המוסף לשבת

עכשיו ברור: לא יתכן סיום מהיר של המשבר • פרופ' דורנבוש, ארה"ב: יש לפחת את הדולר לפחות ב־30%

• פרופ' בן שחר: הסיוע מאמריקה מובטח. השוק לייצוא ישראלי, לא • הפתרון: הצמדת השקל לדולר

הולכים למיתון עולמי

סבר פלוצקר

זמן: אחר חצות, לפי שעון ישראל. שש בערב בניו יורק, שמונה בבוקר בהונג קונג. הסיכומים האחרונים של המסחר בוול־סטריט שייכים עוד ליום הקודם: הדקות הראשונות של המסחר הממוחשב בשוק המניות של המושבה הסינית הועידה בשערי אסיה, שייכות כבר ליום המחר. הבחש הפיננסי הזה אף פעם לא ישן כולו: מתפקר וסוחר בכל שעה ביממה. אחרי הונג קונג מתעוררת טוקיו, הגדולה בבורסות המערב. כשהיא תשקוט, יכנס לפעולה הסיטי של לונדון.

וזה היה השבוע שהיה:

שוקי המניות לא נרגעו. הפתיחה היתה גרועה במיוחד. טוקיו, לונדון, ניו יורק, הונג קונג, כל הבורסות התחילו ברגל שמאל. בירידות שערים חזקות. יום שני השחור השני, אמרו הברוקרים. במרוצת השבוע המשיכו הגלים להכות. למשברי מניות מתמשכים יש צורה של האות האנגלית M, שכאילו נכתבה על ידי ימאי שיכור: גאות ארוכה, אחר כך נפילה חדה וקצרה, התאוששות חדה וקצרה, והנפילה האחרונה, הנמשכת מטה מטה.

ההקבלות ל־1929 בלתי נמנעות. גם אז, אומר פרופ' רודיגר דורנבוש, כלכלן בינלאומי, מקצוען מהשורה הראשונה, פרופסור באם.אי.טי וידיד של ישראלים רבים, גם אז השמש חזרה לזרוח. דובר בגאווה על התאוששות מופלאה: במאי 1930 נראה היה שקערת השפל נהפכה על פיה, והבורסה שוב עומדת חזק על הרגליים. אך אלו היו כרעי תרנגולת. הכלכלה העולמית כבר נקלעה למעגל של נסיגה ושפל והבורסה חדלה להיות מקום רצוי

ההצמדה ההיסטורית של הדולר לזהב. "עבר זמנו", קובע פרופ' דורנבוש. הורו לבנקים המרכזיים של ארצותיהם להתערב ולקנות דולרים כדי לייצב את מחיר יציב, בויתור על התמיכה במטבע מעל ל־100 מיליארד דולר ... ורק אותו לכולם, שהבעיות נערמות כמו הדולרים העודפים".

ביום רביעי בלילה בא מפנה, ורשת ההגנה המלאכותית, שנפרשה על הדולר במשך תקופה חודשים, נפלה. הדולר החל את מסעו מטה אל השער של 1.8 מארקים ו־125 יינים. האין זו נפילה מסוכנת? פרופ' דורנבוש: "המדיניות הזהירה ביותר תהיה לאפשר פיחות נוסף, מבוקר, של הדולר בשיעור של שלושים אחוזים. אינפלציה בארה"ב תעלה במידה, אבל זהו תשלום מוערך. מכל מקום עדיפה אינפלציה של שני אחוזים עכשיו, מאשר התנגשות קשה של הדולר בעוד זמן כה, ואז חזרה לאינפלציה בת שתי ספרות.

מבטם המודאג של קוראי העיתונים עבר מטורי הבורסה אל טורי הכלכלה. כאן המפתח. שם רק תמונת הראי שלו. שתי קדנציות ישב הנשיא רייגן בבית הלבן: בראשונה שיקם את כלכלת אמריקה, בשניה הרס אותה. הכלכלנים יתווכחו מעתה ועד עולם, האם היו זרעי ההרס טמונים באופן שבו נעשה השיקום ראו, ולא יכריעו. אך התוצאה אינה נתונה לוויכוח. אמריקה, בעבר

וכשהסיטי גומר יום עבודה סוחט, ניו יורק כבר מגיעה חצי יום. מירוץ שליחים של היסטריה ואופוריה, לסירוגין.

אחרי שבוע שני של טירוף מערכות הכסף נותר שדה הקרב ללא מנצחים. עכשיו ברור, שלא ייתכן סיום מהיר וחטוף של המשבר. אפילו האופטימיסט הבלתי־נלאה הנשיא ("נשיא? הלוואי והיה לנו נשיא", כותבים עיתוני אמריקה) רייגן, נאלץ לומר, בפנים שחורות, השבוע כחמש שנים, שהמצב הכלכלי חמור, שהבורסות נופלות משום שהאדמה הכלכלית שתחתן רועדת. ביטויי הזילזול והיחס המבטל כלפי המשבר שאיפיינו את הבית הלבן בעשרת הימים הראשונים, נעלמו. רייגן מכיר במציאות. עוד תפנית, כה אופיינית לאיש זה, מנהיג נבוך של מעצמה כלכלית השוקעת למפקד נחרץ.

למשקיע למשך עשרות שנים".

איך אפשר למנוע סבב חוזר כזה מיאוש הדולר, שבע פרופ' דורנבוש. לפני חודש הציע שלושים אחוזים, אך לא בבכה אחת. במותו השבו השבוע מתוך המטבע בעולם והורי העיסקאות של הבנקים הבינלאומיים הצטנו בדולרים למכירה, בוול הוול. צריך לזכור, כי "כל זה" החזיל משום שקבוצת חמשת המדינאים הכלכליים החשובים במערב, לא היתה מסוגלת לקבל החלטה ברורה על מערכת חדשה של שערי חליפין ותיאום כלכלי בינלאומי. במקום זאת הציעו פטנטים. שלפו מן הכובע את

הנושה הגדול בעולם, המלווה לשעת הצורך, לשעבר המשענת החזקה של המערב, שקעה בחובות חוץ־אדירים. מאז סוף 1987 יצביע על זאב אמריקאי. נגד לורים, בהיקף של לפחות 400

המוסף לתרבות ספרות ואמנות • עמוד 20

חיתולים

לחצי שנה בחצי המחיר

ו... טיול ב"חצי העולם"

אם את בהריון, או כבר אחרי הלידה, כדאי לך לבוא לאחת מחנויות רשת "כל-בי" ולערוך הזמנה מרוכזת.

הקניה המרוכזת מאפשרת לך לרכוש חיתולים חד פעמיים לפי בחירתך ב-50% ממחירם המומלץ - למשך חצי שנה תמימה.
וגם... לראות את "חצי העולם"!
בין כל המשתתפות במבצע תוגרל טיסה חלומית לאירופה ולארצות הברית (ליחיד, לא כולל מיסים).

המבצע בתוקף עד 30.11.87
פרטים בחנויות "כל-בי".

תשלומים באמצעות ויזה וישראכרט. אפשרות ל-12 תשלומים באמצעות ויזה עדיף וישראכרט.

לתינוק שלך מגיע הכל

כל-בי

רשת חנויות לאם ולילד ●

הסניפים בירושלים, בדיזנגוף סנטר ובנתניה פתוחים גם במוצ"ש

מרכז ראשי - ירושלים. טל. 02-712569. תל-אביב - דיזנגוף סנטר (ליד קולנוע דיזנגוף). טל. 03-290477. תל-אביב - רח' אבן-גבירול 58 (ליד קולנוע גת). טל. 03-218065. ירושלים - רח' פועלי צדק 2. טל. 02-720699. רחובות - רח' ויצמן 4. עפולה - רח' חרב לוין (ליד הדואר). טל. 06-522696. טבריה - רח' הגליל 264, מרכז מסחרי טל. 06-791819. נתניה - רח' גורדון 2. טל. 053-344061

הולכים למיתון עולמי

מיליארד דולר, שווה ערך לכל החוב של ארצות דרום אמריקה הכושלות, ואף גדול ממנו. למי חייבים האמריקנים? בעיקר למשקיעים יפניים, שפותו לקנות דולרים ולחסוך בדולרים. פיטר פאטרזון, לשעבר שר התעשייה והמסחר בוואשינגטון, פירסם השבוע את החשבון הבא:

– בימי רייגניזם השמחים, עלתה הצריכה לעובד בארה"ב כמלעלה משלושת אלפים דולר. באותה התקופה, עלה התוצר לעובד רק באלף דולר. התוצאה: כל עובד אמריקאני חייב עכשיו לעמיתיו מחו"ל אלפיים וחמש מאות דולר. „הלווה וצרוך, זו הייתה הסיסמה", כותב פאטרזון – בסוף 1981 היו לארה"ב, כמשק לאומי, נכסים נטו במטבע חוץ בסכום של 140 מיליארד דולר. זה הסכום שהעולם החיצוני היה חייב לדוד סם. בסוף 1987 יהיה הדוד, שירד מנכסיו, חייב לאורחים זרים ולממשלות זרות 400 מיליארד דולר. כך שרפנו, כותב פיטסון, 500 מיליארד דולר. אבל לו הזרים לא היו מוכנים להלוות לנו סכומי עתק אלו, הייתה ההשקעה במשק האמריקני יורדת כמעט לאפס, כי שני שלישים ממנה מומנו ממקורות חוץ. נתונים פנטסטיים, הוא כותב בתדהמה, כמו של המפגרת בין ארצות העולם השלישי.

„אמריקה לווה בחוץ כדי לממן את גרעונותיה, וכבר עומד לחובה חשבון ריבית שנתית הזהה לזה של ארצות דרום אמריקה, מה עוד יש פה לדבר", מסכם דורנבוש.

מיתון. זהו המסר של השווקים מן השבוע שחלף. פיחות פלוס מיתון באמריקה. האם זה יפגע גם בנו?

כן, אומר פרופ' חיים בן שחר, ומזהיר, כי אם לא תינקט מדיניות פעילה, עלול מצבו של מאזן התשלומים הישראלי להחמיר עד כדי כך, ששוב יהיה הכרח בתיקון מוטעו. הלם כזה גרר תמיד תירוש האינפלציה הגדולה.

הפגיעה עלולה לבוא מכמה כיוונים. הסכנה המרובה ביותר היא גם הקלה מכולן. הסכנה הכבדה, אין מרכים עליה את הדיבור.

„הסיוע מאמריקה" , אומר בן שחר, „מובטח. אפילו נקבל כמה עשרות מיליוני דולרים פחות, נסתדר. מה שאינו מובטח הוא השוק האמריקני ליצוא ישראלי. מכאן עלול להתפתח המשבר".

המומחה צודק. לא עשרות המיליונים הם הבעיה, אלא המיליארדים. לא הסיוע, אלא הסחר. כבר לפני למעלה מחודשיים הציע מי שהיה שנים ארוכות הציר הכלכלי של ישראל בארה"ב, דני הלפרין, מחווה ישראלי כלפי התקציב האמריקני החנוק. הוא אומר שכדאי לנו להפגין רוחב לב ולוותר על 100 מיליון דולר. חובה לשמור על העיקרון של אי־פגיעה במסגרת הסיוע, אבל מותר להצהיר, שבאופן חד פעמי אנו מבינים עד כמה קשה לידידתנו הגדולה לאזן את תקציביה, ולכן הנה לכם תרומתנו מרצון.

רעיונו של הלפרין סכב בשקט עד תחילת הדיונים התקציביים האחרונים בין הבית הלבן, לבין ראשי הקונגרס ובית הנבחרים. בשיחות אלו מנסים לגבש פשרה מכובדת, להקטין את הגרעון בתקציבה של ממשלת ארה"ב, בדרך שלא תיראה כחיסול גמור של כלכלת רייגן; רק חיסול חלקי. מוושינגטון הגיעו כמה מברקים בהולים לארץ, שנדף מהם ריח הפחד מפני קיצוצים. מישהו נזכר ברעיונו של הלפרין; מישהו אחר מיחזר אותו כהצעה מקורית משלו. לאוזניים אמריקניות זה נשמע מצויין. הם כמעט קנו את המחווה שלנו, עד שהתברר להם, כי מדובר בדיבורים בלבד. אין חתול בשק: ממשלת ישראל לא חולמת לוותר. אין שום יוזמה מאזוכיסטית: רק בשגרירות ישראל בוושינגטון מהדהדות המלחמות בין פקידים בכירים ווטרים.

הסיפור על הסיוע פיקנטי. לא יותר מזה. ניתן להניח, כי כמה עשרות מיליונים אכן ישלחו שוב בצ'ק מירושלים חזרה לוושינגטון, כפי שכבר נשלחו פעם אחת בעבר, ב־1986. זו פגיעה שולית. נבלע אותה ללא קושי. הקושי במקום אחר.

ישראל היא מדינה עתירת־יצוא. היצוא הישיר והעקיף תורם למעלה מארבעים אחוזים לתוצר המקומי של המגזר העיסקי. היצוא מממן 75 אחוז מן היבוא האזרחי. מקיים תעשיות מקומיות מפותחות, שאין להן שוק ממשי בין מטולה לאילת. החקלאות תלויה ביצוא כמקור רווחיות ואשראי. בלי להגזים, היצוא הוא סם חיי המשק.

מיתון זוחל בנוסח המאיים היום על כלכלת העולם פירושו צימצום בסחר החוץ העולמי. לא רק ארה"ב תייבא פחות, גם המדינות האחרות יזדקקו לפחות קניות מחוץ לגבולן. היצוא שלנו רגיש מאוד לתנודות כאלה בהיקפים של הסחר העולמי. במיתון שבא לאחר העלאת מחירי הנפט ב־1974, סבלנו ממפולת יצוא ממשית. באופן ציורי: היצואנים הישראלים מצליחים לחדור לשוקי העולם דרך הסדקים שהם מוצאים בין היצרנים והספקים הגדולים של המערב. כאשר הענקים הללו מתחילים לסגור שורות, אנו עלולים להמחץ.

בהתחלה, אומר מנכ"ל כור, ישעיהו גביש, בהתחלה לא יבטלו הזמנות. רק יאמרו לנו, בינתיים חכו עם המשלוח. המחסנים שלנו מלאים. הסחורה שדרשנו לקבל בנובמבר, מספיק אם נקבל אותה בפברואר. זהו האיתות הראשון של המיתון. הוא גורם למלאי של מוצרי יצוא מוזמנים אך לא משוגרים. היצואן אינו יודע מה לעשות: להמתין ולממן את הסחורה המונחת מכיסו? לתבוע הפרת חוזה? לחפש קונה אחר, במחירי הפסד? זו התוצאה המידית של המיתון בחוץ.

אסור לזלזל בה. פרופ' חיים בן שחר: לא נוכל להיות אי של גאות וצריכה עולה, כשהעולם גולש לשפל. מטוס הכלכלה העולמית מאבד גובה והנוסעים צריכים להדק את החגורות.

קווי היצור שלנו עדיין לא נסגרים בגלל נפילה בהזמנות ליצוא, מדובר בתחזית לקור המתקרב ולא בקור עצמו. אבל תחזיות לפעמים מתממשות. גם הפסימיות. בדצמבר 1985 כתב כלכלן אמריקני סטפן מאריס, המועסק במכון לכלכלה בינלאומית בוושינגטון, ספר, שבו תיאר את נחיתתו הקשה והבלתי נמנעת של הדולר. הוא צדק עד כדי עשירית האחוז. לפני שבועות אחדים פירסם תוספת המשחירה עוד יותר את התחזית הזאת. במארס 1988, ניבא, יהיה שערו של הדולר 1.23 מארקים גרמניים, 114 יינים יפאנים ו־4.55 פראנקים צרפתיים. לירה שטרלינג אחת תהיה שווה בדיוק 1.85 דולרים.

זהו פיחות מואץ של הדולר בעוד עשרים אחוזים (פיחות הדולר פירושו שהמטבע האמריקני נהיה זול יותר, והמטבעות האחרים – יקרים יותר). לשאלה למה? ענה: העצבים של נגידי הבנקים המרכזיים במערב יבגדו בהם. כבר בגדו. הם הבינו, שכדי להתגבר על נטיית השוק למכור דולרים, הם יצטרכו לקנות את הסחורה הזו בהיקף של מאות מיליארדי דולרים. אז הרימו ידיים.

האם פיחות הדולר אכן יפתור את בעייתו של העולם? מאריס כותה בניסוחיו. כלכלת העולם המערבי נמצאת היום, הוא אומר, במצב של „אי־נצחון" (no-win). כל החלופות גרועות, אבל אי העשייה, ישיבת הפוליטיקאים בחיבוק ידיים, היא האופציה הגרועה מכולן. כרגע, הוא מוסיף, נראה גם שהיא הממשית ביותר.

פיחות הדולר בשיעור כזה תאלץ גם את ממשלת ישראל והבנק המרכזי שלה להתייחס סוף סוף לנושא, מלבד הששששש... ששמענו עד כה. השקל צמוד עכשיו לא לדולר, אלא לממוצע מחושב של מספר מטבעות, המכונה „סל". ההצמדה ל„סל" הונהגה באוגוסט אשתקד, והגיונה הכלכלי ביקש למנוע מצב שבו כל חיזוק של דולר היה הופך לחיזוק אוטומאטי של השקל, ומקשה על היצוא (כי באוגוסט אשתקד נדמה היה לכלכלנים בעלי דימיון היסטורי, שהדולר כבר לא יכול ליפול יותר, רק לעלות).

אבל ההצמדה ל„סל" פועלת דווקא לרעת המשק הישראלי, בתנאים של דולר צונח וצונח. השמירה על „שקל יציב במונחי סל" פירושה, שכאשר מחיר הדולר בשווקי העולם ירד בעשרים אחוזים, יאלץ בנק ישראל להוזילו גם אצלנו, נאמר ב־8%. תמורת שקל אחד נוכל לקנות יותר סנטים מבעבר. דולר זול, שחוק ומקטין את ההכנסות של היצואנים לארה"ב, וגם של אחרים שלא השכילו לחתום על חוזים במטבעות קשים באמת. יצוא ישראלי לארה"ב, של סחורות בלבד, עשוי להגיע השנה ל־2.5 מיליארד דולר. היצואנים כבר מתלוננים שרווחיותם נמצאת על קו האפס. הוזלה נוספת של הדולר עלולה לגרור אותם להפסדים כבדים, וכעבור זמן לנטישה של השוק האמריקני. גם גביש וגם פרופ' בן שחר מגיבים על האפשרות שהדולר ימכר אצלנו תמורת, למשל, 1.55 שקלים או אף פחות מזה. שניהם משתמשים במילה אחת: אסון.

הפתרון המסתמן: חזרה להצמדה של השקל לדולר. „הודעה על כך, שלנוכח הנסיבות וכו' החלטנו לחזור אל השיטה, לפיה קבוע שער השקל במונחים של הדולר תהיה מנוסחת בלשון די מסובכת ומלווה במספיק הסברים סטטיסטיים, כדי להבליע להלוטין את התוכן הכלכלי הממשי שלה" , התלוצץ (?) פקיד באוצר, שלא אישר ולא הכחיש. הציבור, הוא משוכנע, ממילא מסתודד מעומס המידע הכלכלי והפיננסי הנוחת עליו בשבועיים האחרונים, ולכן לא יושפע, לבטח, מן המשמעות הכלכלית הממשית של חזרה מן ה„סל" אל „הדולר". והמשמעות היא, ניחשתם, פיחות השקל לעומת הדולר. וזו הברירה הטבעית. היא גם היחידה שתוכל להעניק מיד מחסה מסויים למשק הישראלי מפני זעזועי המטבעות והבורסות.

בסיכומו של השבוע הכלכלי שחלף, אנו מתחילים לראות את התמונה העתידה. נכון, עדיין לא התפזר האבק שהקימו הבורסות הנופלות, והן עוד ימשיכו להתנדנד. נכון, הדולר הנופל עדיין לא סיים את מעופו. אך כוון האירועים כבר מורגש היטב: הולכים למיתון עולמי. נא להצטייד במשקה חם ונקווה שפוליטיקאים חכמים ואמיצים יקצרו לנו את הדרך ככל האפשר.

ניצני: הבורסה תתייצב

• יוסי ניצני, מנכ"ל הבורסה לניירות ערך בתל־אביב: „המשקיעים הישראלים נבהלו מההשפעה הכל־עולמית של התמוטטות הבורסה בניו־יורק על שאר שוקי הכספים בעולם. באופן פסיכולוגי חשבו שזה ישפיע גם עלינו, עוד קודם שבחנו את ההגיון. ההתבטאויות על הפחתת היכולת לגייס תרומות ולסייע לישראל, לא הוסיפו לביטחון המשקיעים. היתה התעלמות מוחלטת מהעובדה שלא נסחרות אצלנו מניות של חברות אמריקניות, ושהמעורבות של משקיעים אמריקניים כאן, אם בכלל יש כזאת, היא שולית בלבד.

„כללי המשחק דומים בכל הבורסות בעולם. מטוטלת המחירים נעה לשני הכיוונים עד שהיא מתאזנת. כיוון שבבורסה הישראלית מדובר בהשפעות חיצוניות ולא פנימיות, אני צופה שהתנודה הפעם תהיה קצרה מבעבר והשוק יתייצב". (נחמה דואק)

יעקבי: אין בשורות טובות

• גד יעקבי, שר הכלכלה והתיכנון: „התמוטטות שוק ההון האמריקני עלולה להיות בעלת השלכות חריפות על ישראל. בארץ אין לצפות לבשורות טובות: יהיו עוד עליות בשכר, תהיה תוספת ניכרת להוצאה הממשלתית, תהיה עליית מחירים. האינפלציה עלולה לעלות שוב.

„המפולת בארה"ב עלולה להשפיע על רווחיות היצוא לארה"ב, לרגל הפיחות בערך הדולר. העוטס', איגרות הבונדס הגדולות בסכום של לפחות מיליון דולר, עלולות להיפדות בכל רגע. ההעברות החד־צדדיות לאוניברסיטאות ולמוסדות בארץ יקטנו בזמן הקרוב. היקף המגבית יקטן. רמת הסיוע האמריקני תקטן, השאלה רק מתי. זה שהפסקנו את 'הלביא' זהו נס ממש. הגירעון התקציבי של ארה"ב הוא 220 מיליארד דולר. מישהו מפקפק שהם יורידו מסיוע החוץ ויפגעו גם בנו?" (גד ליאור)

קיסר: להיות עירניים

• ישראל קיסר, מזכ"ל ההסתדרות: „את המשבר בבורסה יש ללמוד. עלינו להיות עירניים להתפתחויות ולא לקבל אוטומטית את התכתיבים העולמיים. עלינו לשמור שקריסת הבורסות האחרות לא תהיה בגדר מחלה מדבקת. הרוסים הבינו ששעבוד הפרט לטובת הכלל חונק את היוזמה, והאמריקנים הבינו ששעבוד הכלל לטובת הפרט אינו ערובה להצלחה. האמת, לדעתי, מצויה באמצע: תכנון והתערבות המדינה, תוך מתן מרווח לכוחות פרטיים וציבוריים". (נחמה דואק)

לונדון: שדה הקרב נותר ללא מנצחים

להב: לא צפויה השפעה ישירה

• גדעון להב, מנכ"ל בנק דיסקונט: „על פי הידוע לנו, אף אחד מהבנקים הישראלים בארה"ב אינו מעורב במידה משמעותית במימון ברוקרים בבורסה האמריקנית. לכן, לא צפויה השפעה ישירה על הבנקאות הישראלית. גם בתחום ההשפעה על חברות ישראליות הנסחרות בבורסת ניו־יורק, לא צפויה השפעה ישירה". (נחמה דואק)

ישראל: כשהעולם גולש לשפל, ישראל לא יכולה להיות אי של צריכה עולה (תצלום: שלום בר־טל)

„תמיד היהודים היו הקורבנות"

אנשי הקהילה היהודית ונציגים ישראליים בניו־יורק מגיבים על המפולת

יעקב אילון, ניו־יורק

מוריס אברם, נשיא ועידת הנשיאים: „היהודים צריכים להבין שאנחנו עם במצור שצריך להקריב. היהודים וישראל יסבלו אם לא יהיו יותר תרומות. אנחנו מוכנים לקורבן הזה, מפני שמצבנו טוב בהשוואה לשלוש שנים קודם. זו שאלה של קיום, ולכן על זה לא נתפשר. אני חושב שהסיוע האמריקני לישראל לא ייפגע, אבל אנחנו מודעים לסכנה הזו ונערכים לפעולה".

• רוברט ארנאו, מבעלי „ווילר, סוויג וארנאו". אחת מחברות הרלאיינידי הגדולות בניו־יורק: „אנחנו לא נשנה את תרומותינו למטרות ישראליות בגלל הפסדים בבורסה. אינני חושב שיהיה שינוי. היהודי ממלא את חובתו ולא משנה מהו המצב – כך הראתה ההסטוריה עד היום. היו בעבר מגמות ירידה בכלכלה האמריקנית, ואיני חושב שהקהילה היהודית נתנה פחות לישראל. אם יהיה שפל כלכלי, זה משהו אחר. אז כל אדם יבדוק מה קרה לו. זה כמו מלחמה. אני מקווה מאוד שזה לא יקרה".

• עוזי ורדיזר, האחראי על פעולות בנק הפועלים בצפון אמריקה: „אני שייך לקבוצה הגדולה של אנשים שלא מבינים מה התרחש. אני חושב שמגזימים בתיאורים של השפעת המפולת על התרומות לישראל ועל הסיוע האמריקני. אינני אומר שזה לא יכול לקרות, אבל מוקדם לקבוע מה יהיה ביחס לישראל. אנשים שהפסידו כספים בבורסה לא ישנו את התייחסותם לישראל".

• בנימין לודפין, ברוקר עצמאי בוול סטריט: „היהודים פעילים בבורסה, וזה ידוע. הם יושפעו כמו כולם, אבל לקהילה היהודית יש 'ראש' אחר. יש להם תחושה שהחברה והכלכלה תמיד שבירים. כל ההיסטוריה של החיים בגולה הושפעה תמיד ממה שקרה בכלכלה ובחברה, והיהודים היו תמיד הקורבנות הראשונים. השואה היא כמובן הדוגמא הבולטת ביותר. הקהילה היהודית יודעת שהיא פגיעה, ולכן אני מאמין שהיא היתה פחות ספקולטיבית בהשקעותיה. הם החזיקו יותר אגרות חוב וניירות ערך מתונים. אני יודע שיהודים מחזיקים כספים בשוויץ לכל מקרה, אבל זו דוגמא קיצונית. זה חלק מאינסטינקט הקיום שלהם, זה לא רק עניין של כלכלה".

• דוד ליטבק, הנציג המסחרי הממונה על קידום הייצוא הישראלי בארצות־הברית: „ישבנו עם עמיתינו האמריקנים וניתחנו את המצב. איש אינו רואה השפעה מיידית של המפולת בנושא סחר החוץ של ארה"ב. מצד שני, אנחנו ערים להערכות שהצריכה תרד. ירידת הדולר ואווירת הפרוטקציוניזם (הגנה על יצרנים מקומיים) נראית עוד יותר. ברור שכל הרעה במצב הכלכלי בארה"ב תחזק את המגמות האלה. אני מקווה שבסופו של דבר השוק יתייצב, והשפעת המפולת על הייצוא הישראלי לארה"ב תהיה שולית".

• מלקולם הונליין, מנכ"ל ועידת הנשיאים: „אם הקונגרס בוושינגטון יעבור את הסכום של 23 מיליארד דולר, יהיה קשה למנוע קיצוץ בסיוע החוץ. אני מעריך שבמקרה כזה עלולה להיות ירידה של 100 מיליון דולר בסיוע לישראל. המצב הפסיכולוגי בוושינגטון השתנה. מצב הרוח אינו טוב. גם התהליכים לסיוע החוץ עיכובים להפגנו. אם לא מיקיצון משיט או מהאווירה. אנחנו מודאגים מאוד, ונוקטים צעדים למנוע זאת. אי אפשר להתעלם מהעובדה שהכל יהיה קשה יותר. אם הדיפיציט הצריך לקצץ 23 מיליון דולר עבור [illegible] אמריקה, עכשיו לא יהיה מאיפה להוציא. אומרים שבאמריקה [illegible] ישראל [illegible] למנוע את זה".

• בטשי קנטי, מגייסת תרומות עבור „ידידי אוניברסיטת בן־גוריון": „לא שיניתי את לוח האירועים שלי ולא ביטלתי שום דבר. הפגישות מתקיימות כרגיל, והתרומות מתקבלות. ברור שכולם מדברים על המפולת וזה משפיע על כולם בצורה זו או אחרת. עם זאת, צריך לזכור שתרומות עדיין פטורות ממס, וכך זה גם יישאר. סכום המגבית שלי לשנת 1988 נשאר כשהיה, ואני מתכוונת לעבור בו".

• ריצ'ארד כהן, בעל משרד יחסי ציבור המייצג ארגונים יהודיים רבים: „היתה פאניקה ברחובות, ואני חושב שהבורסה עוד תעלה. אם הבורסה לא תחזור לעצמה, אני חושב שהפילנטרופיה תושפע. התרומות למגבית היהודית יירדו, וכך גם לגבי התרומות לוועדות הפוליטיות ומתנות בחירות של מועמדים. כולם יושפעו בכבר, אבל ליהודים יש דאגה ביותר. ייתכן שבגלל זה יירד הכוח הפוליטי של היהודים בכלל".

• משה יגר, הקונסול הכללי של ישראל בניו־יורק: „עדיין אינני מרגיש בשינוי ממשי באווירה. בשיחות פרטיות אני שומע שאנשים מפחדים מההשפעה של מה שקרה. אני פוגש יהודים מתונים שנים ועדיין לא שמעתי ממישהו שיש האטה בתרומות. יש כאלה שחוששים שזה יקרה. והרבה סבורים שצריך לתת לזמן לעבור לפני שיבינו מה קרה. כל דבר אחר הוא ניחוש בשלב זה".

סמוכים על שולחנם

אין כמעט תחום שאינו מושפע מתרומות קבועות הזורמות מארצות חוץ

דב גנחובסקי וגד ליאור

מאחורי הכתובת: „נתרם על־ידי..." המתנוססת על גבי אמבולנסים, במוסדות להשכלה גבוהה, במערכת החינוך המקצועי, במגמות המוסדות תרבות, מסתתרת קבוצה גדולה של יהודים טובים המפרנסים, ממקום גלותם, מוסדות רבים בישראל.

בתי החולים הציבוריים תלויים בתרומות אלה, וכמותם גם קופת־חולים. אפילו בתי־החולים הממשלתיים, הסמוכים על תקציב הממשלה, עוסקים בגיוס תרומות בחו"ל במסגרת „אגודות ידידים" וכיוצא באלה. בתחום הבריאות יש להוסיף את „מריא" ועוד שורה ארוכה של ארגונים וולונטאריים.

ארגוני הנשים, כגון, ויצ"ו, נעמ"ת ו„אמונה", בונים את מוסדותיהם – מעונות יום וגני ילדים – באמצעות תרומות מחו"ל. גם מוסדות חינוך תורניים, מוסיבות תורניות ועד במוסדות לאומיים־ציוניים. כישיבות ההסדר, עוסקים בגיוס תרומות. בהקשר זה יש לציין גם שורה ארוכה של מוסדות חינוך לא ישיבתיים: פנימיות ואירגוני צדקה וחסד.

בצד השני של הקשת יש להזכיר מוסדות, כמוזיאונים הגדולים בישראל, ולבסוף, אם כי אין זה סוף הרשימה, מן הראוי להזכיר את הקרנות הגדולות כגון „קרן ירושלים" המפורסמת, או „קרן תל־אביב", אפילו ה„אגודה למען החייל" מגייסת כספים בחו"ל.

■■■

האוניברסיטאות הן סיפור בפני עצמו: אמנם בתקציב הרגיל שלהן מהוות התרומות מחו"ל „רק" כ־25 עד 30 אחוזים, אך בתקציב המחקר, הקובע למעשה את עתידנו, הן מהוות למעלה מ־60 אחוזים. לעומת זאת תקציב הבינוי, למשל, מורכב כולו מכספי תרומות.

והבריאות. כבר אמרנו, הנה דוגמא אחת: רק השבוע, בטקס מרשים מאוד בכנסת, נחתם הסכם בין יו"ר קופת־חולים, פרופ' חיים דורון, לבין יו"ר הקרן האמריקנית לפיתוח הבריאות בישראל, על הקמת בית־חולים לילדים. בתקציב של 55 מיליון דולר ייבנה בית חולים ראשון ויחידי מסוגו בארץ, ליד בית־החולים בלינסון. כל התקציב, ללא יוצא מן הכלל, צריך לבוא מארה"ב, אם כי, נכון לעכשיו, התחייבו התורמים רק על 20 מיליון דולר. לשאלה: מתי יוקם בית־החולים הזה אין עדיין תשובה.

רוצה לומר, שאין כמעט תחום בחינוך, בבריאות, בתרבות או ברווחה, שאינו מושפע, בצורה זו או אחרת, מתרומות קבועות הזורמות מארצות חוץ. לא זו בלבד, אלא שמשרד האוצר מתנה, בדרך כלל, את השתתפותו בתקציבי מוסדות אלה, בכך שכ־25־20 אחוזים מתקציבם יגיע מחו"ל.

סכום ההעברות של המלכ"רים – המוסדות ללא כוונת רווח – לישראל היה יציב למדי בשנים האחרונות – בין 580 ל־600 מיליון דולר לשנה. זהו הסכום שהועבר רשמית. מוסדות אחרים, בין השאר בסקטור החרדי, לא מודים להעביר את הכספים שהם מקבלים מחו"ל דרך הצינורות הרשמיים.

כדאי לזכור, כי הסכום המגוייס מדי שנה גבוה בכפליים מהסכום שצוין לעיל. חלקו מושקע ונשאר בחו"ל ומשמש למימון הוצאות המערכות והמשרדים שם. חלקו מיועד לפעולות, וחלקו מכסה התחייבויות שונות שקיבלו המוסדות שם.

(המשך בעמוד 18)

אם אתה יודע לקרוא את המפה... תגיע לאזורי חן.

אם תקרא נכון את המפה ודאי תגיע בעצמך למסקנה איפה כדאי לקנות היום דירה. זה לא מפתיע שהשכונה הטובה ביותר בישראל הולכת ומוקמת בימים אלה מצפון לשכונות הצפוניות של תל־אביב.

"אזורי חן" – נמצא במקום הטוב ביותר של גוש דן, ומי שמבין את הפוטנציאל הטמון באזור כבר חוזר להבטיח לעצמו מקום. בין רוכשי הדירות ב"אזורי חן" תמצא רבים מאילו שהשכילו גם בעבר לקרוא נכון את המפה וקנו דירה בתוכנית ל', בבלי, רמת אביב או נווה אביבים.

כמו בכל פרוייקט אחר שאזורים בונה גם כאן המחירים יכולים רק לעלות. קרא נכון את המפה ותגיע ל"אזורי חן". אנשי המכירות של אזורים מחכים לך במקום.

משרד המכירות באתר פתוח לשרותכם: בימים א'-ה' בשעות 10.00-18.00. ביום ו' בשעות 10.00-13.00, ביום שבת בשעות 11.00-18.00. טלפונים באתר "אזורי חן": 424915, 425478, 03-425370/1.

משרד מכירות ראשי, רח' דורי־אנוב 5, תל־אביב (בית כלל בפסג') פתוח בימים א'-ה' 08.00-17.00 וביום ו' 08.00-12.00, טלפון: 03-5120388/9.

בואו לראות - כבר מתחילים בפיתוח ובהקמה מועדון הספורט

אזורים

השכונה הטובה ביותר בישראל

אזורי חן

הצפון החדש של תל־אביב

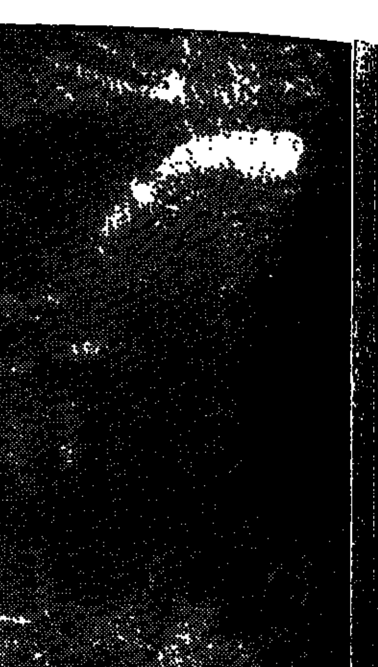

תמונות מתוך סרט הווידיאו שצולם בסתר: מימי בן־ארי מתרוממת מכסא הגלגלים ועומדת על רגליה, מתנועעת ומתכופפת

דוגמנית בכסא גלגלים: נכה או מתחזה

מימי בן־ארי, בת 35, היתה דוגמנית מבוקשת עד לפני חמש שנים, כאשר היתה מעורבת בתאונה שריתקה אותה, לדבריה, לכסא גלגלים • חברת הביטוח „הסנה" היתה מוכנה להתפשר עמה על סכום פיצויים גבוה, אך היא דרשה יותר • ואז נכנסו הבלשים לתמונה: הם צילמו בסתר סרט וידיאו, המראה אותה מתרוממת מכסא הגלגלים ומתנועעת באופן חופשי • עכשיו התהפך הגלגל: דורשים ממנה החזרי כספים

יחזקאל אדירם
ואביבה שאבי

שעת בוקר בבית המשפט המחוזי בתל־אביב. באולמו של השופט, מנחם אילן, מתקיים דיון בתביעתה של מימי בן־ארי נגד חברת הביטוח „הסנה". בן־ארי, אשה יפה, בת 35, מרותקת לכסא גלגלים בחמש השנים האחרונות, צווארה נתון בתוך סד רפואי. פרקליט „הסנה" מבקש לחקור חקירה נגדית את התובעת.

עו"ד אילן ירון: האם את קמה מהכסא בעצמך לפעמים?

מימי בן־ארי: אינני קמה מהכסא בעצמי אף פעם.

עו"ד ירון: האם את עושה את עבודות הבית בעצמך?

בן־ארי: אינני עושה את עבודות הבית, חלק מהן אני כן עושה. הכל אני עושה בכסא. יש לי עוזרת פעם בשבוע. מה שאני יכולה לעשות בגובה שלי ובהתאמצות שלי, אני כן עושה. תליית כביסה במתקן נמוך, אני כן עושה, בתנאי שהכביסה אינה כבדה.

עו"ד ירון: האם נכון שעברת להתגורר בדירה שכורה ברמת־גן?

בן־ארי: לא שכרתי דירה ברמת־גן. אני מתגוררת בבית של חברים, כדי לשמור לחם על הבית.

עו"ד ירון: ואת ריצפת את ריצפת החצר הקדמית...

בן־ארי: אני לא ריצפתי בעצמי את חצר הבית הקדמית. כל מה שעשיתי זה הגשתי לבנה לבני.

כאן ניגש עו"ד ירון לעדה, ומגיש לה סידרה של 30 תמונות, הנראות כלקוחות מתוך סרט.

עו"ד ירון: האם נכון שאת מצולמת כאן, כשאת קמה מכסא הגלגלים שלך ועומדת על רגלייך?

העדה מחווירה

העדה מחווירה. באי־כוחה, עו"ד משה סטרבילוביץ, צונח בכסאו. באולם נופלת דממה.

אחרי שתיקה ממושכת, היא עונה: זה נכון, שאני מצולמת בתמונות אלו. זה במסגרת טיפול פיזיותראפי, ורואים בתמונות שאני בין מקבילים.

בשלב זה מבקש עו"ד ירון רשות להקרין בפני בית המשפט קטעים מסרט הווידאו, שממנו נלקחו התמונות. מימי בן־ארי נראית בו מתנועעת באופן חופשי לגמרי. היא מסתכלת ימינה ושמאלה, ואחר כך קמה בכיפוף כמתגנבת אל מאחורי הכסא, עומדת כשגבה אליו, מרימה חפץ הנראה כמרצפת של מרכפה, ברוחב של כחצי מטר, מתכופפת ומבצעת פעולת ריצוף, ואחר שבה ומתיישבת בכיסאה. בסרט אפשר לראות בבירור שבן־ארי אינה עומדת בין מקבילים.

בן־ארי מנסה לטעון, שהיא קמה בעזרת שני מכשירי מתכת, המולבשים על הרגליים, והמאפשרים לה לעשות שניים־שלושה צעדים. עו"ד ירון אומר לעדה שקודם לכן לא הזכירה את המכשירים האלה. בן־ארי: לפני הסרט לא שאלת אותי, אם אני קמה עם המכשירים.

המיפנה הדרמטי הזה היה שיאו של מאבק משפטי ממושך, שסבב סביב שאלת המפתח: האם מימי בן־ארי הינה נוכלת, המתחזה לנכה, או שמדובר בתופעה של נאורוזה היסטרית.

על פניו, נראה הסיפור שלה כסוחט דמעות אמיתי: דוגמנית לשעבר, גרושה, אם לשתי בנות, נפגעה בתאונת דרכים קשה, ששינתה את כל מהלך חייה. בתה הבכורה נלקחה ממנה, ועברה להתחנך בקיבוץ גזית, ואילו בעלה־לשעבר מנהל נגדה מאבק משפטי על דמי מזונות. טרגדיה ישראלית.

שנתיים קודם לכן, בחוות דעת פסיכיאטרית שמסר לבית המשפט, תאר פרופ' אבנר אליצור, מנהל מחלקה ב„שלוותה", את עברה של מימי בן־ארי: ילידת חיפה, השניה במשפחה בת שישה ילדים. האב, מפקח בסולל־בונה, האם תופרת. קשרים אמביוולנטיים עם האב, תחרותיות וקנאה כלפי האם. סיימה בית ספר עממי. למדה שלוש שנים תפירה בויצו. בגיל התבגרות המכה מרדנית ופרועה, והתרשלה בלימודיה. בשל תגובות אלימות מצד אביה, ברחה מהבית לבית דודתה, וחזרה אחרי שלושה חודשים בתחושה של ילדה „אומללה ולא רצויה". תיק המרפאה שלה בקופת חולים הראה, שבין השנים 81־79' הופיעה אצל הרופא המטפל עם תופעות של כאבי בטן, בחילות והקאות, כאבי גב, גרון, רגליים. הבדיקות לא העלו כל מימצא פתולוגי.

סיפורה הנוכחי של מימי בן־ארי החל בליל שבת, ה־22.5.82.

היא היתה אז בת 30, תושבת חולון, גרושה מיחיעם בן־ארי, חוקר פרטי, שהתמחה במעקב אחר נשים בוגדות, ובנו של מי שהיה היועץ המשפטי של משטרת ישראל, תת־ניצב יהושע בן־ארי ז"ל. עימה בבית שהתה הבת הקטנה. לפרנסתה עבדה בבוקר כפקידה בבנק, ואחר הצהריים בעיריה עם ילדים. בשעות הפנאי עסקה בדוגמנות. תמונות מהתקופה ההיא מראות צעירה חטובה, שחורת שיער, עיניים גדולות, מעוטרות בריסים מלאכותיים, בכובע מצחיה וסרבל. מימי מדגימה שמלות ארוכות, מימי חושפת טבור במיני נועז ובמכנסונים קצרים.

התהפכה באוויר

מי היה יודע, אמרה מאוחר יותר, שהשנים היפות שלי יסתיימו בשתיים לפנות בוקר. בן־ארי נהגה ברכב שלה, מסוג פיאט 127, שנת 80, בכביש החוף. היא היתה בדרכה חזרה הביתה מבילוי עם חברים במועדון בחיפה. ליד וינגייט פגעו בה שתי מכוניות, אחת מימין, אחת משמאל, דוחפות אותה אל גדר הבטחון. המכונית התהפכה ארבע פעמים באוויר, ונחתה על הגג. בן־ארי לא איבדה את הכרתה, וחולצה החוצה דרך החלון. ג'יפ צבאי, שעבר במקום, העביר אותה לבית־החולים „איכילוב" בתל־אביב. הרכב הפוגע נעלם.

בן־ארי התלוננה על סחרחורות, כאבים בפרק ירך שמאל ובצוואר, ואושפזה למשך שלושה ימים. בטופס סיכום המחלה של המחלקה האורתופדית נרשם: „בבדיקה הקלינית – אין כל הגבלה בתנועה, מיפוי פרק הירך – אין רואים שבר. משוחררת במצב כללי טוב".

כעבור מספר ימים שבה לבית החולים, בטענה שאינה יכולה להניע את רגלה השמאלית. היא עברה בדיקות ושוחררה לביתה. אחרי חודש אושפזה שוב בעקבות טענתה כי אבדה לה התחושה במחצית השמאלית של גופה. במהלך האישפוז עבר חוסר התחושה גם לרגל הימנית והופיעו הפרעות בהטלת שתן. אחרי שלושה וחצי חודשים עוזבת מימי בן־ארי את בית החולים, כשהיא מרותקת לכסא גלגלים.

היא הגישה תביעה נגד חברת „הסנה", שבה היתה מבוטחת.

„כתוצאה מהתאונה וההידרדרות הקשה במצבה הגופני והנפשי", נאמר בכתב התביעה, „הפכה התובעת לשבר כלי, והיא אינה מסוגלת, ולא תהיה מסוגלת אי פעם בעתיד לעבוד לפרנסתה ולדאוג לצורכי עצמה".

רשימת התביעות של בן־ארי כללה הוצאות אישפוז בבתי חולים, הוצאות רפואיות בעתיד, טיפול סיעודי צמוד לכל ימי חייה, עוזרה במשק הבית, טיפולים פיזיותראפיים, טיפולים שיקומיים פסיכיאטריים, הפסד השתכרות מלא לכל ימי חייה וכאב וסבל. סך הכל כמיליון דולר. לתביעה צורפו חוות דעת של נוירוכירורגית ושל רופאי שיקום, לפיהן נקבעה לה נכות של מאה אחוז.

תמונה מתקופת הדוגמנות: צעירה חטובה, שחורת שיער, עיניים גדולות, מעוטרות בריסים מלאכותיים

סיוע מתורמים

מימי בן־ארי עברה להתגורר בקומת הקרקע של בית פרטי ברמת־גן. היא עזבה את עבודתה, חיה מקצבת הביטוח הלאומי, ורכשה מכונית נכים, מדגם פולו 505. במהלך אותה תקופה תבע בעלה לשעבר את מחצית דירתם המשותפת. הבעל, יחיעם בן ארי, הורשע בסחר בקוקאין וקיבל שנתיים מאסר בפועל ושנתיים על תנאי. בן־ארי, שנישא בשנית, תבע להוציא מחזקתה גם את הבת השניה, בטענה שהאם מתחזה לנכה ואינה מסוגלת לטפל בבתה.

סיפורה הנוגע ללב של הדוגמנית האומללה זכה להד נרחב בעתונות. היא קיבלה סיוע מאגודת המתנדבים „יד אל יד", ומתורמים בארץ ובחו"ל.

יחזקאל גדלן מקיראון, סוכן גלידה בעל לב חם, אף אימץ את מימי ובנותיה, הרכיב לה כסא גלגלים מיוחד, ונהג להסיע אותה לטיפולים בבית החולים. ודמעות זלגו מעיני הקהל, כאשר בנשף שערכה האגודה בהרצליה, הגישה מימי תעודת הוקרה למאמץ שלה.

אבל בחברת הביטוח סברו אחרת.

מימי בן־ארי, כך נטען בכתב ההגנה, לא נפגעה כלל בתאונת דרכים. היא הגיעה בכוחות עצמה לבית החולים, ובבדיקות שנערכו לה לא נמצאו כל מימצאים, שהצביעו על חשד לפגיעה כל שהיא. לכתב ההגנה צורפה חוות דעת רפואית של פרופ' עמוס קורצ'ין, מנהל מחלקת עצבים ב„איכילוב". קורצ'ין בדק את בן־ארי, וקבע בסיכום חוות הדעת שלו: „הממצאים בבדיקה אינם מתאימים לנזק אנטומי כלשהו, ובדיקות עזר מרובות שללו פגיעה נאורולוגית. לדעתי מדובר בהתחזות".

שנה אחר כך, בבדיקה חוזרת, שב קורצ'ין ואישר את מסקנתו הקודמת. בן־ארי מסרה לו כי מצבה נשאר סטאטי. היא מקבלת פיזיותראפיה יומית, בביתה ובתל־השומר. יש לה קשיים בשליטה על הסוגרים, והיא נזקקת לחוקנים, שאותם היא מבצעת בעצמה פעמיים בשבוע, ולצינתור שלפוחית השתן, שאותו היא מבצעת פעם או פעמיים ביום.

קורצ'ין הסתמך בחוות דעתו גם על ממצאיו של ד"ר אברהם עורי, נאורולוג מתל־השומר, שבדק את בן־ארי בביתה. לבקשתו, התפשטה והתלבשה במהירות במיטתה, וביצעה מעברים מכסא הגלגלים למיטה ולשרפרף ללא מאמץ. היא סיפרה לו כי היא עומדת בעזרת מכשיר ארוך וקביים, רק בעת הטיפול הפיזיותראפי. מאחורי הארון מצא המומחה מכשיר ארוך וקביים, שהיו מכוסי אבק.

השכנים חשדו

ד"ר עורי העיר, כי בן־ארי הלכה בעזרתו על קביים, מרחק קצר, בהליכה מתנדנדת וגרועה, שלא השתייכה לאף אחת מצורות ההליכה הפתולוגיות הידועות. לא נמצא אצלה דילדול שרירים כל שהוא. תנועות הצוואר, ללא צווארון התמיכה, היו חופשיות. בסיכום חוות הדעת נכתב: „לא נראה לי שסובלת מנכות נאורולוגית ואין כל הסבר מדוע אינה מתהלכת ורתוקה לכסא גלגלים".

פרקליט „הסנה", עו"ד אילן ירון, היה משוכנע כי המדובר בהתחזות. בתמיכתה של מנהלת מחלקת התביעות בחברה, פנה לחברת חקירות פרטית, „זאביק חקירות". החוקרים, מצויידים במצלמות וידיאו, הציבו מארב מול ביתה של בן־ארי במשך 24 שעות ביממה, אבל התצפיות לא העלו דבר. חקירת השכנים הגבירה את החשד שהמדובר בהתחזות, אבל אף אחד מהם לא היה מוכן להעיד על כך בבית המשפט.

בעקבות הסתירה שבין חוות הדעת הרפואיות, מינה בית המשפט שני מומחים נוספים, מומחה לשיקום ונאורולוג. אלה המליצו להעמיד את מימי בן ארי לבדיקה נוספת בידי פסיכיאטר ואורולוג. האורולוג, פרופ' צבי בראף, הגיש חוות דעת, לפיה לא נמצאו ממצאים אורגניים, שיכולים להסביר את התופעות שציינה בן־ארי, „אם כי ידוע שגורמים נפשיים יכולים להיות סיבה לעצירת שתן".

הפסיכיאטר, פרופ' אבנר אליצור, אמר במפורש כי הוא מתלבט בין האפשרות של „היסטריה לא טיפוסית" לבין התחזות.

אליצור הציע למימי בן־ארי לעבור בדיקה, תוך אישפוז בבית חולים לחולי־נפש. בן־ארי הודיעה שהיא מוכנה לאישפוז יום בלבד, ובמתקן שאינו בית חולים פסיכיאטרי, מתוך חשש שמצבה הנפשי הקשה יתערער עוד יותר כתוצאה מן האישפוז, אשר יטיל עליה כתם לכל החיים, ויפגע בבנותיה. בתשובה לשאלת השופט כתב פרופ' אליצור, כי אין כל אמינות להסתכלות שתיערך בשעות היום בלבד, ולא בבית חולים פסיכיאטרי.

„הפכתי לשבר כלי, ואינני מסוגלת לעבוד לפרנסתי"
תצלום: אבי שטיל

זה היה השלב שבו שלף עו"ד ירון את התמונות המרשיעות. במהלך הדיון המשפטי הממושך הביעה „הסנה" את נכונותה להתפשר על סכומים נכבדים למרי. בן־ארי סירבה. עו"ד ירון כבר היה בדרכו לבית המשפט לדיון בניסיון פשרה נוסף, כאשר קלטה מצלמת הווידיאו את מימי בן־ארי כשהיא מהלכת על רגליה.

ועדיין סירב השופט למצות עימה את הדין. בהחלטה חסרת תקדים הוא קבע שעל התובעת להתאשפז במועד שיקבע, במחלקה פסיכיאטרית לצורך הסתכלות, וכי אם לא תעשה כן, יימחק כתב התביעה. זה היה בינואר השנה. בן־ארי זומנה להסתכלות, אך לא התייצבה לאישפוז. היא פיטרה בינתיים את פרקליטה, וביקשה שתינתן לה ארכה לשכור פרקליט חדש. השופט דחה את החלטתו בחודש נוסף. היא לא הופיעה לדיון.

התביעה נמחקת

„נראה לי", קבע השופט בפסיקתו, „כי הלכתי לקראת המשיבה עד קצה הדרך שמותר לבית המשפט ללכת לקראת בעל דין אחד, על מנת שלא יקופחו זכויותיו". הוא מחק את התביעה וחייב את מימי בן־ארי בתשלום הוצאות המשפט ושכר טרחת עורך־דין בסך 8,000 שקלים. יחד עם זאת, השאיר לה פתח לשוב ולהגיש את תביעתה מחדש.

סוף דבר, „הסנה" הגישה ערעור לבית המשפט העליון, בדרישה להגדלת הוצאות המשפט, שהיו גדולות בהרבה מן הסכום שפסק השופט אילן. כן היא תובעת מבן־ארי להחזיר לה כספים שקיבלה במהלך המשפט. במקביל הועברו המימצאים לביטוח הלאומי, על מנת שיוכל לתבוע בחזרה את הכספים ששולמו לה בגין „נכותה".

מימי בן־ארי ממשיכה לשבת בכסא־הגלגלים.

סלפאק: לא אחליף גלות בגלות אחרת

חיים שיבי

לוולאדימיר סלפאק שמור מקום מרכזי בליבם של אנשים רבים. סלפאק, הם אומרים, אינו עוד אחד שעלה מבריה"מ. לכל אחד מהם יש אוסף של רגעים הקשורים בסלפאק, מסוג הרגעים שבהם לומד אדם להכיר את רעהו. כשישבתי השבוע עם סלפאק בחדרו במלון ירושלמי, בתום היום הראשון שלו בישראל, מצאתי שגם הוא חושב ברגעים. הסיפור הזה עשוי מרגעים כאלה.

מרק נפפיץ, רופא שיניים, פגש את סלפאק במוסקבה ובסיביר, מתגורר בשכונת רמות בירושלים: „הרגע שלי: אני יושב עם סלפאק בדירה שלו במוסקבה ופתאום באים אנשי הק.ג.ב. הם רצו לדעת איפה יש הונר, רצו לעשות חיפוש. מה עושה אדם, שהק.ג.ב. עורך בביתו חיפוש? יש כאלה שבוכים, יש כאלה שרצים מהר לחדר. סלפאק התיישב בכורסה ואחר־כך נירדם. זאת הסבלנות של סלפאק.

„אחר־כך שאלתי: איך אתה נרדם ככה, כשהק.ג.ב. אצלך בבית? וסלפאק אמר: אם הם רוצים לקחת אותי לבית הסוהר, הם יקחו, אם לא רוצים אז לא יקחו. אבל מה שהם ימצאו כאן לא ישנה דבר".

■ ■ ■

סוויטה בקומה השישית של מלון „לרום" בירושלים. הבן, אלכסנדר, לשעבר תושב ישראל, עכשיו רופא מתמחה בפילדלפיה, פותח את הדלת. ולאדימיר סלפאק, אחרי יום ארוך של כותל־שמירפרס, לוקח אותי לחדר השני ונזכר על הרגע שלו.

„בכותל חשבתי על אבא שלי, שהיה קומוניסט ארוק. המפלגה היתה הדת שלו. והוא היה מפקד בכיר בצבא האדום, דיפלומט בשרות סטאלין. הוא ניהל מכונות והידיעות הסובייטית והכיר נשיאות ה„קומינטרן". בתקופת עלילת הרופאים, ב־1949, אבא פוטר וכר חינו, אך הוא נותר נאמן למפלגה. ב־1969, כשאמרתי לאבא שאני רוצה לעזוב את רוסיה ולעלות לישראל, הוא קרא לי בוגד".

מה עושה אדם, שהק.ג.ב. עורך בביתו חיפוש? ולאדימיר סלפאק, מהשבוע בישראל, התיישב בכורסה ואחר־כך נירדם • גבר, אומרים חברים למאבק; שילוב של ביטחון עצמי נדיר עם לב רחב • אביו, קומוניסט, קרא לו בוגד כשביקש לעלות, אבל נשבר ביום בו נשלח ולאדימיר לסיביר

סלפאק וחברים בנמל התעופה: חום בעוניים (תצלום: מיכאל קרנר)

סלפאק מדבר בקול גרוני עמוק ושקט. יש בעיניו הכחולות קשיחות וחום. השילוב הזה מדבר לאנשים, גם לאנשים קרים. סלפאק יהיה גורל בטיבוב הופעות לבעל המגבית והבונדס. הוא ילמד לדבר גם איתנו.

סלפאק אומר: „אישתו השנייה של אבא היתה רוסייה נוצרייה. היא סיפרה לנהר שלי, ומשנו שמעתי איך קיבל אבא ב־87 את הידיעה שנשלחתי ל־5 שנות גלות בסיביר. אתה צריך לזכור: ביני לבין אבא היה קרע עמוק. אבא נראה יושב על הספה ומתפלל בשפה שאשתו תיארה כ„בלתי מובנת". יומיים אחר־כך נפטר מהתקפת לב. אתה מבין? אבא, אתאיסט, קוסמיסט, שהתנכר לבנו שרצה לעלות לישראל, התפלל בשפה שבה לא התפלל מאז ימי הנוער. את כל זה זכרתי ברגע שלי ליד הכותל".

■ ■ ■

אלכסנדר לונץ, מתמטיקאי, התקרב לסלפאק ופעל לצידו במוסקבה. לונץ, היום בירושלים: „רגע אחד היו הרבה. אני שומע בבי.בי.סי. על הרצח במעלות. סלפאק מתקשר אלי בטלפון. הוא אומר: ככה אי אפשר. צריך לעשות משהו. סלפאק ידע תמיד לדבר על ישראל כאילו הוא בא ממנה זה עתה. כאילו שהיא שלו, והבית שלו.

„אנחנו הולכים להפגנה ליד בית־הכנסת. כל האזור מגודר, והמשטרה עוברת במעברים. אנחנו הולכים בין חצרות הבתים. הולכים ומתקרבים. ולאדימיר צועד לפנינו. לפתע תופש אותו אחד השוטרים ומניח עליו ידו. ברוסיה, כאשר שוטר מדבר, מקובל להשמע להוראה שלו. סלפאק זרק את האיש מעליו. הוא צעק: „אתה לא תעז לגעת בי". אתה צריך להבין ברוסיה לא מדברים ככה לשוטר".

■ ■ ■

— הבנים שלך, אני שואל את סלפאק לגביהם באריה"ב, שניהם עזבו את הקלום הציוני

(המשך בעמוד 18)

רון בן ישי

מחיר נורא לניצחון הבא

במלחמה הבאה עלול הניצחון של צה"ל – אם בכלל יושג – לעלות בחייהם של הרוגים ופצועים רבים ● הבעיה: מצבם של חילות־השדה, שאינם מסוגלים להתמודד בקרב שחיקה עם האויב ● הפתרון ההכרחי: מהפיכה בשיטות הלחימה וניהול הקרב של צה"ל; הצטיידות מיידית בנשק מונחה מדוייק

אם תעמוד לרשותנו "זרוע אש ארוכה", יוכל צה"ל, אחרי שלב ההשמדה, לשלוח את אגרופי השריון, החי"ר וההנדסה שלו, לדהור לתוך מערכי האוייב המותש ולמוטט אותו סופית בשילוב עם מסוקי־תקיפה

צבא בעל מוטיבציה ויכולת – יש: תשתית טכנולוגית מרשימה – יש: מטה כללי מבריק – יש: שר ביטחון מיומן ואחראי – יש: ובכל זאת, ייתכן מאוד, שבמלחמה הבאה נתקל בקשיים בהבסת האויב ונשלם על־כך מחיר כבד בנפש ובציוד.

הסיבה לתחזית קשה זו היא ההערכה הרווחת היום בקרב אנשי מקצוע, שחילות־השדה של צה"ל, במצבם הנוכחי, יתקשו לבצע את משימותיהם במלחמה הבאה בלי לעבור תהליך שחיקה. וכשאנשי המקצוע מדברים על "יחס שחיקה גבוה" בהקשר למלחמה הבאה, אין זו אלא דרך נקיה לומר: נפגעים רבים בכוח אדם ובכלים.

אין זה מצב חדש. מאז ומתמיד היו חילות־השדה עקב־אכילס של מכונת המלחמה הישראלית. מלחמת יום־הכיפורים הירידה תחושה זו, ומלחמת לבנון הביאה רבים, ששתקו בעבר, לומר בפה מלא: "מאז מלחמת העצמאות ועד היום, צה"ל לא הצליח במקומות, שבהם היתה התנגדות קרקעית חזקה של אוייב, או שהשיג את המשימות במחיר כבד מאוד", אמר בראיון ל"מתניטין" האלוף (מיל.) אורי שמחוני, מי שהיה קצין חי"ר וצנחנים ראשי ונספח צה"ל בארה"ב, ומי שהופקד כראש מחלקת הדרכה במטכ"ל על הפקת לקחי מלחמת לבנון. הוא הוסיף: "צה"ל לא בנוי לקרבות שחיקה ועלינו לפתח חלופות־לחימה אחרות, המבוססות על הקרב המשולב. בקרבות שחיקה יש לאוייב יתרון מוחלט עלינו, כי כושר ההתאוששות שלהם גדול, משאבי כוח־האדם שלהם עצומים, מניעת מפלה עבורם היא ניצחון ונכונותם לספוג אבידות גבוהה לאין שיעור משלנו. זה לא עניין של איכות אלא אופי של עם".

■■■

מה שהיה נכון בעבר, נכון על אחת כמה־וכמה בתנאי הזירה של היום. ברמת־הגולן, למשל, חפורים הסורים במערך מבוצר, שעומקו כ־40 קילומטרים והוא משתרע מקו הפסקת־האש ברמת־הגולן כמעט עד דמשק. "קיר ברזל", שיושבות בו ארבע דיביזיות עם מאות טנקים ונגמ"שים חמושים בטילים ואלפי קני־ארטילריה ומשגרי־רקטות. הבקעת מערך כזה בשיטה המקובלת – הסתערות חי"ר ושיריון בסיוע הנדסה ואש תותחים – אפשרית, אבל רק במחיר נורא. לכן יש לחפש פיתרון בכיוון אחר.

יש גם לחפש פיתרון לבעייה אחרת, שמציב מערך זה: איך יתמודד צה"ל עם המאסה הזאת של יותר מ־1000 טנקים ובערך כמספר הזה נגמ"שים, כאשר תצא לפתע ממחנות־הקבע שלה ותנוע מערכה לכיוון שטח ישראל?

בעייה זו אינה יחודית לרמת־הגולן. אנו עלולים לעמוד מול מצבים דומים גם בבקעת־הירדן, מול צבאו של חוסיין מתוגבר בדיביזיות עיראקיות, וגם בסיני מול צבא מצרי, שעבר תהליך מודרניזציה יסודי והוא מצוייד במיטב הנשק המערבי. וישנה גם אפשרות, והיא אינה דמיונית כלל וכלל, שצה"ל יאלץ להתמודד בכל הגזרות האלו בעת ובעונה אחת.

זהו רק צד אחד של המשוואה. אצלנו, צריך לזכור, קוצץ בשנים האחרונות סדר הכוחות היבשתי והאווירי בצורה ניכרת. יחידות פורקו, מטוסים הוכנסו לאחסנה; טייסים כשירים וטובים נשלחו הביתה ואלו שנשארו מתאמנים פחות. והיד עודנה נטויה. הצבא הגדול, אותו פגוש רחב שבנתה לעצמה מדינת־ישראל אחרי הטראומה של מלחמת יום־הכיפורים, הוא עתה דק.

במצב עניינים זה, הדרך היחידה הפתוחה היום בפני צה"ל להשיג הכרעה מהירה ולהמנע מיחס־שחיקה גבוה, היא להנחית מכת־מנע או לפחות מכה מקדימה על האוייב הפוטנציאלי. דע עקא, שהתנאים המדיניים לא תמיד יאפשרו זאת וגם אי־אפשר להיות בטוח במאה אחוזים, כי מערך האתראה של מדינת ישראל יתן לצה"ל את מירווח הזמן הדרוש להכין מכה כזו ולהנחיתה.

מכאן, שצה"ל צריך להכין עצמו למלחמה שתפתח בתנאים הפחות נוחים לו. כאשר חיל־האוויר היעיל והאפקטיבי של צה"ל, וחיל־הים, יוכלו לכל היותר לסייע, ולהגן על העורף. לא יותר מזה. עיקר הנטל יפול על שכמם של חילות־השדה ועל עוצבות המילואים שלהם: השריון, חיל־הרגלים, התותחנים והנדסה. שום גורם אחר של מרכיבי העוצמה הצבאית אינו מסוגל כמותם לכבוש שטח או להחזיק בו אל מול גלי ההסתערות של האוייב. לכן הם, ורק הם, יכולים להביא להכרעה מהירה, גם בשדה־הקרב העתידי רווי הטילים ומערכות הלחימה המתוחכמות.

הטכנולוגיה הצבאית המודרנית, המתפתחת במהירות בעולם, מספקת כיום פתרונות טובים למדי לבעיית שדה־הקרב העתידי הרווי. פתרון זה מבוסס על "זרוע אש" ארוכת־טווח ומדוייקת, שתהיה מסוגלת להשמיד בזמן קצר מאוד כמויות גדולות של שריון וארטילריה של האוייב.

כבר כיום קיימת בעולם ארטילריה המסוגלת לשגר חימוש מונחה מדויק (חמ"מ) ולהשמיד טנקים בטווחים של עשרות קילומטרים. דוגמה לחימוש כזה הוא פגז ה"קופרהד" האמריקני, (שירדן כבר מצטיידת בו) המתביית באמצעות קרן לייזר על כלי־רכב של האוייב ומשמיד אותם. בקצב אש של שני פגזים לדקה, מסוגלת סוללת תותחים להוציא מכלל־פעולה כששים טנקים בשעה במרחק שישה־עשר קילומטרים. וזאת גם אם רק 50 אחוזים מהפגזים יפגעו במטרה כל שהיא.

"מערכת טילים רב־קנית", מתוצרת ארה"ב, מסוגלת להשיג תוצאה דומה באמצעות ראשי־מצרר המפזרים עשרות פצצונות חודרות שריון על ריכוזי שריון של האויב. בכל העולם ממתינים טילים, פצצות־אוויר מתבייתות ושאר אמצעים מסוג זה להשלמת הפיתוח וההצטיידות.

הקושי העקרי בהפעלת החימוש המתוחכם והטילים ארוכי־הטווח נגד שריון, הוא איתור המטרות ו"סימונן" בקרני־לייזר או באמצעי אחר, כדי שהטיל, הפגז, או פצצת־האוויר המשוגרים מרחוק יפגעו בהן. המענה המבטיח ביותר לקושי זה הוא השימוש במטוסים ומסוקים זעירים ללא־טייס, שירחפו מעל ריכוזי השריון והארטילריה של האוייב ויאתרו את המטרות באמצעות מצלמות משוכללות ומציינ־לייזר. בעולם המערבי מדובר כבר במל"טי (מטוסים ללא טייס) ומול"טי קרב, שישאו חימוש וישגרו אותו לפי פקודה מרחוק.

אחרי שלב ההשמדה באמצעות "זרוע האש הארוכה", אם זו תעמוד לרשותו, יוכל צה"ל לשלוח את אגרופי השריון, החי"ר וההנדסה שלו, לדהור כמו בעבר, לתוך מערכי האוייב המותש ולמוטט אותו סופית בשילוב עם מסוקי־תקיפה.

■■■

מה שנחשב היום לדמיון פרוע יהיה מערכת־הנשק התקנית בעוד עשר שנים. ולא רק בצבאות נאט"ו וברית־ורשה. גם בצבאות ערב. וזו סיבה טובה נוספת, שבגללה צריך גם צה"ל להצטייד במהירות ולערוך מהפיכה של ממש בשיטות הלחימה וניהול הקרב הנהוגות בו. חיל־האוויר, ובמידה מסויימת גם חיל־הים, כבר עברו מהפיכה כזו. עתה הגיע תורה של הריפורמה בחילות השדה, וזו צריכה – לאור לקחי העבר וצרכי העתיד – להתמקד בחמישה תחומים עקריים:

● הצטיידות בחימוש מתוחכם ומדוייק, שיאפשר להשמיד כמויות גדולות של שריון אוייב.

● הקמת מודיעין קרבי, שיהיה מאומן ומצוייד לאתר מטרות ולציינן במהירות ובדיוק רב עבור מפעילי החימוש המדוייק, והארטילריה הקונבנציונאלית, הן ביום והן בלילה.

● הצטיידות במערכות פיקוד ושליטה, שיתנו למפקדי השדה תמונה אחידה ומהימנה של המתרחש בשדה־הקרב ויאפשרו להם להפעיל את מרכיבי הכוח העומדים לרשותם בצורה היעילה ביותר, כנגד המטרה הרצויה להם. זאת בנוסף לאירגון מחדש של המפקדות ושיטות ניהול הקרב, שיחלצו את מפקדי השדה מן הסירבול והעידוש המאפיינים את פעולתם היום.

● הצטיידות במסוקי־תובלה וקרב ומה שחשוב יותר – נכונות לקחת אחריות וסיכון ולבצע פעולות מוטסות ובלתי־שגרתיות כאלה תוך כדי מלחמה. נכונות, שדעכה כמעט לחלוטין מאז מלחמת ששת־הימים.

● מהפך בשיטות האימון וההכשרה של סגל הפיקוד הבכיר והבינוני ביחידות השדה באופן, שיכשיר אותו להתמודד מקצועית עם סבך הבעיות ומערכות הנשק שיהיה עליו להפעיל. בעניין זה תחול כנראה בקרוב התקדמות של ממש, כאשר יאשר המטה הכללי את התכנית שתהפוך את בית־הספר לפיקוד ומטה של צה"ל לקורס מקצועי ברמה אקדמית למפקדים בעוצבות השדה.

■■■

במקום תכנית הלימודים "רחבת האופקים" הנהוגה כיום, תונהג תכנית חדשנית וממוקדת. החניכים, שרובם המכריע יהיו אנשי חילות־השדה, יקבלו הרבה ידע תיאורטי בתורת המלחמה, משחקי־מלחמה ותרגילי ניהול קרב מציאותיים ככל האפשר.

כדי להגיע לתוצאות של ממש, חייבת הרפורמה בחילות היבשה להתבצע במקשה אחת. יש סימנים לכך, כי המטה הכללי ברובו כבר מודע לכך וגם פועל נמרצות להשגת מטרה זו. הבעייה היא עתה להבטיח, שהמחשבה המבריקה והמתקדמת תחלחל למטה ותתורגם למעשים ותקציבים. מה שנעשה עד עתה בחילות השדה הן רק התחלות. מעט מדי ולאט מדי. הצבא, ככל גוף גדול ומסורבל, הוא שמרן ונוטה להגן בחרוף נפש על הקיים והמוכר. ואם הצבא הסדיר כך – על אחת כמה וכמה ביחידות המילואים, שבהן תהליך קליטת החידושים הוא קשה וארוך פי כמה.

הרמטכ"ל, דן שומרון, וסגנו, אהוד ברק, יחד עם שאר אלופי המטה הכללי מתמודדים איפוא עם אתגר לא פשוט. אתגר שאפשר לכנותו ללא חשש להגזמה – אתגר היסטורי. את התוצאות – לטוב ולרע – נחוש, מן הסתם, כולנו על בשרנו.

קח חלק במהלך היסטורי

✂ גזור ושלח היום !

חוקה לישראל

אל הועד הציבורי למען חוקה במדינת ישראל.
ת.ד. 36746 תל-אביב, טל. 03-651672

אני הח"מ, אזרח מדינת ישראל, תובע בזה מהממשלה והכנסת ללא הבדל מפלגות לכונן חוקה למדינת ישראל ברוח הכרזת העצמאות עוד בשנת ה-40 למדינה.

שם: ______ כתובת: ______
ת.ז.: ______ חתימה: ______

☐ אני מוכן להתנדב אישית לפעולה למען החוקה
☐ אני מוכן לתרום כספים למאמץ. רצ"ב שיק לפקודת "חוקה לישראל", חשבון בנק דיסקונט מס' 173401 סניף אוניברסיטת תל-אביב.

חץ מסילבי קשת

לצחוק או לבכות

● לדבריו של שמעון פרס, המזהיר את ארצות־הברית, שאם היא לא תעשה טיפול שורש בעניין נפילת הבורסה, היא תעמוד בפני קטסטרופה גדולה.

● להצהרתו של יצחק רבין: איראן היא הידידה הטובה ביותר של ישראל.

● לאזהרתו של ראש־הממשלה, יצחק שמיר, לשרים, בישיבת הממשלה: "מספר נסיעות השרים עלה באחרונה בטור גיאומטרי. היו יותר מדי נסיעות, וכדאי לצמצמן לפני שאצטרך לפעול בנידון". רק גמר את דבריו, והממשלה אישרה נסיעה לשלושה שרים.

● לכוונתו הפרובוקטיבית של אריק שרון לרכוש דירה באיזור שער שכם, לא הרחק מישיבת "עטרת כוהנים". כאילו אין מספיק מתח־גבוה בסביבה. וכמה זה יעלה לקופה הציבורית, האבטחה האישית שלו, כל פעם שהוא או אחר מבני ביתו, ירצו לצאת מהבית?

הבנת הנקרא

דן רביב התגולל עלי לפני שבוע, על כי הבעתי משאלה שכאשר יראיין שוב כתב רדיו או טלוויזיה, בהתנשאות איזה חבר ועד־עובדים בשביתה, בנוסח: אתה־חושב־שזה־בסדר? – יענה לו מישהו: מי שמדבר!

הוא זקוק בדחיפות לקורס בהבנת הנקרא. התכוונתי לומר, שכל שביתה היא חשובה לאלה הנוקטים בה.

מוטב שיפנה את טענותיו לקולגות שלו במדיום האלקטרוני. לעתונאים האזרחים ב"גלי צה"ל" וב"ערב חדש", שהם חברי האגודה. שלא מצאו לנכון לשבות לפחות יום אחד כסולידאריות. לעובדה כי במהלך השבוע החולף הושמע בגל"צ פעמים אחדות השיר "עתונאי קטן שלי". לכך, שב"ערב חדש" נגסו משידורי הספורט ושידרו קטע ממשחק כדורסל בין ישראל ויוון.

סוציאליזם בפיתה

מה מתפלאים כולם כל כך על החלטתו של גד יעקבי לשדר את ערוץ 2 בערוץ הראשון, בעזרתו של יצחק נבון?

כוכבי טלוויזיה שהתראיינו בנושא, התרעמו על שעשה זאת שר סוציאליסטי. הו, תמימות קדושה: מפלגת העבודה כבר מזמן לא לוקחת את המלה סוציאליזם לפה. חוץ מאשר לנסוע לאינטרנציונל הסוציאליסטי. מלות־הקסם הן "סוציאל־דמוקרטיה".

היו שנזכרו, פתאום, כי היה זה גד יעקבי, שבהיותו שר התחבורה בממשלת המערך, הפעיל את הצבא ברשות שדות התעופה. הפעם טען, שעשה זאת למען הדמוקרטיה והקשישים.

גד יעקבי: כשתיגמר השביתה הוא שוב יהיה חביבם של אנשי התקשורת

כשתיגמר השביתה ישכחו לו הכל, ושוב יהיה חביבם של אנשי התקשורת, וישחק את הליבראל, הדמוקרט, המשורר, שאיננו מחמיץ אירוע תרבותי.

אשר ליצחק נבון, מספיק רק לצטט את דבריה של הזמרת ברכה צפירה עליו: "הוא פיתה לא אפוייה".

כשמגיע הגשם הראשון הרמזורים משתגעים, הטלפונים משובשים, האזעקות משתוללות

יורמים

באותו שבוע שבו פורסם הסקר המבהיל, לפיו 50 אחוז מבני הנוער היהודים הם בעד הגבלת זכויות הערבים, התבשרנו כי נוער ר"צ, נפגש ברעננה עם נוער "כך", ל"דו־שיח".

איזה יורמים. מצד אחד הם מפגינים נגד כל הופעה של כהנא וקלגסיו, ומפריעים לו בכל מקום שהוא מופיע, ומצד שני הם נותנים לגיטימציה לבריוניו, שהבינו טוב מהם את משמעות המפגש הזה. בעת הם מתווכחים שהם לא פאשיסטים. עובדה שאפשר לשבת אתם "ולקיים ויכוח בצורה דימוקרטית".

עמוד הקלון

אדווה על הביצה

מדי פעם מתפרסם דו"ח מזעזע של המועצה לשלום הילד, על ממצאים מחרידים בפנימיות פרטיות, ביניהן גם [illegible], ושום דבר לא קורה. העתונות מכסה, כמה חברי כנסת זועקים. אדווה קלה על הביצה העכורה.

אחרי פירסום הדו"ח, ניסו חמישה ילדים במוסד בצפון, לבצע התאבדות קבוצתית. יש בהחלט מקום לחשוש כי גורלו של הדו"ח האחרון, על התעללויות סאדיסטיות, הרעבות, השפלות והתעללות מינית בילדים בני 6־12, יהיה דומה לקודמיו.

שר הרווחה, משה קצב

האחראי על המערכת הזאת הוא שר העבודה והרווחה, משה קצב, האוהב להצטייר בציבור כאדם עדין ורגיש.

כבר לפני שלוש שנים פנו אליו אנשים מקבוצת "נאמני שלום הילד", ביניהם פרופסור יונה רוזנפלד, ראש בית הספר לעבודה סוציאלית, להתיר לקבוצה של מתנדבים, לערוך ביקורי פתע בכל שעות היום והלילה, ב־62 המוסדות. הם הסבירו לו שזה לא עולה כסף. זוהי עבודה התנדבותית של אנשים, ביניהם קציני צה"ל לשעבר, שאינם יכולים להיכנס למוסדות, בלי היתר של השר. הם לא קיבלו אותו.

אני מרשה לעצמי לחלוק על כמה מדבריו של עורך הדו"ח ד"ר יצחק קדמן, שמבקש עזרה ציבורית למאבק לשלום הילד. הוא אומר, בין השאר: "לא נגד המימסד, לא נגד הפנימיות, לא נגד ההורים, ולא נגד צוות העובדים – בעד הילדים".

כן נגד המימסד, הפנימיות וצוות העובדים, ובעיקר, נגד השר, [illegible] בראשו.

כיסוי מיוחם

ממש מבהיל, הכיסוי התאוותני השוקק של עתונאים, סביב ביקורה של הצ'יצ'ולינה הבהמית הזאת. נמצאו אפילו כמה הוגי־דעות שקבעו כי היא התגלמות "עשו אהבה, לא מלחמה".

פורנוגרפיה היא אנטי־אהבה. זוהי תעשיית ענק, המבזה ומשפילה את האשה כחפץ מיני, בלא לדבר על התעללות ואינוס ילדים רכים בשני הבינים.

שמחה לאיד קטנה: האמרגנים הפסידו עליה. לא עזר להם כל הכיסוי המיוחם.

הופתענו!

הופתענו: הגיעו הגשמים, ובתוקפות בחורף, מתקלקל החשמל במפעלי יצור. הרמזורים משתגעים. הטלפונים משובשים. האזעקות משתוללות.

עוד בנפלאות "בזק": אם תראו אנשים מגושים באצבעם המחייגת, תדעו שהם מנויי רכות 456, הנעמים לחייג מספר המתחיל ב־24, ועל כל 70 חיוגים, אולי מצליחים לקבל שיחה.

אם אתם מודאגים שלא שמעתם מיקירכם, הנה לכם [illegible] עניינה. הם הזכינו יקיצה. אי שזה ענה לרם תפוס, או שזה לא תפס בכלל.

תחשבו על זה...

● כמה שווה התעללות בבת? לפי פסק דינו של שופט השלום בבאר־שבע, יצחק זלצמן, 250 שקל. להורים שהיכו את בתם בצינור גומי קשיח וגרמו חבלות קשות [illegible], זאת בגלל שהרהיבה לטלפן בבית. דבריו של השופט הרחמן: "האב האמין שנהג בדרך הנכונה בהענשת בתו. נראה שמדובר בהורים שאינם מבינים דקויות."

● אך מה נלין על שופט שלום פרובינציאלי, אם בית המשפט העליון קבע כי אב המואשם באונס בתו, ומהווה סכנה לבתו השנייה, לא ייעצר עד למשפטו, אלא יחזור לביתו, אך לא ייכנס לחדר בתו.

נו?

התרגשתי מתגובתם של אורחים ואנשי ציבור על רשימתי בעניין המחסור ב"איזומיל" ו"נוטרמיגן" – תחליפי הסויה לתינוקות שאינם מסוגלים לעכל חלב.

ח"כים יאיר צבן ודדי צוקר ביקשו פרטים. [illegible], הודיעה לי שיש לה ארגז "איזומיל" שלם, שהיא כבר לא זקוקה לו. עו"ד מיכי מזור רצה לפנות לבית המשפט בשם אחד ההורים.

בינתיים יש כבר "איזומיל" ואף "נוטרמיגן" בפילוחים דקים. אך השמועה אומרת כי מיום ראשון הקרוב, ייגמר המלאי.

דדי צוקר, פנה אל שרת־הבריאות, הלא היא שושנה ארבלי, בשאלה איך יתכן שמיצרך חיוני כזה יהיה בידי מונופוליסט, ומדוע אין מלאי חירום. נענה בתשובה הדיפלומטית: זה באמת לא בסדר.

[illegible]

אורח בישראל: ז'אק שיראק, בראיון בלעדי:

לא תוכלו להתעלם מבריה"מ

"ככל שהזמן חולף, הצורך בוועידה בינ"ל נעשה דחוף יותר • הידידות שלנו עם עיראק תואמת את האינטרסים של צרפת וישראל כאחד"

אדווין איתן, פאריז

ראש ממשלת צרפת, ז'אק שיראק, עומד להגיע ביום א' אחר הצהריים לביקור של יומיים בישראל. יהיה זה הביקור הרשמי הראשון של ראש ממשלה צרפתי בישראל, ומסעו הרשמי האחרון של שיראק מחוץ לצרפת לפני הבחירות לנשיאות.

שיראק, 55, מנהל עתה את הקרב המכריע על קיומו הפוליטי. בעוד פחות משישה חודשים תבחר צרפת נשיא חדש. משמאלו יתייצב הנשיא היוצא, פראנסואה מיטראן, שעל פי כל סקרי דעת הקהל יש לו סיכוי לנצח בהפרש־קולות גדול; ומימינו, יצטרך שיראק לגבור על ראש הממשלה לשעבר, ריימון באר, שיש לו סיכוי טוב לזכות במועמדות מטעם המרכז־הימני.

המסע לישראל חשוב מאוד. שיראק ויועציו דוחים מכל וכל אפילו רמז קלוש, כאילו הוא קשור איכשהו בקול היהודי, או שיש לו קשר, ולו הזעיר ביותר, עם ענייני פנים. ואולם, הזמן והמאמצים שהוקדשו לתיכנון מסע זה, שפע המיסמכים שלמר שיראק, עשרת הנאומים שהוכנו מראש, המון העיתונאים והצלמים שילוו אותו – הכל מצביע על כך, שעליית הרגל לירושלים עשויה להיות אחד המפתחות לנצחונו בבחירות באביב הבא.

מאז שובו למרכז הזירה הפוליטית, תחילה ב־1977 כראש עיריית פאריז ומאז אביב שנת 1986 גם כראש ממשלה, הרחיק שיראק לכת, אולי יותר מכל מדינאי צרפתי אחר, בהוכחת מחוייבותו הפרו־ישראלית. לא היתה פנייה ישראלית אחת, דיפלומטית, פוליטית או בטחונית, שהוא לא נענה לה. לשגריר ישראל בפאריז, עובדיה סופר, יש, למעשה, דלת פתוחה ללישכתו של שיראק, והוא כמעט היחיד, שיש לו קו טלפון פתוח לראש הממשלה.

ז'אק שיראק בראיון בלעדי ל"ידיעות אחרונות", ערב ביקורו בישראל.

• מהו טיב המחוייבות שלך לישראל?

דעתי האישית היא, כי מדינת ישראל היא תופעה יוצאת דופן בקהילת האומות. זהותה של המדינה היהודית קשורה לאומה, לארץ ולהיסטוריה בת אלפי שנים. זוהי מציאות חמלית, וחובתנו לשמור עליה מפני כל התקפה שהיא.

• מהי עמדתך כלפי ועידת־שלום בינ"ל למזרח התיכון? האם היא קרובה יותר לעמדת פרס או לעמדת שמיר?

ככל שהזמן חולף, הפעולה נעשית דחופה יותר. ממשלת צרפת חוזרת בלי הרף על עמדתה: היא בעד ועידה בינלאומית. ועידה כזו אינה טומנת בחובה פתרון פלאי. איננו מתעלמים מן הקשיים שיש להתגבר עליהם עד לכינוסה וגם לאחר כינוסה. אולם אנו רואים בה מכשיר נכון, מקובל בדרך כלל גם על שאר הנוגעים בדבר, לקידומו של תהליך השלום. ואנו רוצים בשלום, כדי לשמור בצורה הטובה ביותר, בהווה ובעתיד, על קיומה, על בטחונה ועל ייחודה של ישראל. על פי מונחים אלה, העמדה הצרפתית יכולה להיראות קרובה יותר לזו שמר פרס דוגל בה, מאשר לעמדתו של מר שמיר. ואולם, באופן כללי, ממשלת ישראל, על כל מרכיביה הקואליציוניים, חותרת לשלום שיוסכם עליו במשא־ומתן, ויודעת, כי אין להשיג את הדבר יחד עם שמירת הסטאטוס קוו. כינוסה של ועידת שלום בינלאומית, כפי שהציעה הקהילה האירופית – מוגבלת במספר משתתפיה אך פעילה – היא אחת האפשרויות, שהאינטרסים של ישראל עשויים להצדיק את קבלתה.

שיראק: ינתר קרוב לפרס

• האם על בריה"מ למלא בעניין זה תפקיד פעיל?

השאלה אינה מוצגת נכון. בריה"מ נוכחת בחלק זה של העולם. היא ממלאת תפקיד כלשהו. יש לה מדיניות אזורית משלה והיא מנהלת אותה בתנופה, בהקשר הכללי של היחסים בין המזרח והמערב. יתר על כן, היא אחת מחמש החברות הקבועות של מועצת הבטחון. לא תוכלו להתעלם מקיומה ומתפקידה של בריה"מ. התעלמות כזאת, פירושה להעמיד בספק כל הסדר או הסכם אפשרי; הכרה בתפקידה עשויה לקדם את מימוש התקווה, שבריה"מ תשתמש במישקלה ובהשפעתה לגבי כמה מן הצדדים בסכסוך המזרח תיכוני, למען יתנו יד למשא־ומתן ולהסכם.

• האם אתה מצדד בהגדרה עצמית של הפלשתינאים? ועד איזו נקודה?

עמדת צרפת, כמוה כשאר מדינות הקהילה האירופית, ברורה: אנו מצדדים בהגדרה עצמית, עם כל הכרוך בכך. מכאן ואילך רשאי כל אחד לפתח את עמדתו כרצונו. אין זה מתפקידנו לכפות פתרון או לקבוע סולם עדיפויות. במסגרת הסכם השלום הכולל יהיה על הצדדים השונים בקרב הפלשתינאים לתת ביטוי לעמדתם. אך גם כאן חל הכלל, שזכויות צד אחד מסתיימות במקום, שעל הכף מוטלות זכויותיו וחירויותיו של הצד השני.

• האם תוכל להסביר את טיב יחסיה של צרפת עם עיראק? מי בצרפת נושא באחריות להסכמים הגרעיניים הראשונים בין עיראק לצרפת?

לצרפת מדיניות חוץ משלה, המוכרת היטב למנהיגי ישראל. במסגרת מדיניות זו, מקיימת ממשלתי – כקודמותיה – קשרי ידידות עם עיראק, ומשתפת פעולה אתה. אנו סבורים, כי קשרים אלה תואמים את האינטרסים של צרפת וישראל כאחד ואת היציבות באזור, שהן ישראל והן צרפת מעוניינות בה. אין כל דבר משותף בין זה ובין דיפלומטיה חשאית ואין זה נוגד קשרי ידידות עם אחרים.

• האם תוכל להסתדר בלי תמיכת מפלגתו הימנית־קיצונית של ז'אן־מארי לה פן בסיבוב השני של הבחירות לנשיאות צרפת?

בדרך כלל אני נמנע מתשובות על שאלות הנוגעות בענייני־הפנים של צרפת בראיונות עם כתבים מארצות חוץ. עם זאת ברצוני להטעים בפעם נוספת, כי הרוב הנוכחי (של המרכז והימין) אינו חוזה כל אפשרות של ברית עם "החזית הלאומית" (של לה פן). עמדתנו בעניין זה ברורה. מעולם לא כרתתי בריתות בחירות עם מפלגות ימניות קיצוניות, לא כמנהיג מפלגה ולא על בסיס אישי. אין לי כל כוונה לשנות עמדה זו או לסטות ממנה.

ומי הודח? המבקר שחשף

שלמה לוין: האיש בעל שלושת הכובעים מפקח בודק ומתייעץ עם עצמו

ביקורת חמורה על יו"ר אגף הכספים באגד, שלמה לוין, לא הובאה לדיון בפני הנהלת הקואופרטיב • האיש שמנע זאת הוא שלמה לוין עצמו, שהוא גם יו"ר המזכירות ויו"ר ההנהלה • עמיחי אלרואי, המבקר, חשף בין השאר, הרפתקות כספיות מוזרות עם בנק הספנות שגרמו לקואופרטיב הפסדים במיליוני דולרים • לוין היה חבר מועצת המנהלים בבנק

מרדכי גילת ומרסל זוהר

חטא נורא חטא המבקר הפנימי הראשי של "אגד", עמיחי אלרואי: הוא התריע על אי סדרים כספיים, חשף מעשי שחיתות וכתב דוחו"ת ביקורת מנומקים. הוא גם תבע, הרוב חוצפה, כי ימוצה הדין עם האשמים.

קולו לא נשמע. גם כאשר ביקש, לפני חודשים אחרים, לדווח אישית להנהלת "אגד" על המתרחש בקואופרטיב – לא נענה. יו"ר המזכירות, שלמה לוין, מנה זאת ממנו.

במקום זאת כונסה המזכירות לישיבה מיוחדת (בסוף אוגוסט השנה), ערכה ל"פושע" משפט שדה קצר וגזרה את דינו: הדחה. הנאשם, עמיחי אלרואי, לא נכח ב"משפט". אפילו עצם קיומו הוסתר ממנו.

דו"ח עב כרס

לשלמה לוין היו סיבות טובות לנהוג כפי שנהג: שבועות ספורים קודם ההדחה, כבר היה מונח על שולחנו דו"ח עב כרס שהמבקר הפנימי ביקש להביאו לידיעת ההנהלה. לוין סירב בתוקף.

הדו"ח מסכם שבע שנות עבודת ביקורת ב"אגד" ודפים רבים בו אינם מחמיאים במיוחד ללוין. כך, למשל, מתקשה עמיחי אלרואי להבין כיצד יכול לוין לחבוש שלושה כובעים בעת ובעונה אחת: לכהן כיו"ר המזכירות, כיו"ר הנהלת הקואופרטיב וכיו"ר אגף הכספים – כלומר, לפקח על עצמו, לבדוק את עצמו, להתייעץ עם עצמו.

עמיחי אלרואי ביקר במסגרת תפקידו גם את עבודת ראש אגף הכספים, שלמה לוין, ואת מימצאי הביקורת העביר באופן דיסקרטי לשלמה לוין – הפעם במסגרת תפקידו של לוין כיו"ר המזכירות. לוין אסר עליו במפורש להעביר את המימצאים הללו גם לידיעת 25 חברי ההנהלה – כך שרק לוין יכול היה לדעת מה יודע עליו המבקר. כאשר התעקש אלרואי, בכל זאת, לשתף את ההנהלה כולה בסוד – כפי שחייב היה לעשות – מיהר לוין להדיחו. הכובע בער על ראשו.

לוין לא חפץ, למשל, שהנהלת "אגד" תקיים דיון בפרשה רגישה אשר עמיחי אלרואי כינה אותה "קשרי האגודה עם בנק הספנות". יו"ר "אגד", מתברר, יחד עם שלמה עמר ואחרים, הצליח לסבך את הקואופרטיב ואת קרן הגימלאות בהרפתקה כספית מוזרה עם בנק הספנות לגרום להפסדים בסדר גודל של מיליוני דולרים; ולעשות עסקות עם הבנק "שרובן ככולן נערכו ללא תעוד ובניגוד לכללי מיבדק כללי תקין". כל זה קרה כאשר שלמה לוין היה בעל מניות בבנק וכיהן (יחד עם ח"כ שלמה עמר) כחבר מועצת המנהלים של הבנק.

רכישה מבנק הספנות

מבקר "אגד" מגלה, כי ב־1981 החליטו ראשי הקואופרטיב להשיג שליטה בבנק הספנות ולצורך זה רכשה נצב"א (חברות השייכות לחברי "אגד") עשרה אחוזים ממניות בנק הספנות: "בניגוד לדעתו של עוזר מנהל אגף הכספים, שהתנגד לעצם הקשרים עם הבנק", כותב המבקר, "נרכשו המניות והאגודה החלה להפקיד בבנק סכומים ניכרים לפקדונות בסדר גודל של מיליוני דולרים".

באפריל 1983 הזהיר עמיחי אלרואי במפורש את ראשי "אגד" מפני השקעת כספי הקואופרטיב במניות ספקולטיביות של בנק הספנות: כתב כי מעשה כזה יסכן את נכסי קרן הגימלאות של "אגד" וביקש להציל את הכסף. אלא שראשי "אגד" לא שעו לאזהרותיו. הם השקיעו בבנק מיליוני דולרים והתוצאות לא איחרו לבוא: קרן הגימלאות הפסידה אז, לפי דו"ח הביקורת, למעלה ממיליון ו־100 אלף דולר ברכישת מניות מסוג אחד ו־346 אלף דולר ברכישת מניות מסוג שני.

דובר "אגד", גדעון טלמור: "לא היו דברים מעולם. הטענה של המבקר הפנימי בעניין זה, נבדקה על ידי המפקח על קופות הגמל באמצעות אקטואר חיצוני, דוד נצר. זה קבע כי לא נגרם לקרן כל הפסד".

לדובר "אגד" יש, בכל זאת, בעיה: לא רק המבקר הפנימי שלו קבע את אשר קבע, כי אם גם מנהל קרן הגימלאות עצמו באותה תקופה, יוסף הררי: "לדעתי", הוא כתב אל המבקר הפנימי עם העתק אל שלמה לוין, "הנזק ממכירת המניות כפי שחושב על ידכם כולל את הרווחים ממכירה חלקית בשנת 82' ואינו משקף את הנזק האמיתי שהוא גבוה יותר".

"לא הוסקו מסקנות"

דו"ח עמיחי אלרואי, זה ששלמה לוין סירב להפיץ בין חברי ההנהלה, קורע וילון לשערוריה נוספת: בשנת 1982 הפקיד "אגד" בבנק הספנות כספי פקדונות אשר ערכם היה באפריל 1983 כשמונה מיליוני דולרים. מבקר "אגד" נדהם לגלות, כי תנאי הפיקדון עם הבנק סוכמו בעל־פה בלבד וכי בצורה זו נקבע כי הכסף יהיה צמוד לדולר "בתוספת תשואה גבוהה מהמקובל". תדהמת המבקר גדלה, כאשר גילה כי בראשית 1984, לפני החזרת הכסף ל"אגד", שונתה פתאום ההצמדה מדולר למדד, ולאגודה נגרם הפסד כספי של כמיליון וחצי דולר.

ועוד נזק: בארבעה מועדים שונים בראשית 1984 נמשכו כספי "אגד" מבנק הספנות דווקא ימים ספורים לפני עליית המדד. עובדה מוזרה זו גרמה ל"אגד" הפסד העולה על חצי מיליון דולר. "מתברר", כותב המבקר, "כי מבחינת הבנק לא היה די בכך ששינה את אופן ההצמדה, אלא שלדברי מנהל אגף הכספים דאז (שלמה לוין – מ.ג.), הוא אף אילץ את האגודה למשוך את הכספים סמוך לפירסום המדד".

מבקר "אגד" מביא דוגמאות נוספות מסוג זה מצביע על חומרתם, ובפרק המלצות כותב לשלמה לוין: "דו"ח זה הוא בעינינו בלתי שיגרתי הן מבחינת חומרת הממצאים והן מבחינת היותם של ראשי האגודה – שלמה עמר ושלמה לוין – כנוגעים עיקריים. לפיכך אנו מצפים ממך כיו"ר הנהלת האגודה להעלות את הנושא לדיון בישיבת ההנהלה הקרובה ולזמן לישיבה את החתום מטה. כל זאת לשם ליבון המימצאים, הסקת מסקנות אישיות, ובעיקר לצורך הפקת לקחים".

באוגוסט השנה, שבועות ספורים לפני הדחתו, ביקש עמיחי אלרואי להביא לידיעת הנהלת אגד, כי בפרשת בנק הספנות הוא נאלץ היה לפנות אל שלמה לוין כיו"ר הנהלת "אגד" ולבקש ממנו להורות לעצמו, כראש אגף הכספים ולשלמה לוין, כיו"ר המזכירות, להגיב על ממצאי הביקורת נגד שלמה לוין. המבקר קובל על כך שעד היום, קרוב לשנה אחרי גילויין בפרשת בנק הספנות, לא הגיבו שני הכובעים האחרים של לוין על הדו"ח ולא התקיים דיון בהנהלת האגודה. "לא הופקו לקחים ולא הוסקו מסקנות מהממצאים החמורים", הוא כתב.

יתרה מזאת: שלמה לוין מסרב עדיין להיפרד משניים מתוך שלושת תפקידיו: מתעלם מביקורתו הנחרצת בעניין זה של מבקר "אגד", ואינו מבין מה רוצים ממנו. "לכל התפקידים הנ"ל", מגיב דובר "אגד", "נבחר לוין באורח דמוקרטי מוחלט ובהתאם לתקנון. נבצר ממני להבין את פליאתכם בנדון".

כמו לשלמה לוין, כך גם לחבר מזכירות אחר, חיים שוורץ – מנהל אגף החוץ בקואופרטיב – היו סיבות טובות לא לחבב את מבקר הפנים. אחת מהן: דו"ח ביקורת המחשיד את שוורץ בניצול מעמדו לקבלת טובת הנאה.

מה שחמור באותו דו"ח לא היה שווי טובת ההנאה ששוורץ קיבל לכאורה – אירוח שני ילדיו במלון "גני שולמית" באשקלון על חשבון הקופה הציבורית – כמו הנסיונות לטשטש את החקירה כמעט מראשיתה.

מתברר, כי ביוני השנה, זמן מה אחרי שמחלקת הביקורת ב"אגד" פתחה בבדיקת המקרה, הופיע במשרדי המחלקה מנהל לישכתו של שוורץ, יצחק רדשניה, והתעניין בחקירה. הוא הציג לאנשי הביקורת עותק מכתב מיום 21.4.87 שחיים שוורץ שלח לטענתו אל מדור ההבראה ב"אגד" ובו ביקש לחייב את חשבונו בשביל ארוח הילדים.

מבקר אגד, עמיחי אלרואי: ב"משפט שדה" שלא בנוכחותו, הוחלט לסלקו

עובד התחזה כמבקר

אנשי הביקורת פנו אל איש מחלקת ההבראה שאליו נשלח המכתב, ביקשו שימציא להם את המקור ונענו כי המקור או הצילום שלו אינם ברשותו. "הם נמצאים", כך הסביר, "במחלקת הספקים". המבקרים הצליחו להניח ידם על המקור שבמחלקת הספקים, גילו לדבריהם אי התאמה בולטת בין המקור לעותק, וביקשו לברר זאת עם פקידת המחלקה. אלא שזו, להפתעתם, סירבה לשוחח איתם. היא גם לא היתה מוכנה לומר מי נתן לה את ההוראה לנהוג כך.

רק כעבור מספר שעות, כאשר שוכנעה למלא את חובתה האזרחית, התברר מדבריה כי עובד מלשכתו של חיים שוורץ ביקר אצלה ימים ספורים קודם לכן. עובד זה, כך סיפרה, הציג עצמו כאיש מחלקת הביקורת.

המידע שנאסף על אורות והתחזות, שיבוש הבדיקה והניסיון להוליך שולל את מבקר "אגד", הובא בכתב לידיעת שלמה לוין וזה אמור היה להעבירו בסתר לוועדת הפיקוח. אלא ששלמה לוין, למרבה הפלא, נקט בדרך אחרת: הוא אומנם העביר את מכתב המבקר אליו, על מלוא המידע הסודי שבו, אל ועדת הפיקוח – אך עותק ממנו שלח גם לחשוד, חיים שוורץ.

במלים אחרות: חקירת מקרה זה, עוד לפני שהחלה, הסתיימה. בנסיבות שנוצרו לא היה אפילו טעם לפתוח אותה.

ביום ב' השבוע, יום אחרי שביקשנו לקבל את תגובת "אגד" בעניין זה, טען דובר הקואופרטיב כי אינו יכול להמציא לנו את התגובה. נימוקו: חיים שוורץ נמצא במילואים ושלמה לוין אינו נמצא בין כתלי האגודה.

הצגנו לדובר שאלה נוספת: האם נכון שמנהל בית "אגד", נחום שלום, מעורב באי סדרים כספיים?

תגובת הדובר היתה נחרצת: "לא היו דברים מעולם". הדובר הוסיף: "נקטתם בשאלה סתמית בלי לפרט במה הכוונה לאי סדרים כספיים וזו אינה דרך הוגנת להצגת עניין המצריך תגובה".

האם מבקש דובר "אגד" לכוון כי ראשי הקואופרטיב אינם יודעים שמנהל בית "אגד" מעורב בניצול מעמדו לקבלת טובות הנאה? שדו"ח ועדת הפיקוח של "אגד" בראשית יוני השנה, אינו קובע זאת? שהם אינם יודעים כי מנהל הבניין העסיק עובדים הכפופים לו בביצוע עבודות פרטיות בביתו? הם אינם יודעים למה התכוונו כאשר ייחסנו למנהל הבניין מעורבות אישית באי סדרים כספיים?

תגובת הדובר מקבלת מימד חומרה גם על רקע מה שכותבת ועדת הפיקוח עצמה: "עולה תמונה עגומה על אופן מילוי התפקיד כמנהל הבית על ידי החבר נחום שלום. מתברר שהוא מנצל את תפקידו לצרכים פרטיים לא בעניין חד פעמי, אלא כהרגל של קבע. הוא העסיק לשם כך בעלי מקצוע ותחזוקנים הכפופים לו".

סירב למכונת אמת

ועוד כותבת הוועדה: "ניהול עניינים כזה אינו מצביע על רמה נאותה של יושר אישי המחוייב בתפקיד מפתח מרכזי, כמו זה של החבר נחום שלום. להגנתו טען שלום, כי פעל בתמימות וללא כוונה לנצל את האגודה לצרכים הפרטיים. לשם הוכחת נכונות טענותיו התבקש החבר להיבדק במכונת אמת – אך סירב. סירובו מחזק את החשדות נגדו".

קואופרטיב "אגד", באמצעות דוברו, ניסה להסתיר מידע חשוב אחר: נחום שלום מעורב באי סדרים נוספים, הפעם בעת שפיקח על קבלן שיפוצים שהועסק בבניין. אי סדרים אלה, בהיקף של עשרות אלפי דולרים, נחשפו על ידי מבקר "אגד", נבדקו היטב והועלו על הכתב. הם מופיעים בדו"ח הביקורת של המבקר מאוגוסט השנה ואמורים להיות מוכרים גם למי שטוען, כי "לא היו דברים מעולם".

הדו"ח בעניין זה חמור עוד יותר ממימצאי ועדת הפיקוח, מצביע על מעשים הגובלים בשחיתות ציבורית או פלילית, ואמור היה לגרום להשעיית העובד מן התפקיד. ב"אגד", לעומת זאת, הגיעו למסקנה אחרת: מנהל הבניין, איש אמונו של חיים שוורץ, לא הועבר לדין – לא בפרשה זו ולא בפרשה הקודמת. הוא נימנה עם אנשי שלטונו, אסור לגעת בו.

*

בשבוע הבא:
[illegible]
מקבלי טובות ההנאה

רצח אופי

השבוע, ביום שלישי בצהריים, הזמין דובר "אגד" את אחד מכותבי רשימה זו לפגישה במשרדו. הרקע: רצונו לערער את אמינות המבקר הפנימי המפוטר. לצורך עניין זה הבטיח הדובר להציג מיסמכים חשובים.

פגישה זו, שבמהלכה לא נשלפו שפנים מהכובע, היא חלק ממסע הכפשה ורצח אופי שאנשי אגד מנסים לארגן למבקר הפנימי לקראת סידרת הכתבות ב"ידיעות אחרונות".

במסגרת זו מבקשים, למשל, ראשי אגד להציג את עמיחי אלרואי כמחפש פירסום – לא חשוב שהאמת היא לגמרי אחרת: אלרואי עשה עבודתו משך שנים בצינעה רבה, הרחק מזרקורי העתונים ויחסי הציבור. הציבור לא הכיר אותו ואינו מכיר אותו. הוא ניגוד גמור לצמרת אגד המלווה בפירסומאים, בעתון פנימי ובמערכת משוכללת לזריית חול בעיני הציבור ובעיני אלפי חברי הקואופרטיב.

ראשי אגד מבקשים להציג אותו גם כבלתי אמין, כושל בתפקידו, ומה שלא פחות מגוחך: כאדם שלא התריע מעולם על מעשי שחיתות.

הם טוענים זאת, לנוכח דו"ח מבקר אגד, בעטיו התפוצצה הפרשה, משופע במעשי שחיתות, קבלת כספים במירמה, ומעשים חמורים אחרים. אם אין הדברים כך – מדוע היה צריך שלמה לוין למנוע מהמבקר להופיע בפני חברי ההנהלה ולדווח להם על מימצאי הדו"ח? מדוע על שאלה כל כך פשוטה, שהוצגה לדובר, לא קיבלנו תשובה?

אגד: "המבקר לא התריע על שחיתות"

בתגובה להאשמות "ידיעות אחרונות" בפרשת פיטורי המבקר הפנימי הראשי, עמיחי אלרואי, אומר דובר אגד, גדעון טלמור:

"תפקיד המבקר של אגד הוא לסייע להנהלת הקואופרטיב בניהולו התקין, תוך הסבת תשומת לב הראויה לליקויים ומחדלים, אם הוא מגלה כאלה. לשם כך הוא ממונה על־ידי ההנהלה ולה בלבד הוא מדווח ממצאיו. בכך הוא נבדל מגופים מבקרים אחרים של הקואופרטיב כגון ועדת הפיקוח של הקואופרטיב שחובתה להגיש דין וחשבון לאסיפת המורשים ולדרוש תגובה על ממצאיה או כגון ברית הפיקוח של מרכז הקואופרציה או מבקר המדינה.

"מכאן יובן מאליו, כי אין הנהלת "אגד" חייבת דיווח למבקר הפנימי על השימוש שהיא עושה בהמלצותיו".

ועוד אומר הדובר: הנהלת "אגד" אינה מוכנה להוסיף ולהפקיד את ביקורת הפנים שלה בידיו של אדם שהשאיפה לפירסום אישי משבשת עליו את שיקוליו המקצועיים.

"עמי אלרואי כיהן בתפקידו כשבע שנים, במהלך התקופה הנ"ל הבליגה ההנהלה לא אחת על הפרות אמון ושימוש במידע שהגיע לידיו עקב תפקידו שלא לצרכי מילוי תפקיד. על רקע זה אני מותיר לכם לשקול את מידת האמון לדיווחיו תוך התחשבות בשני נתוני יסוד:

"המבקר לשעבר לא התריע מעולם על מעשי שחיתות ב"אגד".

"אני תמה על השימוש שאתם עושים במלים 'מעשי שחיתות' בלי לפרוט ולפרט מעשה בודד כזה (תשובה לטענה הזו, ראה מסגרת נפרדת – מ.ג.).

בעניין בנק הספנות: "חברות החברים של "אגד" הם מפעלים פרטיים לכל דבר הממומנים על ידי החברים עצמם המשקיעים בהם מהונם הפרטי.

"כיוון שאין חברות החברים ניזונות מכל סובסידיה ממשלתית ואינן נוטלות מכספי ציבור אפילו פרוטה שחוקה אחת, אינני מוצא כל צידוק מוסרי או ציבורי לנסיון לטשטש במעשיהם של נצב"א ו/או חברות פרטיות אחרות, מבלי לעגן את הנסיון הנ"ל בעובדות שיצביעו על מעשים פליליים או פגיעה בבסיס ובאמונם של השותפים בהם.

"עם כל הרצון הטוב קשה לי להבין מדוע חייב חבר אגד, כבעל מניות שערך השקעתו הפרטית עומד היום על 28 אלף שקל בחברות הנ"ל, למסור לעתונאי דין וחשבון על הפסדיו ורווחיו. בדיוק כפי שאינני רואה את "ידיעות אחרונות", כמפעל פרטי חייב בדיווח לציבור על השקעותיו והכנסותיו".

בתשובה לשאלות נוספות – כתב לנו הדובר:

א. נכון, שלמה לוין ושלמה עמר היו חברים במועצת המנהלים של בנק הספנות כנציגי נצב"א שהיתה בעלת מניות בבנק.

ב. נכון, היו בידיו של שלמה לוין מניות בשווי מאות אחדות של שקלים אותן רכש בכספו הפרטי.

נשיא על הכוונת של קדאפי

מידע שמסר מודיע אתיופי על דברי קדאפי בפגישה סגורה, העמיד את הסי.אי.איי על הרגליים ● סוכנים מכל רחבי העולם דיווחו על צוותים לוביים שיצאו לפגוע במטרות אמריקניות ובנשיא רייגן ● לימוזינות נשלחו כפתיון לרחובות וושינגטון וטילי קרקע־אוויר הוצבו סמוך לבית הלבן ● הסוף המפתיע של הפרשה מעמיד בצל את סיפורי לה־קרה ● פרק אחרון מהספר שהסעיר את אמריקה, „מסווה – המלחמות הסודיות של הסי.אי.איי 1987־1981"

בלעדי ל„ידיעות אחרונות"

בוב וודווארד

מאז נכנס לתפקידו כמנהל סוכנות הביון המרכזית, היה ויליאם קייסי מודאג מתוכניותיו של מועמר קאדאפי, שליט לוב. בין השאר, פוענחו צופנים דיפלומטיים ומודיעיניים של הלובים והסי.אי.איי צותת לשיחות הטלפון של קאדאפי.

אחד הכלים שסייעו לקאדאפי בפעולותיו, היה נתיבי־האוויר האפריקניים המאוחדים („יו.איי.איי"), שהיתה, לכאורה, חברת תובלה אווירית של נוסעים ומטענים, ללא מועדי טיסה קבועים. למעשה, על־פי המידע שהיה בידי הסי.אי.איי, היתה החברה חלק מחיל־האוויר הלובי, ושירתה את שירות המודיעין הלובי.

דו"ח, שהגיע למשרדי הסי.אי.איי בסוף אוגוסט 1981, הצביע על כך, שקדאפי הורה לחברת התעופה שלו לפתוח 18 משרדים חדשים באפריקה, בהוצאה של 10 מיליון דולר. על־פי הדו"ח, טסו סוכני מודיעין לוביים במטוסי החברה כשהם רשומים כ„סטודנטים": דיילי המטוסים הציעו שוחד כיד נדיבה: מטוסי החברה נוצלו להעברת מוקשים, ארטילריה, תחמושת, ג'יפים וכלי־נשק לצ'אד: כוחות של זימבאבואה, שאומנו על־ידי הלובים, הוטסו לסאליסבורי; כלי־נשק נשלחו לשגרירות לוב בבורונדי וטילי קרקע־אוויר סובייטים נשלחו במטוסי החברה לסוריה.

רונלד רייגן: הנשיא קידם את פני עוזריו בתנועות שליפת אקדח דמיוניות

קדאפי קידם גם את תוכניותיו לרכישת נשק גרעיני. בדצמבר 1980 שלחו הסובייטים 11 ק"ג של אורניום מועשר למרכז המחקר בטאג'ורה, הסמוך לטריפולי, בירת לוב. על־אף שלא היה די בכמות זו כדי לייצר פצצה גרעינית, היא היתה גדולה מן הכמות שסוכנות הביון העריכה, שהסובייטים עלולים לשגר בבת־אחת.

העוגה הצהובה מניגר

דיווחים אחרים הצביעו על־כך, ש„העוגה הצהובה" (עופרת האורניום) מגיעה מניגר, שמדרום ללוב, בטיסות של חברת התעופה האפריקנית המאוחדת, וכי חברה מערב־גרמנית ערכה בלוב ניסויים בטיל חדש.

באותה תקופה עמד הממשל להעריך מחדש את מדיניותו. ככל שהזין הסי.אי.איי את הבית הלבן בדיווחים, גברו הדחפים הטבעיים לפעולה, במיוחד אצל הנשיא רייגן ואצל הגנרל הייג.

קייסי סייע לשניים בהחלטה לקרוא תיגר על ריבונותו המוצהרת של קדאפי במיפרץ סידרה באמצעות תרגיל ימי של ארה"ב. ביום רביעי, ה־19 באוגוסט 1981, בשעה שבע בבוקר, תקפו מטוסי־סילון של חיל האוויר הלובי שני מטוסי־קרב „אפ. 14" של הצי האמריקני, שהיו בסיור בעומק 30 מילין בתוך מה שהוכרז על־ידי קדאפי כמים טריטוריאליים לוביים. על־פי הוראות שקיבלו, הפילו המטוסים האמריקניים שניים מן המטוסים הלוביים.

באותו בוקר קידם רייגן את פני עוזריו כשהוא מציג בידיו תנועת שליפה דימיונית של שני אקדחים ו„יורה" מתוכם.

שלושה ימים מאוחר יותר, ב־22 באוגוסט, שהה קדאפי באדיס־אבבה, בירת אתיופיה, שם נפגש עם מנהיג המדינה, הקולונל מנגיסטו היילה מאריים, מרכסיסט צעיר ונלהב, והצהיר בפניו, כי הוא עומד לחסל את הנשיא רייגן.

בחדר שבו התקיים המפגש בין שני המנהיגים היה גם פקיד אתיופי בכיר, אשר שימש כמקור סודי של הסי.אי.איי. זהותו של המקור היתה בעלת רגישות כה גבוהה, עד שדיווחיו נשלחו ישירות רק לרשימת „ביגוט" (קבוצה נבחרת ומצומצמת של אנשים בקהיליית המודיעין האמריקנית, שרק להם הועבר מידע מסוכנים רגישים או כזה שעסק במבצעי ריגול).

כאשר הגיע דו"ח הפקיד לוושינגטון, היתה בו ההערכה הבאה: „מנגיסטו משוכנע, שכוונתו של קדאפי רצינית מאוד ושיש לקחת את האיום ברצינות".

זמן קצר אחר־כך קלטה סוכנות הביטחון הלאומית שיחה טלפונית של קדאפי, שאישרה, כי אכן, המטרה – רייגן.

קייסי היה משוכנע, שהמידע שקיבל מן הפקיד האתיופי היה מהימן. מלבד אפשרות של מיתקפה צבאית, אזהרה זו היתה, אולי, העניין הרציני ביותר שבו הוטל עליו לעסוק: איום על חיי הנשיא.

קייסי דן בנושא עם כל מי שרצה להקשיב. הוא ידע, כי לא ניתן, סתם כך, לירות בקדאפי. אחרי שחלף שבוע ללא נסיון התנקשות בחיי הנשיא, נראה היה שהכל חוזרים להיות שאננים. קייסי לא הירפה. הוא הורה לכל סוכנויות המודיעין לדווח לו ישירות על כל שביב מידע בנושא.

מכתב אנונימי בניו־דלהי

הדאגה בבית הלבן גברה מחדש, כאשר דו"חות המודיעין שהגיעו אל הנשיא המשיכו לתמוך בסבירות איומיו של קדאפי.

בסוף אוגוסט דיווח מקור אירופאי של הסי.אי.איי, כי דמות־מפתח פלשתינאית נועדה עם חבר המטה הכללי הלובי והסכימה לפעולה משותפת נגד רייגן. דיווח של פלשתינאי רם־דרג אחר גילה, כי אירגון המחבלים „ספטמבר השחור" הופעל מחדש כדי לתקוף מטרות אמריקניות וישראליות.

כל אלה הצטרפו לדיווח מן המקור האתיופי. קייסי ראה בכך „פסיפס" קלאסי – פיסות מידע קטנות, היוצרות יחד תמונה ברורה למדי.

בתחילת חודש ספטמבר, כתב קרוב משפחה של דיפלומט לובי בניו־דלהי מכתב אנונימי לשגרירות ארה"ב שם, ובו הזהיר את האמריקנים, כי לוב מתכננת לרצוח את רייגן. היה זה שבריר מידע בלתי בדוק ובלתי צפוי, אך קייסי סבר, שיש להקדיש תשומת־לב גם למקורות כאלו, עד שהמידע שסיפקו יופרך.

מודיע אחר, שהוגדר כ„מקרי, בעל גישה מצויינת לקצינים לוביים בכירים", העביר שני דיווחים: האחד – לפיו מכינה לוב התקפה על מטרות אמריקניות באיזור המזרח התיכון; והשני – לפיו מתכוננים לובים ברומא לחטוף ולרצוח את שגריר ארה"ב באיטליה, מקסוול ראב.

ב־9 בספטמבר דיווח שירות מודיעין אירופאי, כי האיטלקים אסרו והיגלו כמה לובים, שנחשדו במעורבות בתוכנית ההתנקשות בראב. שבוע מאוחר יותר אישר אותו שירות מודיעין, כי קבוצה פלשתינית הסכימה לסייע ללוב בתקיפת רייגן ובפגיעה במטרות אמריקניות אחרות.

דו"ח אחר, מה־19 בספטמבר, קבע, כי לוב תבצע התקפת התאבדות נגד נושאת המטוסים האמריקנית „נימיץ", ששייטה מול חופי לוב בים התיכון. בדו"ח נוסף של שירות מודיעין אירופאי, שנכתב ב־9 באוקטובר, נאמר, כי חודשיים קודם־לכן נפגש קדאפי בסוריה עם מנהיגי ארבעה אירגוני טרור, כדי לגייס את תמיכתם בתקיפת מטרות אמריקניות באירופה.

ב־17 באוקטובר דיווח „מודיע בעל נגישות מוכחת לסגל מודיעין לובי", שכמה לובים יצאו לאירופה כדי לתקוף את שגרירויות ארה"ב בפאריס וברומא. שישה ימים אחר־כך ציין אותו מקור את שגרירויות ארה"ב באתונה, בביירות, בטוניס, בלונדון ובמדריד כמטרות אפשריות.

בתוך שבוע התקבל מידע ממקור של הסי.אי.איי בלוב, כי חמישה לובים, כנראה צוות־חיסול, הגיעו לרומא.

ב־21 באוקטובר, בדרכו למילאנו, נקרא השגריר ראב לשוב לארה"ב למען ביטחונו. הוא מיהר לעלות על מטוס בטרם הספיק אפילו להחליף בגדים.

למי שפדה מניות בנקים
שים את הכסף בארון או במטבח

המבצע באולמות התצוגה של רים.
חורים
תשלובת הריהוט הגדולה בישראל

ב־30 באוקטובר מסר שירות המודיעין האיטלקי, „סיסמי", לסי.אי.איי, כי צוות החיסול הלובי עבר דרך רומא ויצא ליעד בלתי ידוע.

ב־12 בנובמבר נורו שש יריות לעבר כריסטיאן צ'פמן, הממונה על השגרירות האמריקנית בפאריס. הוא ניצל בנס. היה חשד שלוב אחראית לכך.

ארבעה ימים אחר־כך, נכנס מודיע לאחת מתחנות הסי.אי.איי בעולם. הוא סיפר, כי השתתף באחד ממחנות האימונים של קדאפי ומסר תיאורים מפורטים על המתרחש שם. לדברי המודיע, למדו החניכים במחנות אלו כיצד לפגוע, למשל, בשיירת לימוזינות אמריקניות.

המודיע עבר בדיקות בגלאי־שקר. הוא הוסיף, כי אם יסתבר שהנשיא רייגן הינו מטרה קשה מדי, יבחרו הלובים בסגן הנשיא, בוש, בשר החוץ, הייג או בשר ההגנה, וויינברגר, כ„מטרות פוטנציאליות חילופיות".

ב־19 באוגוסט, אחרי תקרית המטוסים במפרץ סידרה, חתם קדאפי על הסכם לשיתוף־פעולה עם אתיופיה ועם דרום־תימן. היתה זו התאגדות של שלוש המדינות הקיצוניות ביותר באפריקה, שהביאה לבידודן של בנות־בריתה של ארה"ב, מצרים וסודאן. דרום־תימן, בקצה חצי האי ערב, היתה מיטרד רציני גם עבור הסעודים.

לסי.אי.איי נודע על כמה נספחים סודיים, שנוספו להסכם בין שלוש המדינות, שבהם הוסכם, כי אתיופיה ודרום־תימן יחזיקו צבא מילואים על חשבון לוב, שימנה 5,000 לובים, 5,000 תימנים ו־50 אלף אתיופים. על־פי ההסכם, עמדו 20 אלף אתיופים לצאת ללוב.

אנשי הסי.אי.איי דיווחו גם, כי שלוש המדינות הסכימו לתאם ביניהן את ההתקוממות בסומליה, שמדרום־מזרח לאתיופיה. מידע מודיעיני גילה, שקובה מחזיקה באתיופיה סגל צבאי המונה בין 11 ל־13 אלף חיילים. זאת, בנוסף ל־500 יועצים שהחזיקה בדרום־תימן.

בין השנים 1975 ו־1980 פיזר קדאפי ברחבי העולם הבטחות לסיוע צבאי וכלכלי כ־3.3 מיליארד דולר. על־אף שרק פחות ממחצית התחייבויותיו הכלכליות באו לידי מימוש – מתוך ההתחייבויות הצבאיות מימש קדאפי כ־70 אחוז.

אבטחה לבית העוזר

תחקיר מודיעין סודי של הסי.אי.איי טען, כי מניע ההתארגנות של שלוש המדינות היה „להכיס את המדיניות האמריקנית באיזור".

קייסי חש, שיש לשים לאל מיד ובכל מחיר כל הרפתקה לובית בתוך גבולות ארה"ב. אבטחת הנשיא הועמדה בעדיפות ראשונה. הבית הלבן הוצף במידע בנושא, באמצעות יומון המודיעין הלאומי ותקצירי המודיעין היומיים לנשיא. קייסי לא רצה להיתפס כשהוא מנמנם.

עוזריו של רייגן בבית הלבן הורו להגביר את סידורי הביטחון סביב הנשיא, גם באמצעות שיגור שיירות של לימוזינות כפתיון לרחובות וושינגטון. בסמוך לבית הלבן הוצבו טילי קרקע־אוויר. שום צעד לא הוגדר כפעילות־יתר. קייסי הזכיר לעמיתיו בממשל את ניסיון ההתנקשות הקודם בנשיא, שכמעט והצליח, את ההתנקשות באפיפיור ואת רצח סאדאת.

ב־4 בדצמבר דיווח ה„ניו־יורק טיימס", כי צוות־חיסול לובי בן חמישה אנשים נכנס לארה"ב. בתוך שלושה ימים דווח, כי מדובר ביחידה בת עשרה אנשים. שירות ההגירה שלח תזכיר בן שבעה עמודים, שסוג כ„רגיש במיוחד", למשרדיו בשדות התעופה ובתחנות הגבול הראשיות. תמונות דיוקן מצויירות של חמישה מהחשודים בהשתייכות לצוות החיסול שודרו בטלוויזיה.

בתוך המהומה, החליטו עוזריו הבכירים של רייגן – מיז, בייקר ודיוור – כי גם הם עלולים להוות מטרות. מכוניות של השירות החשאי ליוותה כל יום את האוטובוס שהסיע את בתו של דיוור אל בית־הספר הפרטי שבו למדה וממנו. שר החוץ, אלכסנדר הייג, העניק לרוברט („באד") מקפרלן, שהיה אז יועץ למשרד החוץ, את תפקיד מתאם המדיניות כלפי לוב. אחרי חמישה שבועות שלח מקפרלן להייג תוכנית־פעולה סודי ביותר בן עשרה עמודים.

בעמוד השישי חתם מקפרלן בראשי־תיבות על הצעת האופציה הבאה: „לעבוד עם משרד ההגנה והסי.אי.איי לפיתוח תגובות לפרובוקציות לוביות, שבהן יטלו חלק כוחות אמריקניים ומצריים במבצעים טקטיים־אוויריים ובפעולות קומנדו חשאיות".

מקפרלן המליץ, לעומת־זאת, „לדחות תיכנון של מבצעי כוחות קרקע גדולים".

בינתיים, התקבלה במימשל הצעה לאסוף מידע באמצעות טיסות ריגול של מטוסי „אס.אר.71" ו„יו־2" – פעולה, שמחירה 200 אלף דולר לגיחה בת חמש שעות.

בפגישה חשאית ביותר של המועצה לביטחון לאומי, ב־10 בנובמבר, ביקש הנשיא לעבד תוכניות לתגובה צבאית נגד לוב „במקרה של ניסיון לובי נוסף לרצוח נציגים אמריקניים רשמיים או לתקוף מתקנים אמריקניים".

תזכיר ארוך, סודי ביותר, שכותרתו „תיכנון אנטי־טרוריסטי נגד לוב", נכתב עבור רייגן ב־5 בדצמבר, על־ידי אלכסנדר הייג, פרנק קרלוצ'י (כיום היועץ לביטחון לאומי ואז נציגו של וויינברגר) וויליאם קייסי. היה בו הכל: החל בתוכנית למגעים עם הקונגרס והעיתונות וכלה בסקירת האפשרות להטיל סנקציות כלכליות על לוב.

„רוצים להרעיל אותי"

החלק החשוב ביותר בתזכיר היה זה שבחן אפשרות של פעולה צבאית. משרדי החוץ, ההגנה והסי.אי.איי היו מאוחדים בהמלצה לנשיא, כי „יורה מיד לראשי המטות המאוחדים להכין כלים לביצוע פעולה צבאית נגד לוב כאקט של הגנה עצמית, בעקבות פרובוקציה לובית נוספת".

בטבלה מיוחדת ציינו הכותבים חמש תגובות „מדורגות". הראשונה שבהן היתה התקפה ישירה על מתקני אימון של הטרוריסטים בלוב. לוויינים ואמצעי מודיעין אחרים זיהו 16 מטרות אפשריות כאלה, 11 מהן לאורך החוף. ההתקפה יכולה היתה להתבצע באמצעות מפציצים של נושאת־מטוסים, וניתן לה סיכוי ממוצע של הצלחה: מהירות התגובה מרגע הוראת הנשיא לתקוף הוערכה כ„בין ארבע ל־48 שעות".

מועמר קדאפי: אנחנו מסרבים לרצוח אדם כלשהו, אמר בשידור חי

תגובה אפשרית שנייה היתה הפצצת שדות־התעופה של קדאפי, שלישית – מהלומה על מתקני הצי שלו, רביעית – התקפה על מצבורי הציוד הצבאי הלובי, וחמישית – התקפה על כלי שיט לוביים העוגנים בנמל, תוך שימוש באנשי־הצפרדע של הצי.

לאפשרות האחרונה ניתן סיכוי הצלחה של „ממוצע עד טוב", אבל מהירות התגובה של אנשי הצפרדע צויינה כ־48 עד 72 שעות בלבד מרגע קבלת ההוראה לפעול, וגם זאת, רק לאחר שבוע עד שבועיים של הכנות למשימה.

ב־6 בדצמבר 1981, הופיע קדאפי בראיון חי בתוכנית הטלוויזיה האמריקנית „השבוע עם דייוויד ברינקלי". בדברו מלישכתו בטריפולי, הכחיש המנהיג הלובי בתוקף, כי שיגר צוותי חיסול. „אנחנו מסרבים לרצוח אדם כלשהו", אמר. „זוהי התנהגות אופיינית לאמריקה, המתכננת לרצוח אותי, להרעיל את מזוני".

קדאפי קרא בתוכנית לממשל האמריקני להציג הוכחות להאשמותיו. „אתם עוד תראו", אמר, „רייגן הוא שקרן".

סגן נשיא ועדת המודיעין של הסינאט, סנטור פטריק מויניהאן, הגיב על־כך באומרו, שקדאפי הוא שקרן וויקטור מפורף. „יש בידינו הוכחות ממשיות, שנציגים של ממשלת ארה"ב נבחרו כמטרות", אמר.

כאשר נלחץ יותר במהלך הראיון, הודה מויניהאן, כי הסיכוי שההוכחות הן אמיתיות הוא 80 אחוז.

אבל עימות ישיר בתיקשורת לא הספיק לממשל. הוא שיגר לקדאפי איום ישיר. כיוון שלארה"ב לא היו יחסים דיפלומטיים עם לוב, נשלח מסר „סודי ביותר" מהנשיא רייגן לקולונל קדאפי באמצעות בלגיה.

„יש בידי", כתב רייגן, „מידע מפורט ומגוון על מספר תוכניות, בהשראה לובית, לרצוח אישי מימשל אמריקניים ולתקוף מתקנים אמריקניים בארה"ב ומחוצה לה. כל פעולה של אלימות, שתבוצע על־ידי לוב או סוכניה נגד פקידים אמריקניים, בארה"ב או בחו"ל... תיראה על־ידי ממשלת ארה"ב כמיתקפה מזויינת על ארה"ב ותיתקל בכל האמצעים הדרושים כדי להגן על אומה זו, בהתאם לסעיף 51 של אמנת האו"ם".

ב־10 בדצמבר פנה רייגן ל־1,500 האמריקניים החיים בלוב וביקשם לעזוב את המדינה. דבר לא נעשה, עם זאת, כדי לקצץ במיכסת הנפט, בסך 10 מיליארד דולר, שארה"ב מייבאה מלוב.

נראה היה, שהאזהרה עשתה את שלה. תוך פסוע הגיעה אישיות מודיעינית לובית בכירה לארה"ב בשליחות חשאית. לדברי

(המשך בעמוד 18)

גאולה כהן

למה כובע?

כאשר נשאל ולאדימיר סלפאק, ראש וראשון ללוחמים, כמה שנים נאבק לעלייה, השיב: אלפיים.

לא, זה לא בדיוק כובע – זאת כיפה סרוגה. ולא אחת – אלא כיפות סרוגות הרבה, אותן חבשו תלמידי ישיבות־ההסדר והנוער של בני עקיבא בערב שמחת־תורה, בשדה התעופה בלוד, כדי להגיד לאידה נודל, בשירה וברקודים, איך חיכו לה פה והתגעגעו לה פה ואהבו אותה פה אלפיים שנה.

■ ■ ■

גם אני, כמותם, הייתי שם. לא, לא בשורה הראשונה ואת, סוף סוף, היתה רק חגיגה, לא מאבק; וגם אני, כמו כל הקהל הצעיר הזה, באתי כדי לומר לה, לאידה, שחיכיתי לה פה אלפיים שנה, אבל לא רק בשבילה, אלא גם בשבילי. יותר נכון: בשביל להעביר את האושר הפרטי שלי – כיון תחביב שכזה – בעוד רגע אחד גבוה בחייו של העם שלי, רגע, שמגיע עד לשמיים ונותן לי כוח להחזיק מעמד גם ברגעים הכי נגויים שבמאבק היומיומי שלנו על הארץ.

והלא לטווח ארוך נמדד עם לא על־פי נקודות השפל שלו, אלא רק על־פי שיאי הגובה, שאליהם הוא יכול להגיע – ואיזה עם בעולם יכול להגיע לרגע הגבוה ההוא, שבו נגעה כף־רגלה הקטנה של אידה נודל באדמת הארץ הזו? כל הנורות הכבויות שבחלל עולמנו דלקו באותו רגע, שבו התקע החשמלי הזה התחבר עם השקע התת־קרקעי שחיכה לו פה אלפיים שנה.

■ ■ ■

עוד אני שקועה כולי ברגע הזה, אני שומעת את קולו של ידיד מסביבה, מבכירי העוסקים למען עליית יהודי ברית־המועצות, שאינו נמנה עם מחנה הימין או המחנה הדתי, אומר לי:

„תראי, תראי – רק כיפות סרוגות רואים פה מסביב. איפה כל האחרים? איפה הנוער של השמאל?"

„את אלו תמצא רק בהפגנות נגד ההתנחלויות, או נגד השבת" – הפטיר כנגדו מי שהסביר.

„אבל" – לא הרפה ממני ידידי, או אולי מעצמו – „הלא על במת המוזמנים היו פוליטיקאים מכל צבעי הקשת. ואילו פה, בעצרת ההמונים הזאת, בולט רק צבע אחד"...

בקולו היתה נימה של אכזבה, אבל בקולם של כמה פוליטיקאים בכירים ממחנה השמאל, שזימנו אליהם באחרונה כמה מגיבורי העלייה ואקטיביזם ברוסיה, היתה אפילו נימה של כעס, כששאלו אותם: למה זה, אתם, העולים מרוסיה, כשאתם מגיעים לישראל, אתם תומכים, בעיקר, במפלגות הימין, ב„תחיה", ב„ליכוד", או מצטרפים למפלגות הדתיות דווקא. במה, אנחנו, מחנה השמאל, עושים היום פחות למען עלייתכם?

למה כובע?

לא, ידידי הזועמים מן השמאל. אולי אתם עושים היום לא פחות, אלא שעשייתכם היום קרירה ומגולחת מאותה אמונה ציונית, מאותו להט חלוצי, כאותו מאבק מהפכני שאפיינו את עשייתכם הציונית אתמול.

אלה שחלמו בברית־המועצות על מולדת – בשבילם, לעלות למדינת־ישראל, זה קודם כל לעלות לארץ ישראל, ואילו אתם, הפוליטיקאים הנבוכים מן השמאל, מתי, באחרונה, העליתם על ראש שמחתכם את שבח הסיפור של ארץ ישראל? מתי באחרונה הפסקתם ללעוג לחבלי ארץ ישראל כאל אוסף „שטחים", „נכסים", או „חתיכות־טריטוריה"?

■ ■ ■

אלה שלמדו שם על תורה למדינתם ההיסטורית – בשבילם, מדינת־ישראל זה קודם כל התחברות עם השורשים ועם מורשת העבר ההירואי של הארץ הזאת, ואילו במחנה המתנבאים מן השמאל – מתי באחרונה היה המישקל הסגולי של ההיסטוריה היהודית שיקול מכריע? מתי הפסיקו אלה לפטור אותו כשיקול פסטי, היסטרי, מיסטי ובלתי רציונאלי? מתי התפנו באחרונה סופרים, משוררים ומחזאים במחנה השמאל מעיסוקם הפריוריטי ב„פלשתינאית", המרוכזת על־ידי „הוונה הציונית", ונגללו לפאתוס המיוחד והמופלא, לפאתוס ההיסטורי והפילאי, הלאומי והאנושי, שבמאבקם של לוחמי העלייה ואסירי־ציון שבברית־המועצות?

אלה בברית־המועצות, שהדלק של המאבק שלהם היה קודם־כל אמונה בצדקתם ובכוחם לנצח – שלא שהודהו פה יותר עם מחנה מאמין יותר, שמוכן יותר להיאבק, שמוכן פחות להיכנע?

אז, אולי, משכילי מן השמאל, אולי במקום ששאלו, כותם עצמו, את גיבורי ה' ולוחמי העלייה מברית־המועצות „למה כובע?" – אולי במקום זה תעלו ותשירו בפניהם את הכובע.

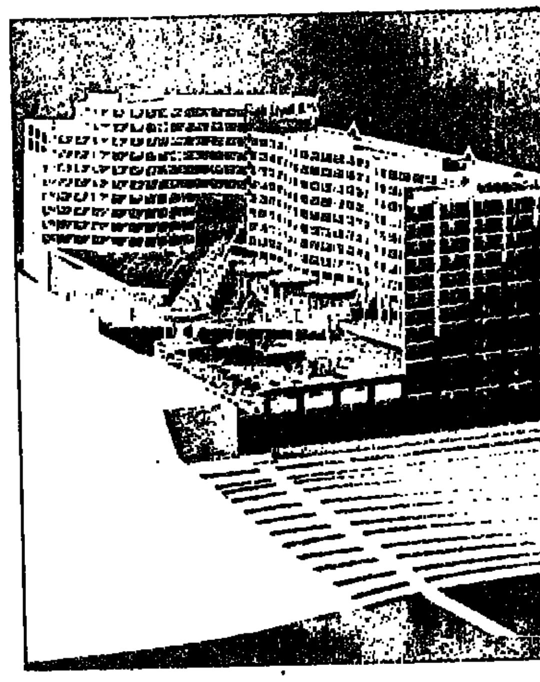

ההשקעה בנדל"ן מוכיחה את עצמה לאורך זמן.

כן, גם אתה יכול לחיות הבעלים של דירת נופש על שפת הים בבת־ים (ע"י מלון מרינה) ולהנות ממגורים ונופש בלב אזור תיירות חדש ומבוקש.

אפיק ההשקעה בנדל"ן היה מאז ומתמיד האפיק הבטוח ביותר עם תשואה מובטחת. הייחוד של פרוייקט "אזורי ים" בא לידי ביטוי בהיבט הפיננסי. המחירים האטרקטיביים ותנאי התשלום הנוחים, מבטיחים לרוכשים תשואה גבוהה להשקעתם.

"אזורי ים", פרוייקט המוקם והולך בימים אלה משלב מגורים ונופש במתכונת מלון בן ארבעה כוכבים על שפת הים בבת־ים.

כבעל דירה ב"אזורי ים" תהנה באופן קבוע משרותי נופש צמודים כמו חוף ים מפותח, בריכת שחיה, מועדון בריאות משוכלל, מגרש טניס, מגרשי משחקים לילדים, מרינה וטיילת רחבה בסמוך. תוכל לנצל את דירתך למגורים או נופש וכמו כן להשכיר אותה באמצעות חברת הניהול ולקבל תשואה כספית להשקעתך. כל דירה ב"אזורי ים" בבעלות מלאה של הרוכש וכמו בכל פרוייקט יוקרתי אחר שאזורים בנתה, גם כאן המחירים יכולים רק לעלות.

160 דירות כבר נמכרו ב"אזורי ים" תוך חודשיים וזה לא מפתיע. דירת ב"אזורי ים" נחשבת ע"י מומחים להשקעה כלכלית כדאית ביותר, הזדרז ונצל את תנאי הרכישה המיוחדים ובוא להנות מההשקעה המוצלחת והבטוחה של השנה.

אזורי ים
קונים בלבד
ההשקעה המוצלחת והבטוחה של השנה

6 דירות בשלב ב' בתנאים אטרקטיביים במיוחד:

- ■ מחיר תחל מ־50,000$* (לפני עליית המחירים הצפויה בשלב ג'!)
- ■ תנאי תשלום מיוחדים:
  - 16,000$ עם חתימת החוזה.
  - משכנתא עד 40% ממחיר הדירה.
  - והיתרה ב־36 תשלומים צמודים ללא ריבית.
- ■ ערבות בנקאית לכל קונה.

* כולל פיתוח, לא כולל מע"מ.

בואו ניפגש ב"אזורי ים" כל יום ובשבת.
אנשי המכירות של אזורים מחכים לכם באתר הבניה על חוף הים בבת־ים (ע"י מלון מרינה) בימים: א'-ה' 10.00-18.00 ו' 10.00-13.00 שבת 10.00-18.00. טלפונים: 425478, 424915, 03-425370/1 ופלא פון 050-22214.

ירושלים - משרד המכירות ברח' יפו 97 (בית כלל) קומה 8, חדר 812, פתוח לרשותכם בימים: א'-ו' 09.00-13.00 טלפון 02-247653 ופלא פון 050-24983. כל שעות היום והערב.

חיפה - משרד המכירות "אזורי ים" ברח' הרצליה 28, פתוח לרשותכם בימים: א'-ה' 10.00-13.00 ו־16.00-19.00 ו' 09.00-14.00 טלפון: 04-528211 שלוחה 40.

אזורים - משרד מכירות ראשי, רח' דרויאנוב 5 (בית כלל), ת"א טלפון: 03-5120388/9

אזורים — החברה הבונה של סולל בונה

אזורי ים — מלון דירות ונופש על חוף הים בבת ים

אליהו עמיקם

ארץ מִסִּים ונפלאות

בהכנתם של כאי־עולם – מתקשרת הכנסה לרווח. אך, כפי הנראה, יש בעולם גם יוצאי־עולם, שהכנתם קשורה ההכנסה דווקא להפסד.

למשל, מס־הכנסה, האמור, כפי שהדעת נותנת, להכניס לאוצר הכנסה – מכניס לה הפסדים. הכלכלן סם דובינר מעריך בספרו, העומד לראות אור בקרוב, את היקף ההפסד – ב־3,420,000,000 דולר (שלושה מיליארד ועוד 420 מיליון).

כ־6 מיליארד דולר גובה המדינה מאזרחיה, במס־ההכנסה, מידי שנה. אולם הכנסה זו אינה מכניסה רווח – אומר דובינר – היא מכניסה את הפסד של 3,420 מיליארד.

הא כיצד? דובינר חושף בספרו את האנאטומיה של ההפסד לפרטיו. אנו נתמצת.

עומס המסים הרובץ על האזרח הישראלי, הוא הגבוה ביותר בעולם לגולגולת, ולא בשל „תקציב־הבטחון הגדול ביותר בעולם", שבו מתנפנפים יצרני התקציבים, כדי שנתיניהם ישלמו את המסים, תוך עמידת דום ושירת „התקווה" אדירה. אל הונאה זו עוד נחזור בהמשך.

בין כל המסים – מס ההכנסה הוא הגורם הראשי להעלאת יוקר־המחייה. היצרנים, השיתופיים והפרטיים, אינם מתרגשים ממנו. הם חיים בגן־עדן של „קוסט־פלוס" ואין המס מסכן את רמת חייהם.

הם בפשטות מוסיפים אותו על עלות תוצרתם. וכך עולים המחירים. השכר מנסה להדביק אותם. מיליונים עולים בתוהו השביתות. עולים מחירי השרותים. עולים שיעורי הרבית. נמשך מירדפו של הכלב האינ־פלא־ציוני אחרי זנבו.

■■■

זהו הרקע, שעליו קל יותר ללמוד את המתרחש במדינת־המס (והסובסידיות, כמובן) ולהגיע לסוד האנאטומיה של הביזבוז. והרי עיקרים אחדים בתורת ההכנסה היוצאת בהפסד:

א. הממשלה היא המעסיק הגדול ביותר במדינה ועל כן מס־ההכנסה – הכלול בשכר, שהיא משלמת לעובדיה – הוא הגבוה ביותר במשק. דובינר מעריך אותו – ב־1.5 מיליארד דולר לשנה.

ב. הממשלה היא הצרכן הגדול ביותר במדינה של טובין ושל שרותים. התייקרותם, בעטיו של מס־ההכנסה, מוסיפה על הוצאותיה של הממשלה, לפי הערכת דובינר, סך של 2 מיליארד דולר לשנה.

ג. הממשלה, כלווה הגדול ביותר במדינה, חייבת לשלם רבית ובעמלות. מס־ההכנסה העלה את שיעוריהן – מיליארד דולר לשנה.

ד. האוצר מגביר את האינפלציה, באמצעות מס־ההכנסה, ולאחר מכן משלם את תוספות היוקר, שהוא בעצמו יצר. דובינר מצביע על ההסכם האחרון בין הממשלה וההסתדרות, שלפיו יקבלו עובדי המדינה תוספת חודשית של 75 שקל, אשר יחד עם תנאים סוציאליים המלווים אותה, מעמיסה על האוצר תוספת שנתית של 400 מיליון דולר.

ה. האוצר מעניק לבכיר־העם סובסידיות ישירות ומיני צ'ופארים המתחבאים, מחופשים ומפוזרים, בכל מיני סעיפים של כל מיני תקציבים, והם סובסידיות עקיפות. כך הכל של הגלוי ושל הנסתר בסובסידיות: 4 מיליארד לשנה.

ו. המס והלוקת הסובסידיות עולות כסף. לא רק הלקיחה אלא גם הנתינה זקוקות למימון, שדובינר מעריך אותו כ־500 מיליון דולר לשנה.

אם כן, הסיכום הוא: סך־הכל של ההכנסה – 6 מיליארד דולר. סך־הכל של ההוצאות המפורטות לעיל – 9.420.

ביזבוז נקי: 3.420 מיליארד דולר!

■■■

אולם הביזבוז ה„נקי" אינו נקי כל כך. שהרי הכנסת סכת המיליארדים נועדה לביזבוז, מטבע בריאתה, כפי שטוען דובינר, ועל כן יש להוסיף אותה על 3.420 המיליארדים הנ"ל.

וכך נגיע לסך־הכל של הביזבוז השנתי: 9.420 מיליארד דולר.

וזה הרבה כסף. זה יותר מאשר פי 17 (שלושים־ושבעה!!) מכל השגור, שישראל מקבלת מיהדות אמריקה (250 מיליון דולר).

בכסף כזה אפשר לבנות מספר לביאים, בנוסף על חלופות הצבא, ולהציל את הבטחון ולהציל את החינוך ואת כל הבא אחריהם: שרותי הבריאות, מערכת המשפטים, המשטרה, שרותי הסעד – וגם לרפא את מרכית המארות האוכלות את המדינה.

עם ביטול מס־ההכנסה והסובסידיות יעבור לכל אלה לא רק הסכום, שאותו יציל ביטול זה במישרין. הכסף הפנוי בידי האזרח יעלה את הכנסות המדינה, דרך מסים אחרים, ובראשם, כמובן, מס־קנייה.

ביטול מס־ההכנסה והסובסידיות לא רק ישאיר כסף בידי האזרח אלא גם ירבה אותו. האזרח יעבוד יותר, יעמול יותר. סוף־סוף יהיה זה עבור לביתו ולא למען כיסיהם של האפנדים – בעלי הקרקעות, בעלי המים המוזלים, וכפי שמגדיר כרכס את המעמד השליט: בעלי הגישה לאמצעי־הייצור ובעלי הבכורה בחלוקת תוצרתם.

■■■

מעמד שליט רוכב תמיד על פרות קרוטית, המונהגות בידי רועי־רוח וכלומר – תקשורת וכל המיסעון הנלווה אליה, כגון כפרות, שירה, אפנויות, כדורגל וכל יתר איברי החינוך־והתרבות.

בראש צעדות פרי הפיות המטרסית ביותר: החקלאות (עבודת־האדמה והבטחון. על החקלאית כבר דיברנו. בטחון הוא המגן של המדינה – זה ידוע לכל. אך מה שאינו ידוע כרגיל, כי הוא גם שלסתגינורים למסים.

מיליונים לעולם לא יוציאו בפיהם את המלה „מס", ללא ליווי צבא כבד, כגון: אינכם רוצים לשלם את המס? אז איך נכסה את תקציב־הבטחון הגדול ביותר (יחסית) בעולם?

על כן, באו חשבון וניתן סבב, מן המשבלים בישיבות הקבינט, בעיני אלה העוברים עלינו בעיניים, ונגפנף בחשבון הבא:

תקציב הבטחון מסתכם ב־5 מיליארד דולר לשנה בקירוב, ומהווה רבע מתקציב המדינה (שנת־הכספים 1986/87).

מסכום זה יש לגבות את המכסים ואת ההיטלים, בגין יבוא הרכש הצבאי, המוחזרים לאוצר – 105 מיליון דולר.

יותר מאשר מן היבוא מקבל האוצר מן הכספים, שמוציאה מערכת־הבטחון בארץ – שכר, רכש, שרותים – בסך של לפחות 3.5 מיליארד דולר. מן הסכום הזה חוזרים לאוצר, לפי הערכתו של דובינר, 1.4 מיליארד דולר, כגביית מסים למיניהם.

אם נוסיף את 1.4 מיליארד הבא מן המסים, ל־105 המיליונים, הבאים מהיטלי היבוא, נמצא, כי האוצר מחזיר לעצמו – 1.55 מיליארד דולר.

■■■

כאן מגיעים אנו לשיא־השיאים בתורת כלכלתה של ארץ המסים והנפלאות: רווח מביא הפסד והפסד – רווח מבקשים.

ארצות־הברית מעניקה למדינה כעלות תקציב־הבטחון הגדול ביותר לישום – 3.75 מיליארד דולר (בשנת 1986), ויהודי אמריקה, הרחמנים בני רחמנים, מוסיפים לשנורורים הנערצים עוד 250 מיליון דולר.

[illegible] 8.45 המיליארדים של תקציב־הבטחון, פירושו של דבר, לכל מי שעוקב, כי מדינת ישראל אינה משקיעה בבטחונה פרוטה. ואת משלה אלא מרוויחה עליו 600 מיליון דולר, [illegible] ותקילין, בן יקיר.

ולציון בא גואל וזוכים לכבוד את הלביא ואת כל הבחורים האחרים, העילות והבוגות, כביתם ברשימת המיצונים – לבטחון, לבריאות, להשכלה, להתיישבות, בכלל זה.

★

(מאמר הבא)

הערות בשוליים

הרב מנחם הכהן

מעבר לקו הירוק

מצב לאומי: הצרה שלנו בממשלה הזאת, שמאז כינונה יש לה שני ערוצים והיא יודעת לשדר רק בערוץ השני.

★

מצב כלכלי: רייגן: „המפולת בבורסה מסכנת את כלכלת ארצות הברית".

– הבעייה של האמריקנים שאין להם כספי סיוע אמריקני.

★

ריבונו של עולם: אל לנו לבוא בטענות אל הממשלה על שלא התפנתה לעסוק בהצלת ההתיישבות והחקלאות, היא עסוקה בהצלת הבורסה העולמית.

★

בין ישראל לעמים: בין וול־סטריט לאוהל החקלאים: בעולם מפולת מניות, אצלנו רעידת אדמה. שם נופלים שערים, אצלנו מתמוטטים ערכים.

★

הבהרה מדינית: יצחק שמיר לא יסכים לעולם לשתף את הרוסים בוועידת שלום מזרח־תיכונית, עם זאת אין ראש הממשלה פוסל השתתפות סובייטית בוועידה כזאת.

★

חבר הנאמנים: יש להם סוכנויות לניירות ערך, יש להם סוכנויות לביטוח, יש להם סוכנויות לרכב, יש להם סוכנויות ל־REAL ESTATE ויש להם גם סוכנות יהודית.

★

ציוני דרך: תנועה ציונית בימינו מהיז – הרבה תנועה ומעט ציונות.

★

ויסעו ויחנו: פעם היו לנו ציונים שהיתה להם מדינה בדרך, היום יש לנו מדינה שיש לה ציונים בדרך.

★

כיסוי עתונאי: יותר משהצ'יצ'ולינה חשפה את מערומיה, גילו מעריציה את ערוות הארץ.

★

כל הכבוד: לפחות במקום אחד הצליחו להחזיר ל„כבודה" שלה כל „מי ומי" שמושיבים אצלנו בכותל המזרח ראוי לכותל־המערבי.

★

פסוקו של טור: כשאומר לך אדם „ברוך השם הצלחתי לגבור על יצרי", דע כי לא הוא גבר על היצר, היצר גבר עליו (רבי חנוך מאלכסנדר).

דידי מנוסי

סתם כָּכָה, לְמַעַן שִׁנּוּי בִּמְקוֹם שִׁיר שָׂמֵחַ, שִׁיר סְתָו כִּי כֻּלָּם חוֹזְרִים לְסוּרָם וְאֵין אִישׁ חוֹזֵר לְמוּטָב.

כְּשֶׁהַגֶּשֶׁם זוֹלֵג מֵעֵינַיִם
(דִּבְרֵי הַמְּשׁוֹרֵר) כִּדְמָעוֹת...
זֶה לֹא בְּדִיּוּק מַצַּב־רוּחַ
לָקוּם וְלָתֵת מַחְמָאוֹת
וְאֵין גַּם סִבָּה, לְמָשָׁל
לְמִמְשָׁל הַבָּלוּי וְהַקֵּיוּט
שֶׁאֵין לוֹ אַף שֶׁמֶץ הֲבָנָה
אַךְ יֵשׁ לוֹ תָּמִיד הִתְחַכְּמוּיוֹת

מֶמְשֶׁלֶת אִחוּד לְאֻמִּי
שׁוּם דָּבָר לֹא נוֹלַד וְלֹא זָז,
שַׂר רוֹדֵף־עִנּוּגִים כֹּה לְהִי"ל
וּמִיָּד שַׂר שֵׁנִי נִתָּז
וְהַכֹּל בְּ"קְלִיקוֹת" אוֹ "תַּפְקִיד"
שֶׁבָּדוּ וְתָפְרוּ לְעַצְמָם...
מֶמְשֶׁלֶת שְׁחוֹר לְאֻמִּי
בִּכְסוּת שֶׁל שֵׁרוּת לָעָם.

כְּשֶׁהַגֶּשֶׁם זוֹלֵג מִכְּמָיִם
(דִּבְרֵי הַמְּשׁוֹרֵר) כִּדְמָעוֹת...
זֶה לֹא בְּדִיּוּק מַצַּב־רוּחַ
לָקוּם וְלָתֵת מַחְמָאוֹת
וְאֵין גַּם סִבָּה, לְמָשָׁל
לַחֲנֹךְ קַחְלַף כִּבּוּשָׁיו
בְּסֵתֶר שֶׁל מִינָה צֶמַח
עַל נַעַר שֶׁלָּנוּ עַכְשָׁו:

הַמְּדַקְלֵם, כָּתוּב, דֶּמוֹקְרַטְיָה,
וּמַטֶּה בְּאוֹתוֹ הָעִתּוּי
הוּא סָבוּר שֶׁלְּעַרְבִיֵּי יִשְׂרָאֵל
יֵשׁ יוֹתֵר מִדַּי הַפְּסִיכְבּוּי...
בְּקִצּוּר נִזְעָקוֹת לְתִפְאֶרֶת
שֶׁלְּבָעֵת אֵינֶנָּה מִקְרֶה –
כִּי הַקּוֹל, הוּא קוֹל יַעֲקֹב,
אַךְ הַיָּדַיִם – יְדֵי הַמּוֹרֶה.

כְּשֶׁהַגֶּשֶׁם זוֹלֵג מִשָּׁמַיִם
(דִּבְרֵי הַמְּשׁוֹרֵר) כִּדְמָעוֹת...
זֶה לֹא בְּדִיּוּק מַצַּב־רוּחַ
לָקוּם וְלָתֵת מַחְמָאוֹת
וְאֵין גַּם סִבָּה, לְמָשָׁל
לַאֲבוֹר הַחוֹלֵף בִּיקָר
וְאֵינֶנּוּ רוֹאֶה מִנִּסְפָּר
וְחֵצִי – מֵעֵבֶר לָאֹפֶק.

שֶׁבַּעוּר וְהוּא הוֹלֵךְ בִּסְנָקָא
וּבְמִיץ שֶׁל עַצְמוֹ כְּתוֹגֵג,
מָחָר – הַשְּׁחִיתוּת חוֹגֶגֶת
וּמָאתַיִם – כְּדַגָּא חוֹגֵג
וּמִתַּחַת שֶׁל זֶה דֶּמוֹקְרַטְיָה
כַּלְבָּה לְהוֹכַח מְאֹד...
הַאִם מִשּׁוּם־כָּךְ הַגֶּשֶׁם
זוֹלֵג מֵעֵינַיִם כִּדְמָעוֹת?

חיים חפר

אדמה, אדמתי

עַל מָה אַתְּ בּוֹכָה, אֲדָמָה, אַדְמָתִי? עַל יִבְנִיאֵל? עַל עֵין חֲרוֹד? • עַל הַחַקְלָאִים, עַל הָאִכָּרִים, אֲשֶׁר אֵין לָהֶם עוֹד כֹּחַ לַעֲמֹד? • עַל הַזּוֹרְעִים בְּדִמְעָה שֶׁמֶּלֶךְ הָרִבִּית אֶת שְׂדוֹתֵיהֶם קָצַר? • עַל מֶלַח הָאָרֶץ אֲשֶׁר הָיָה לְעָפָר? • עַל הַמַּחֲלָה הַמַּמְאֶרֶת הָאוֹכֶלֶת בַּמֶּשֶׁק הַמְּשֻׁתָּף, כְּמוֹ בַּמֶּשֶׁק הַפְּרָטִי? • עַל מָה אַתְּ בּוֹכָה, אִמְרִי, אִמְרִי נָא – אֲדָמָה, אַדְמָתִי? ••

הַמּוֹשָׁבוֹת, הַקִּבּוּצִים, חוֹמָה וּמִגְדָּל, הַמּוֹשָׁבִים, הִתְיַשְּׁבוּת הָאֶלֶף • כֻּלָּם הַיּוֹם בִּירוּשָׁלַיִם, בְּ„אֹהֶל שַׁח וּסְתָו וָדֶלֶף" • הַהֲדָרִים, מַטְּעֵי הַתַּפּוּחַ, חֲמָמוֹת הַפְּרָחִים, שְׂדוֹת הַכֻּתְנָה • וְחַג הַבִּכּוּרִים, וְחַג הָאָסִיף, וִירָקוֹת וּפֵרוֹת הָעוֹנָה • וְשִׁירַת הָרוֹעִים, וְנִיחוֹחַ הַיֶּקֶב, וּקְצִיר הָעֹמֶר בַּדְּגָנִים • וּפְרִיחַת הַשְּׁקֵדִיּוֹת, וְהֶעָסִיס הַמִּתְפּוֹצֵץ בְּפֵרוֹת הַגַּנִּים • וְהַפְּעִיָּה, וְהַקִּרְקוּר, וְהַזִּמְזוּם, וְהַתְּכֵלֶת, וְהָעֲנָנִים • וְעַל מָה אַתְּ בּוֹכָה אֲדָמָה, אַדְמָתִי, אֶרֶץ שִׁבְעַת הַמִּינִים? ••

יַד אָדָם הָיְתָה בַּבַּצֹּרֶת הַזֹּאת, אַחִים • בְּיַד אָדָם קָמְלוּ הַשָּׂדוֹת, בְּיַד אָדָם יָבְשׁוּ הַפְּרָחִים • וְהַמֶּמְשָׁלָה נוֹשֶׁכֶת נֶשֶׁךְ וְשָׂרֶיהָ חַמְסָנִים • וְהַפָּרוֹת הַשְּׁמֵנוֹת זָלְלוּ אֶת כָּל הַתְּבוּאָה אֲשֶׁר בַּמַּחְסָנִים • וְהַמְּלָכִים הָיוּ לְפוֹשְׁטֵי רֶגֶל וְהַנְּסִיכִים הָיוּ לְאֶבְיוֹנִים • וַעֲשָׂבִים עוֹלִים בְּיַבְנִיאֵל, וּבְעֵין חֲרוֹד הַקּוֹצִים צָמְחוּ פֶּרֶא • וְלֹא נִגַּשׁ עוֹד חוֹרֵשׁ בַּקּוֹצֵר וְדוֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמוֹשֵׁךְ הַזָּרַע • וְאֵין עוֹד טַעַם כַּדְּבַשׁ מִן הַתָּמָר וּבַשֶּׁמֶן הַזָּךְ מִן הַזַּיִת • וְהַחֲלוּדָה אוֹכֶלֶת בַּמַּחֲרֵשָׁה הַמֻּנַּחַת עַל סַף הַבַּיִת • וְאוֹבֶדֶת שִׁירַת הַשָּׂדֶה, וְהִצְרִיד הַזֶּמֶר בַּגָּרוֹן • – – וְהַלֵּגוּ אָז מוֹלֵךְ בָּאָרֶץ. וְהָאֲטָדִים אֲשֶׁר בַּשּׁוֹמְרוֹן ••

עשרים אלף דולר!

עֶשְׂרִים אֶלֶף דּוֹלָר מַצִּיעַ הַשַּׂר יוֹסְקֶה שַׁפִּירָא, בְּמִשְׁפָּטִים נִלְבָּבִים • עֶשְׂרִים אֶלֶף דּוֹלָר, לְמִי שֶׁמּוּכָן כִּי שְׁמוֹ יִמָּחֵק מִמִּרְשַׁם הַתּוֹשָׁבִים • עֶשְׂרִים אֶלֶף דּוֹלָר לְמִי שֶׁיְּוַתֵּר עַל הַבַּיִת וְהַשָּׂדֶה, וְכֶרֶם הַזֵּיתִים וְהָעֲנָבִים • עֶשְׂרִים אֶלֶף דּוֹלָר! אֲבָל לָמָּה רַק לַעֲרָבִים?! • וּמָה עִם חַיָּלִים מְשֻׁחְרָרִים? וּמָה עִם תַּלְמִידֵי הַיְשִׁיבוֹת? • וּמָה עִם כָּל הַגּוּפִים הַשְּׁקוּעִים עֹמֶק עָמֹק בַּחוֹבוֹת? • וְאֵין אֲגוֹרָה לְגוּשׁ אֱמוּנִים? וְהַסּוֹחֵר הַזָּעִיר, מָה הוּא, כֶּלֶב? • יוֹסְקֶה שַׁפִּירָא, הַפַּטְרִיּוֹט הַגָּדוֹל! מְחַלֵּק לְכָל עַרְבִי עֶשְׂרִים אֲלָפִים! • תִּתְבַּיֵּשׁ לְךָ, שַׂר בְּיִשְׂרָאֵל! לוּ תִּיבַשׁ יְמִינְךָ הַבּוֹגֶדֶת • אַתָּה יוֹדֵעַ כַּמָּה יְהוּדִים מוּכָנִים בְּעַד עֶשְׂרִים אֶלֶף דּוֹלָר לָרֶדֶת? • אֲבָל אַתָּה, אוֹהֵב עֲרָבִים אַתָּה, אֶפְשָׁר לוֹמַר אֲפִלּוּ „מָגֵן הָאִסְלָאם" • וְעַל זֹאת, הַשַּׂר יוֹסְקֶה שַׁפִּירָא, עַל זֹאת לֹא יִסָּלַח לְךָ לְעוֹלָם! ••

רשות הפרט

זֹאת אֵינֶנָּה הָאֲפֵלַת הַמָּסָךְ, וְזֹאת גַּם אֵינֶנָּה „סְלִיחָה תַּקָּלָה" • זֹאת אֵינֶנָּה גַּם בְּעָיַת „פְּרִיצַת הַשָּׂכָר" וְהָאִיּוּם בְּהֶרֶס הַכַּלְכָּלָה • זֹאת הַבְּעָיָה הַפְּשׁוּטָה הַמְּעוֹרֶרֶת בְּקֶרֶב הַבּוֹסִים חַלְחָלָה • כַּאֲשֶׁר מִתְבָּרֵר לָהֶם, לַמְמֻנִּים הַלָּלוּ מִטַּעַם הַמֶּמְשָׁלָה • שֶׁהָעוֹבְדִים, כֵּן, הָעוֹבְדִים, פָּשׁוּט יוֹתֵר אִינְטֶלִיגֶנְטִים מֵאֲשֶׁר הַהַנְהָלָה • יוֹתֵר חֲכָמִים מֵהֶם, מִתָּכְנִיּוֹת הַיְלָדִים, וְעַד מַהֲדוּרַת חֲצוֹת • וְגַם יוֹדְעִים אֶת הַהֶבְדֵּל בֵּין נְעִירָה לְדִבּוּר וּבֵין הַבָּשָׂר לַנּוֹצוֹת • אָז מָה אֶפְשָׁר אִם כֵּן לַעֲשׂוֹת, וּבַמָּה אֶפְשָׁר לְפַצּוֹת • אֶת הָאֲנָשִׁים הָעֲמָמִיִּים הָאֵלֶּה, מִגֶּזַע עַמֵּי הָאֲרָצוֹת? • כֵּן. לָתֵת לָהֶם לְהַכּוֹת עַל הַשֻּׁלְחָן, לַהֲפֹךְ אֶת הָעוֹלָם בִּפְנִיּוֹת וּבִקְרִיאוֹת • כְּדֵי שֶׁכֻּלָּנוּ נֵדַע, סוֹף סוֹף, מִי הֵם הָעוֹמְדִים עַל הָרַגְלַיִם הָאֲחוֹרִיּוֹת! ••

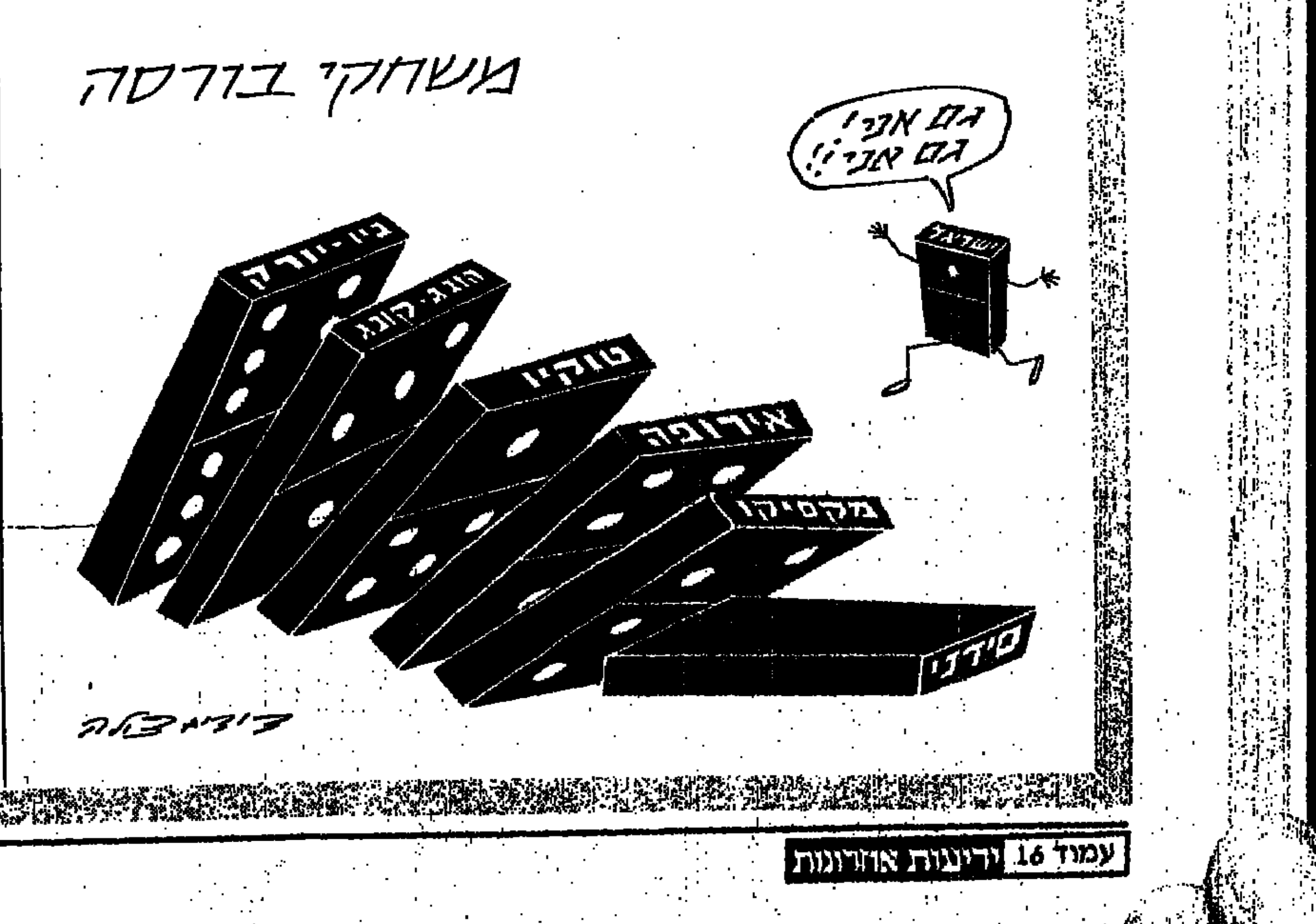

דוד שחם

כסף קטן

חיוך מסויים

יש חיוך מקסים ויש חיוך שובה־לב. יש חיוך לבבי ויש חיוך אירוני. יש חיוך מעושה, חיוך סרקסטי וחיוך מקצועי, חיוך ממורי וחיוך אחול־מג־יוקי. ישנו החיוך של החתול מצ'שייר שבספר „עליסה בארץ הפלאות", המופיע לפני החתול וממשיך לרחף באוויר גם אחרי שהחתול נעלם.

בספר אחר קראתי משפט שמצא חן בעיני: „על שפתיה ריחף חיוך־ש־לושת־המילימטרים שלה". ויש „חיוך מיליון הדולר" וישנו החיוך שבשבי־לו היה הזמר אל ג'ולסון מוכן ללכת ברגל אלף מילין (באנגלית זה חרוז). יש הרבה חיוכים, מכל מיני סוגים.

אבל החיוך הרחב, השפוך על פניהם של אנשי לשכתו של יצחק שמיר, בעקבות מה שנראה להם ככשלון הסופי של רעיון קידום הש־לום באמצעות ועידה בינלאומית, הוא חיוך אווילי.

נכון, בינתיים יצא מכאן שולץ כלעומת שבא. ולאמריקנים יש עכ־שיו צרות אחרות. וגם לא יהיה להם כסף לשחד אותנו שנסכים לוויתו־רים. ועידת הפיסגה נדחתה לזמן בל־תי־יידוע. ונכון שלא צפוייה עכשיו התקדמות בתהליך השלום. אז מה השמחה הזו? זה לטובתנו? הרי כל מי שעיניו בראשו רואה שהנזק, בסופו־של דבר, יהיה כולו שלנו.

אז, לפחות, תמחקו את החיוך הזה מעל שפתותיכם!

★

פיחות

כשבאה אידה נודל היו שם גם ראש־הממשלה וגם ממלא־מקומו, גם רעיה יגלום וגם ארמנד האמר, גם ג'יין פונדה וגם המועמד הנצחי הצ־מוד אליה, תום היידן. וכן, כמובן, היה שם גם שר הקליטה, שהרי תפ־קידו לקלוט עולים ואידה נודל גם היא עולה חדשה הזקוקה, נניח, לק־ליטה.

אבל ימים אחדים לאחר מכן הגיע ולאדימיר סלפאק. גם הוא סי־רובניק ידוע. גם הוא חיכה שנים רבות לאשרתו. ומי לא היה שם? לא היו ראש־הממשלה וממלא מקומו, לא היו רעיה יגלום וג'יין פונדה והאמר. ורעי לב ציינו גם את העדרם של נודל ושרנסקי, שנכחו שניהם באי־רוע הקודם.

היו, אמנם, הרבה ידידים נלהבים, אבל מן האח"מים שכיבדו בנוכחותם אירועים דומים בעבר, נותר כמדומה שר הקליטה לבדו. מכל מקום, אם היו, לא ראינו אותם ולא דווח לנו על נוכחותם ועל כך אפשר לומר: היית ולא דווחת – לא היית!

ככה זה, כשדברים נהפכים להר־גל.

עכשיו לא נותר אלא להמתין למה שיקרה כשיבוא יוסף ביגון כשיבוא. את הרשיון, אמנם, קיבל אבל לא ניצל ובינתיים פג תקפו, כמו רשיונם של עוד 274 מסורבי עלייה לשעבר שקיבלו רשות לצאת ולא ניצלו אותה.

יש לכך בוודאי איזה הסבר, ואולי גם איזו משמעות. אך שניהם נעלמו ממני.

★

הידיעה המשעשעת של השבוע

ישראל תבהיר לארצות־הברית שהיא אינה מסכימה לקיצוץ הסיוע בעקבות משבר הבורסה בניו־יורק, כך נמסר בעתונות.

את השורות האלו אני תורם, בלי פירושים, לשיפור מצב הרוח הלאומי.

עמוס קינן

נא לשלם פעמיים

הקדמה

במקום שבו שורר החופש, אין צורך באנרכיה. רק במקום שבו החופש מוגבל, באה האנרכיה.

★

1. למי שייך כמעט הכל

בישראל, כמעט הכל שייך למדינה. והואיל ומי ששולט במדינה היא המ־משלה, כמעט הכל שייך לממשלה.

כמעט כל הקרקעות בישראל שייכות לממשלה.

התקשורת האלקטרונית שייכת לה.

הבריאות והחינוך שייכים לה.

בטחונך האישי והציבורי שייכים לה.

בעצם, כל השירותים שייכים לה.

★

2. לאן הולך כל הכסף

להחזיק בשכר את אלה האמורים לספק לך את השירותים. להקים מיבני משרדים ולהתקין בהם ציוד משרדי.

להקים לצורך ניהול משרדי השי־רותים, אגפי כוח אדם, אגפי כספים ורכש, אגפי יעוץ משפטי, אגפי תי־אום בין האגפים.

★

3. מה אתה מקבל בתמורה

פחות ממה ששילמת, גם אם תביא בחשבון את כל הוצאות המשרד שהיה אמור לשרת אותך. תמיד יש איזשהו פתח סודי, בלתי ניתן להס־בר. מה שלא יהיה, לא שאתה מקבל פחות: אתה פשוט לא מקבל.

★

4. מה אתה עושה, אם כך?

אתה עושה מה שאתה יכול, אם אתה שייך לשני העשירונים העליו־נים.

אם אתה שייך לעשירונים שמת־חת, אתה עושה מה שאינך יכול: לו־קח הלוואות, נכנס לחובות, משלם.

וכך, אם אתה נזקק לניתוח דחוף, אתה הולך לרפואה הפרטית.

אם אתה רוצה שהמכתב שלך יגיע מהר, אתה הולך לדואר הפרטי. כן, יש לנו בארץ דואר פרטי.

אם אתה רוצה חינוך טוב לילדך, אתה רושם אותו לבית ספר שהוא בעצם פרטי.

אתה משלם לחברת שמירה פר־טית כדי לשמור על בית המגורים שלך.

אתה הולך לאחר הפיראטים, מתחבר לטלוויזיה בכבלים ורואה עו־לם.

בדואר הפרטי אתה יכול גם לש־לוח מכתב לסן פרנסיסקו והוא יגיע ליעדו תוך 24 שעות.

בטלקס פרטי ופקסימיליה פרטית אתה מחובר אל כל העולם.

אתה קונה פלאפון או טלפלא ולא נתקע למרכזיה דפוקה.

את הוריך הזקנים אתה מכניס לבית אבות פרטי, 5 כוכבים.

כאשר אתה נתקף בשפעת, למ־של, אתה פשוט מזמין הביתה רופא פרטי.

תצלומי רנטגן וכל בדיקה רפו־אית, אתה עושה במכון פרטי.

ואם אתה אדם שהוא גם הגון, ואינך רוצה לשלם עבור שירותים שממילא אינך נזקק להם, ואתה גם בעל אמצעים – אתה מקפיד לשהות מדי שנה, 181 ימים רצופים בחו"ל. בכך, אתה יוצא מהקטגוריה של האז־רח הישראלי המצוי, המשלם עבור כל שרות פעמיים. אתה משלם רק פעם אחת.

אם אינך כזה, אתה מצטרף אל החוג הישראלי החדש, ההולך וגדל בתאוצה, של אלה שהשליטו עם עק־רון הברזל של הדמוקרטיה הישרא־לית:

שלם פעמיים, עבור פעם אחת.

שמחות קטנות

גשמי העוז והזעף שירדו בכל הא־רץ, לא הצליחו להרוג את הקיץ. הוא עדיין בעיצומו.

עדיין, עגלת האבטיחים משרכת דרכה נגד הכיוון ברחוב החד־סיטרי הצר. הסוס צועד לאט. כל המכוניות מצידו יכולות להמתין.

על הגג שלי, אני קוטף עדיין מדי בוקר 10 תאנים גדולות, יפות, רכות, מתוקות, מעץ התאנה הגדול הצומח מתוך ארנית של אובסט.

לתאנה לא איכפת. שיהיה אוב־סט. העיקר לתת תאנים. ועדיין, לא הגעתי לסוף. הרבה עשרות תאנים מבכירות, עדיין מחכות להבשלתן. גם הצפרים מחכות, גם אני. לפעמים הן מקדימות אותי, לפעמים אני או־תן.

וכצירי הדרכים, בין החורף שכבר בא והקיץ שעדיין לא חלף, סתיו. הזיתים עוד נמסקים. המסיק, שהת־חיל בסוכות, לא רוצה להיגמר.

יין הבציר האחרון, כבר על השולחן. זיתים דפוקים חרסים כבר יש, שמן זית חדש כבר יש, תאנים ואבטיח לקנות עוד יש, אז מי צריך שמחות גדולות.

זיוה יריב

נשיאים, רוח וגשם

ראש ממשלתנו הוא אדם מעשי ומ־פוכח. וכשהוא אומר שאין קשר בין המשבר הכלכלי בארצות־הברית לבין היקף הסיוע האמריקני לישר־אל, זה אולי לא נשמע סביר ברגע הראשון להדיוטות כמוני. אבל במ־חשבה שניה אתה אומר לעצמך, הוא צודק, מה לעזאזל הקשר בין מצב הכלכלה האמריקנית לבין הנדיבות הכלכלית האמריקנית? מה הקשר בין השאלה אם לנשיא ארצות־הברית יש או אין כסף לבין נכונותו לתת לנו כסף?

ובכלל, מי שחושב שיש קשר בין מציאות כלכלית לבין צעדים כלכ־ליים, הריהו כאותו תמים המשוכנע שיש קשר בין עננים לגשם.

★

אץ קוצץ בן קוצץ

השאלה אם יקוצץ הסיוע האמריקני אי לא יקוצץ, ואם יקוצץ בכמה יקו־צץ, מפלגת את ממשלת ישראל מאז מפולת הבורסה בניו־יורק.

זה אומר יקוצץ, זה אומר לא יקו־צץ, ושלישי אומר יקוצץ אבל ששש... אסור לדבר על זה בקול רם כדי שהאמריקנים לא ידעו שאנחנו יודעים שהם יכולים לקצץ.

יקוצץ או לא יקוצץ, אומר ידידי יוסקה, עכבר בורסה ותיק, בינתיים הכל על כל רגע בפני שיש כאן אפיק השקעות לא נורמלי.

אז ככה, ממשיך עכבר הבורסה, מנפיקים איגרות חוב סחירות צמו־דות למדד הסיוע האמריקני, שערכן הנקוב ייקבע על פי גובה הסיוע בעוד שנה. אתה קונה את האיגרת הזאת עכשיו, ומוכר אותה בעוד שלו־שה חודשים תמורת אופציה הצמודה למדד הסיוע ברגע זה. כהחודש השע־רים אתה חוזר וקונה את אותה איג־רת חוב, מוכר אותה בשער עתיר־י ומשלשל לכיסך את ההפרש.

ככל שהסיוע האמריקני יקוצץ, מסכם העכבר הוותיק, כך יגדל ההפ־רש האמיר, ובריווחי הון אלו נוכל להחזיר לנו את כל הפסדי הסיוע, ולהעמיד את הכלכלה על רגליה.

אני אמנם לא הבנתי הסבר פשוט להפליא זה, אבל אם אפשר להרוויח מזה משהו, מה איכפת לי אם אני מבינה או לא.

★

השקעה לטווח עמוק

אפיק בטוח נוסף, הסביר לי שועל בורסה אחר, הוא השקעה בבתי קב־רות. לא, חלילה, בחלקות קבר בשו־לי העיר שמזמן כבר בלתי ריווחיות ונמכרות היום הרבה מעל מחירן הריאלי. אני מתכוון להקמת בתי קב־רות בנגב, באתרים המיועדים לקידו־חי נפט, או השמורים כמירבצי נפט.

אז אחרי שהוא מאתר את המיג־רש המתאים בנגב, הוסיף השועל הוותיק, ואחרי שהוא מקבל את האי־שורים המתאימים ומשרד הפנים, דתות, הוא מגדר את בית הקברות, עושה פרצלציה, ומוכר למשקיעים הקטנים במחירי חיסול חלקות קבורה על בסיס הסכרה, דמי מפתח או כא־כו. כשהתנאי הבלעדי הוא שהקבורה תעשה שכבות־שכבות לעומק. כלו־מר, כל משקיע קטן מתחייב לקדוח קבר מתחת לקבר הקודם.

באופן זה, המשיך שועלנו הערי־מומי, יוכל היום להרוויח עשרות מי־נים על כל מיטבצת קרקע.

אך זו רק ההתחלה, הרגיע השו־על. הרווח יגיע לשיאו כשקבורת הק־בר האחרון יגיע לשכבת הנפט. אז יקבל כל אחד מהמשקיעים הקטנים אחוז מסויים מזיכיון הנפט, ואילו הוא עצמו יהפוך לבעל שדה־נפט ללא כל השקעה בקידוח.

★

גברת ללא כיסוי

סיכום השבוע של ברוקר:

בחוגים פיננסיים, ביקורה של צ'יצ'ולינה בארץ היה בסך הכל צ'ק ללא כיסוי.

★

גן קסום

אתמול מצאתי גינה ציבורית קט־נה, חמימה ומסבירת פנים.

הלכתי בשבילי עפר מכוסים עלי שלכת, מוקפת מכל עבר עצים פרועי עלים, ושיחים שופעי ירק שמזמן לא ביקרו אצל הספר, וצמרותיהם נגעו בקיצי השמים. דרכתי על ארכה, ממש על ריגבי אדמה רכים ופריכים, והילדים שאלו בפליאה אם זה חוץ לארץ.

מפני שבגינה הנהדרה הזאת לא היו מזרקות ענק באימות ומפחי־דות, והשבילים לא היו אוטוסטראדה מרוצפת באריחים ובאלבנות, והעצים לא היו כלואים בתוך אבנביות של בטון ולא גזומים עד הגזע.

ולא היתה בגינה הזאת במת כד־דור עגומה ושתלטנית, ולא משטחי אספאלט, וציפויי הרבינה של הדרי נחיות, ומיתקני אלומיניום כתותכ־מים, ועמודי פלדה רחבים, וספסלים מתוגר כמואר בלתי מזוהה, וגם לא אסלות אסבסט עמומות מכוניות, וגם לא פירמידות אבן אורידה ששמו של תורם חשוב עליה.

הגינה שמצאתי היתה מאור מוד־רה. גינה שיש בה רק עצים, פרחים ואדמה. לא יאומן, גינה שיש בה רק גינה.

לא אגלה לכם את מקומה.

אולי אם יקוצץ הסיוע האמריקני, ונהיה עניים כמו חוץ לארץ, יהיו לנו הרבה יותר גינות פשוטות וקסו־מות כאלו.

נתן ברון

גם אתם יכולים

אם לא פגשתם אותו עד עכשיו – בוודאי תפגשו אותו היום, מחר, בעוד שבוע. ואז גם תשמעו ממנו אותם דברים ששמעתם בפעמים הקודמות: „אני? מה איכפת לי? אני הצלחתי לברוח בזמן. מכרתי הכל יום לפני המפולת. אני בחוץ!".

אתם זוכרים שהוא אמר זאת גם לפני כמה שנים, בעת המפולת הגדולה של הבנקאיות. איזה מזל היה לו, איך הוא הצליח להבין דבר מתוך דבר: איזה גאון. הוא התחמק מהמכה – ועכשיו הוא צוחק ומחייך בדרך אל הבנק.

אז למה אתה ואני לא מצליחים אף פעם לצאת בזמן? למה לנו אין קשרים, ושכל, והבנה כלכלית, וחוש נבואה, ואולי קשר עם מכשפות (כמו בק.ג.ב.)? למה אתה והוא ואני חוטפים מכה אחר מכה, רואים איך הבורסה נופלת ומתמוטטת לנגד עינינו – והוא, דווקא הוא, יודע מתי לקנות ומתי למכור ומתי לעשות מה?

והרי כולנו חכמים ונבונים ממש כמוהו. אנחנו יודעים מה אמר ברנרד ברוך, יועצם של נשיאי ארצות־הברית, שעשה הון אדיר בבורסה האמריקנית, כאשר שאלו אותו את השאלה הנצחית: איך מרוויחים בבורסת המניות? „אין בעיות", אמר ברנרד ברוך, „צריך פשוט לקנות כשזה נמוך ולמכור כשזה גבוה".

ואתה ואני לא לומדים מן הנסיון. כשהמדינה ממריאה אל־על, אנחנו רצים וקונים עוד מאותה מניה, שהרי הרווחים ממש מעבר לפינה.

למה להיות פראייר ולמכור כשהענין משגשג, והמחשב הפלאי פולט לנו את הרווחים היומיים? ואז באה פתאום הנפילה – וכבר לא כדאי ללכת לבנק ולראות את הדף. ממש מעצבן להבחין איך הסכומים הולכים ומצטמקים מדי יום ביומו.

ומצד שני: כאשר העסק מתחיל לרדת קצת – למה אנחנו לא מוכרים מיד, על המקום, כדי להציל לפחות את הרווחים שאגרנו עד עכשיו? מה פתאום שנמכור? הרי ברור שעוד מעט – כך כולם אומרים – תבוא ההתאוששות, ואז יחזור הכל לתיקנו, והרווחים ימשיכו לחמם את ליבנו. אבל, שוד ושבר, בדרך כלל זה לא קורה – לפחות, כך נדמה, זה לא קורה לנו.

אבל הוא, החכם הזה, השוויצר המעצבן והמרגיז והמגעיל הזה, פוגש אותך ברחוב – וכולו חיוכים וצחקוקים. „נו, אתה בפנים? חטפת, אהה? תשמע ממני, חביבי, צריך לדעת לצאת בזמן. הכל ענין של שכל ושל חוש ריח". כך הוא אומר, מקיש באצבעו על חוטמו לאות הרגשה – ואץ לו לדרכו, לטפס על הפיוזים העדינים של מישהו אחר.

מוציא אתכם מן הכלים, נכון? האיש הזה ממש מביא לכם את הסעיף, נכון?

אז יש לי חדשות בשבילכם: ב־99 אחוז מן המקרים, האיש הזה, בפשטות רבה, משקר במצח נחושה. לא היה ולא נברא. הוא לא ברח בזמן, הוא לא יצא במועד, הוא לא מכר ברווח. הוא הפסיד לא פחות מכם, הוא נשאר בלי מכנסיים, הוא בצרות. בכל פעם הוא עושה כך: מפסיד, נשאר בלי כלום – אבל משגע את כולם בסיפורי ההצלחה שלו.

תלמדו ממנו, חברים, כי גם אתם יכולים. תשכחו לרגע את הבנק ואת הדפים הממוחשבים ואת הנפילות. תזקפו את הראש, תחייכו חיוך רחב, ותספרו לכולם כמה אתם חכמים ונבונים, ואיך דפקתם את כולם – וידעתם מתי לברוח.

מה יש? כמה הנאות נשארות לאדם בימים של נפילת הבורסות והתמוטטות שערי המניות? במה עוד יכול אדם לשמח את עצמו?

רק בדרך זו: לעצבן ולהרגיז את כל החברים. אין לכם מושג כמה זה משפר את מצב הרוח.

והמניות עצמן? שיקח אותן האופל. הרי זה יעלה שוב, לא? הרי כולם אומרים שתהיה התאוששות. אז מה יש לדאוג?

לא נורא

היתה פעם טלוויזיה בארץ, זוכרים?

ביום שישי היינו רואים את שני הליצנים מדברים על פרשת השבוע, את „סיבה למסיבה" ואפילו לפעמים סרט קאובויס. במוצאי שבת חיכינו לראות את „מורשה", כי בלי זה אי אפשר להתחיל את השבוע, ובעיקר מה שחסר לנו עכשיו זה „פסוקו של יום".

כן, כן, היתה פעם טלוויזיה, ועכשיו היא איננה. יתכן שתחזור – ויתכן שלא. בינתיים יש לנו ערוץ שני, וכבלים, ווידיאו, ומסיבות, וקולנוע, ושיחות עם השכנים, ואפילו סתם ערבים שקטים בבית עם האשה והילדים.

וראו זה פלא: אין הפגנות ברחובות להחזיר את הטלוויזיה הישראלית למרקע; אין עצומות המוניות ואין סערה בציבור. ההרגשה הכללית היא: לא נורא, בהחלט לא נורא.

אני משוכנע, שהעתונאים ברשות השידור לא חלמו בחלומותיהם הגרועים ביותר שכך תתפתח השביתה. הם לא העלו על דעתם, שיאגפו אותם מימין ומשמאל, וישאירו אותם חשופים, ללא הגנה משמעותית.

העברת שידורי הערוץ השני בערוצי הטלוויזיה ה„רגילה" היתה המכה הקשה מכל: אם זו לא „שבירת שביתה" – תהרגו אותי אם אני מבין בכלל את משמעות הביטוי הזה. מי היה מעז להביא רופאים חליפיים בעת שביתת רופאים? צ'יץ' היה יכול לפנות את הזבל עם קבלנים פרטיים בעת שביתת נהגי האשפה? אם תשבות „אל־על" – האם אפשר יהיה להטיס את הנוסעים ב„ארקיע"?

אם לממשלה היה אומץ לנהוג כפי שנהגה – סימן הוא, שרשות השידור הגיעה לנקודה, שאין ממנה חזרה. הדרך היחידה היא: כלפי מעלה, לשיפור המצב, לתיקון הפגמים. אין דרך חזרה למצב שהיה עד כה.

לרגע הזה חיכיתי שלוש שנים, בהם כיהנתי כחבר הוועד המנהל של רשות השידור. הפרוטוקולים (ודפי העתון) מלאים הצעות שלי להשתמש בהזדמנות של שביתת עובדים כדי לסגור את הטלוויזיה והרדיו אחת ולתמיד – ולפתוח רק בצורה שונה: חוזים אישיים, מספר עובדים קטן בהרבה (המנהלים עצמם אומרים שצריך לפטר כ־600 מתוך 1500 העובדים הקבועים!) ומשמעת בעבודה. אבל כל ההצעות לא התקבלו, מסיבות שונות.

עכשיו „בישלו" העובדים לעצמם את הצרה הזו. והם חייבים להבין, שיש לכך מחיר.

יש רק חשש אחד: שמישהו בממשלה, פתאום יירתע וייבהל ויחזור בו מן העמדה הנוקשה שגילה עד עכשיו. צריך רק לקוות, שלא יקרה דבר כזה.

מוטב לסבול (אם אכן זה סבל) עוד קצת – ובלבד שיחול שיפור משמעותי ורציני במצב של רשות השידור. זה כדאי. לכולם.

נשיא על הכוונות של קדאפי

(המשך מעמוד 13)

איש־המודיעין הלובי, קדאפי מבקש ב„ייאוש" לפתוח ערוץ תיקשורת אל ארה"ב, והוא מתחייב, כי לא יהיו מבצעי טרור או רצח.

ב־18 בדצמבר הוציא מינהל המודיעין של הסי.אי.איי דו"ח „סודי". הוא ציין, כי הדיווח הראשון על האיום על רייגן – זה שהתקבל בשבוע השלישי של אוגוסט ותיאר את פגישת קדאפי עם נשיא אתיופיה – הגיע אומנם מ„מקור מצויין", אולם דו"חות מאוחרים יותר, על תוכניות ממשיות לבצע התקפות נגד פקידי מימשל אמריקניים בכירים, „הגיעו ממקורות בעלי נגישות עקיפה בלבד, שמהימנותם שנויה במחלוקת".

„קיימת אפשרות", נכתב בדו"ח החדש, „שחלק מהדיווח פוברק משום שהמודיעים היו ערים לכך שאנחנו מחפשים מידע כזה".

ניתוח אחר של מחלקת המודיעין במשרד החוץ קבע, כי „הקלטות הסי.אי.איי מצביעות על־כך, שלאחר המקורות המודיעיניים – אשר דיווח, כי לוב מתכוונת לתקוף את חצי השישי – היה בעבר קשר מתמשך עם דיפלומט סובייטי".

גם הדו"חות האחרים – המשיכו כותבי התזכיר – אשר עסקו בתוכניות לתקוף מנהיגים אמריקניים, „הופרכו ברובם מאוחר יותר". המסמך העלה אפשרות, שכל הדיווחים על ציוותי החיסול הלובים לא היו אלא מידע מוטעה, שסופק על־ידי מקורות, שמסרו לאמריקנים את המידע שאלה רצו, לדעתם, לקבל.

עיקוב אחר מרבית המידע המאוחר הזה הוביל לדמות־צללים, שהיתה בעלת קשרים לשירותי המודיעין האיראניים והישראליים – מאנוצ'ר גורבאניפאר, סוחר־נשק איראני עשיר, שהיה מקור חשאי של הסי.אי.איי.

גורבאניפאר ראה בזריעת הדו"חות הפנימיים אודות ציוותי החיסול הזדמנות „לעשות צרות" לשנואי־נפשו, הלובים, ועמל כדי להשאיר את הנושא בתמונה במשך כמה חודשים.

תוך זמן קצר הוכרז גורבאניפאר רישמית, אך בסוריות, כ"פאבריקטור".

אגס

פרי חדש באילנות דיסקונט

„אגס" קרן נאמנות המתמחה בהשקעה באגרות חוב שהונפקו שלא ע"י המדינה (אגרות חוב של המגזר העסקי).

מדיניות ההשקעות של הקרן היא לפחות 65% מנכסיה באג"ח של המגזר העסקי.

החל מיום 29.10.87 ועד ל־30.11.87 עד לשעה 9.45 תימכר הקרן במחיר היסודי (ללא שיעור הוספה).

ניתן לרכוש את תעודות ההשתתפות בקרן בכל סניפי הבנקים בישראל.

עוד דרך שנותנים לך מומחי „אילנות דיסקונט" להשקיע בהגיון.

להשקיע בהגיון

אילנות-חברה לניהול קרנות נאמנות של דיסקונט בע"מ

אילנות דיסקונט

אין לראות במודעה זו הזמנה לרכישת יחידות.

תיק הוצל"פ מס. 0111100823 בלשכת ההוצאה לפועל בת"א-יפו

בענין: כפר פינס, מושב עובדים של הפועל המזרחי להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ

הצעה

מוצע בזה למכירה משק חקלאי במושב כפר פינס, הכולל:- בית מגורים בן 3 (ומחסנים) חדרים חצר בשטח כ־0.5 דונם. כ־21 דונם מטעים ופרדס ואבוקדו.

את המשק ניתן לראות עפ"י תיאום טלפוני מוקדם עם מוכיר המושב – מר צבי הכהן, טל. 063-77235, 063-73844 ולהתקשר בימי א'–ה') הצעות בכתב יש להגיש לח"מ – עד ליום 10.11.1987.

א. קולובסקי, עו"ד
שד' דוד המלך 20, ת"א
טל. 256287-8
כונס הנכסים

סיוד חדרי מדרגות
+ נקיון בגמר העבודה
★ עבודה מקצועית
★ מחירים נוחים
טל. 03-766492
052-449951

בבית שמש
במרכז מסחרי
סופרמרקט פעיל למכירה
טלפונים: 02-914306, 02-914319

המדרשה הלאומית

בית יאיר, רח' אברהם שטרן 8, תל-אביב, טל. 837681

נפתחה שנת הלימודים תשמ"ח

הציבור מוזמן להצטרף לחוגים הבאים ב־2 מסלולי ערב שבועיים:

מסלול יום ראשון (6.30 עד 8.00 בערב). ארבעה נושאים בחודש

1. **הדינמיקה של סכסוך ישראל–ערב.** סדרת הרצאות חודשית בהשתתפות: עו"ד אליקים העצני, פרופ' יובל נאמן, ד"ר מרדכי ניסן ואחרים. הרצאה ראשונה: **ציונות מול פלשתינאיות.** ירצה: **ישראל קניג.** ט' חשון תשמ"ח (1.11.87).
2. **שיטת חב"ד על־פי ספר התניא.** סדרת הרצאות חודשית שתוגש ע"י **הרב יחזקאל סופר.** הרצאה ראשונה: ט"ז חשון תשמ"ח (8.11.87).
3. **במה חודשית לליבון בעיות חברה ומדינה.** בין המשתתפים: פרופ' ישראל אלדד, עו"ד אהרן פאפו, אהרון פיק, הסופרת נעמי פרנקל, הסופר משה שמיר, פרופ' רבקה ש"ץ ואחרים. הרצאה ראשונה: **שמאל וימין בסאטירה הישראלית.** ירצה: **מר קריאל גרדוש (דוש).** כ"ג חשון תשמ"ח (15.11.87).
4. **מיתוס ואמת בהיסטוריה הבטחונית של ארץ־ישראל.** סדרת הרצאות חודשית מרצה: **ד"ר אורי מילשטיין.** הרצאה שניה: א' כסלו תשמ"ח (22.11.87).

מסלול יום שלישי (6.30 עד 8.00 בערב) ***שיעור שבועי קבוע.*** **לימוד משנתו של הרב קוק על־פי הספר „אורות התורה".** מרצה: **הרב זאב סולטנוביץ** מישיבת מרכז הרב. הרצאה שניה: י"א חשון תשמ"ח (3.11.87).

לתשומת־לב מורים ורכזים חברתיים: נמשכת ההרשמה של בתי־ספר לימי עיון בשעות הבוקר. הנושא: תולדות המחתרות.

פרטים והרשמה: מזכירות המדרשה הלאומית, רח' אברהם שטרן 8, ת"א, טל. 837681. תחבורה: 1, 2, 3, 19, 92 ברח' עליה-סלמה: 18, 26, 41, 83, 85 ברח' סלמה-ושינגטון

למכירה מכולות
למחסנים, מבנים, וחדרי קירור לכל טמפרטורה
„יעורא-מרין"
08-561074/5
08-525804

מודעות לימודים והכשרה מקצועית
ראה בנוסף 7 ימים שער אחורי פנימי 14

פרשת השבוע

לך לך

מאת מנחם בקר

„וילך אברם כאשר דבר אליו ה'" (י"ב, ד')

במה מחכמי ישראל למדים מלשון הכתוב „כאשר דבר אליו ה'", שאברהם לא השתהה אפילו יום אחד בקיום מצוות הבורא: „לך־לך מארצך וגו' אל הארץ אשר אראך" (י"ב, א'). כיוצא בכך נהג אברהם בנסיון הקשה ביותר שלו, הלא הוא נסיון עקדת בנו יצחק, כנתוב בסוף פרשת „וירא": „וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו וגו'. ויקם וילך אל המקום אשר אמר לו האלקים" (כ"ב, ג'); וחז"ל למדים מכאן: „זריזים מקדימים למצוות" (פסחים ד', ע"א).

בשני נסיונות אלה מלמדנו אבי האומה, שלא די לו ליהודי לקבל עליו עול מלכות שמים ועול מצוות: אלא עליו לשעבד את כל ישותו לקיום דבר ה' בזריזות יתרה ובלא היסוס כלשהו...

★

רבי פינחס הלוי הורביץ, בעל ה„הפלא'ה" (נפטר 1805), מביא את ההסבר הבא לכתוב שלפנינו: בביטוי „וילך אברם כאשר דיבר אליו ה'" מדגישה התורה, שהליכת אברהם אבינו לארץ כנען לא היתה חלילה כדי להפיק טובת־הנאה כלשהי בשבילו; אלא נעשתה בכוונה טהורה אחת: לקיים מצוות הבורא. ואף־על־פי שהקדוש־ברוך־הוא הבטיח לאברהם, שהליכתו לארץ החדשה תהיה להנאתו ולטובתו – כדברי רש"י בתחילת הפרשה – התעלם מכך אבי האומה ויצא לדרך הרחוקה והבלתי נודעת מתוך כוונה טהורה וצרופה לקיים מצוות ה' בלא כל פניה צדדית ובקשת טובת־הנאה לעצמו. ועל כך מעיד הכתוב שלפנינו: „וילך אברם כאשר דיבר אליו ה'", ולא נתן דעתו לשום טובת־הנאה גשמית שהובטחה לו. משום כך נחשבת הליכה זו לאחת מעשרת הנסיונות, שבהם נבחן אברהם ונמצא ראוי לשליחות האלוקית הגדולה שהוטלה עליו.

ממידרשי חז"ל

„ויאמר לה מלאך ה': הינך הרה וילדת בן, וקראת שמו ישמעאל" (ט"ז, י"א)

אמר רבי יצחק: שלושה הם שנקראו בשמם לפני הקדוש־ברוך־הוא עד שלא נוצרו וקודם שאימותיהם הרו ללדת, ואלו הם: יצחק (בן אברהם אבינו), שלמה (בן דוד המלך) ויאשיהו (בן אמון מלך יהודה שמלך בסוף ימי בית ראשון).

ביצחק כתיב (=כתוב): „אבל שרה אשתך יולדת לך בן, וקראת את שמו יצחק" (י"ז, י"ט). בשלמה מה הוא אומר: „הנה בן נולד לך... והניחותי לו מכל אויביו מסביב, כי שלמה יהיה שמו" (דברי הימים א' כ"ב, ט'). ביאשיהו כתיב: „ויקרא על המזבח... כה אמר ה': הנה בן נולד לבית דוד, יאשיהו שמו" (מלכים א' י"ג, ב').

ויש אומרים: אף ישמעאל באומות (נקרא בשמו) קודם שנוצר, שנאמר: „הנך הרה ויולדת בן וקראת שמו ישמעאל".

חסידים מספרים

תגובת המלבי"ם על בקשת היתר להתנצר למראית־עין

בימי שלטון הצארים ברוסיה הוטלו על־ידי השלטונות גזירות קשות ואכזריות על המוני היהודים ברחבי המדינה האדירה. בין השאר, נאסרה ישיבתם ברוב איזורי הממלכה, והוטלו הגבלות חמורות על קבלת סטודנטים יהודים לבתי־הספר הגבוהים במדינה.

★

פעם פנה אל המלבי"ם (רבי מאיר ליבוש ברבי יחיאל מיכל, 1809–1879) אחד מעשירי רוסיה וכה אמר לו: בני הבכור סיים זה עתה בהצטיינות את הגימנסיה בעיר [illegible], אך לדאבון הלב ננעלים שערי האוניברסיטה בפניו, כלפני כל צעיר יהודי. שמא ימצא הרב היתר, שהבן שלי יתנצר למראית־עין, כדי לאפשר לו להתקבל לבית־הספר הגבוה באחת מערי המדינה. ובטרם הגיב המלבי"ם על דברי האורח, הוסיף האיש ואמר: [illegible] שהכומר הנוצרי על בני לא ישפיעו עליו כהוא־זה; ובפנימיות נפשו הוא יישאר יהודי טוב, כפי שחונך על־ידינו משחר נעוריו.

כששמע האיש את שטף דבריו אמר לו המלבי"ם: כיון שאתה בא כל שבת לבית־הכנסת, ושומע לקריאת הפרשה, הנך זוכר בוודאי את הבטחת ה' לאברהם: „ושמתי את זרעך כעפר הארץ" (י"ג, ט"ז). מאז העברי הראשון מושווים אפוא ישראל לעפר־חוצות. וכאשר מטילים מים מעורבים על העפר מתהווה מכך טיט דביק המלכלך ומטנף כל מי שבא במגע איתו.

סלפאק: לא אחליף

(המשך מעמוד 5)

שעליו נלחמת 17 שנים. אלכסנדר רופא, ליאוניד סיתונאי, והם לא כאן. ארה"ב מנצחת אותנו בתחרות הזאת?

סלפאק לא מתאמץ להסתיר את הכאב. הוא עזב את הדת של אבא שלו, את הקומוניזם. הם עוזבים את הדת שלו, הציונות.

סלפאק אומר: „אלה שרוצים ללכת ישירות לאמריקה – שיילכו כאנשים בני־חורין. הניחו להם ללכת. המטרה שלנו היא לחנך אנשים שהבית שלהם הוא כאן, לא באמריקה. שהם לא מחליפים גלות אחת בגלות אחרת. הבנים שלי? מה אני יכול להגיד? הם לא שינו את החלטתי לחיות בישראל. הם יכולים לדבר, אך באתי לכאן ואחיה כאן".

■■■

נחוך אינבינדר, פיזיקאי, 14 שנים בארץ: „סלפאק הוא גבר. אבל לא גבר במובן של אלימות. גבר במובן של כבוד בן־אדם. מה עושה אותו כזה? שילוב של כבוד עצמי וביטחון עצמי עם לב רחב, אהבה לחיים ואמון בבני־אדם. כבר בפגישה הראשונה שלי איתו מצאתי אדם פתוח וידידותי. הוא לא גילה כל חשש מאפשרות שהק.ג.ב. ישלח אליו מישהו במסווה. האמון הזה בלט בסביבה, שבה היתה החשדנות הגישה הנפוצה בקרב חכמים וגם בקרב לא חכמים".

מעבר השני מדבר אלכסנדר עם קרובים וידידים. הנושא הוא איפה יגור אבא: ירושלים או תל־אביב. אחר־כך ידברו גם על הנסיעות לארה"ב. עוד שבועיים או חודש, ולאדימיר סלפאק יסע לראות בפעם הראשונה בחייו את חמשת נכדיו, אזרחי ארצות־הברית של אמריקה.

סלפאק: „היו לי שתי נקודות מפנה בחיי. ב־1945 התאכזבתי מן המפלגה הקומוניסטית, שאבי נלחם עבורה כל חייו. ב־1967 החלטתי שעלי לעזוב. השבוע, ביום הולדתי ה־60, נולדתי מחדש. אמרתי היום שאני לא גיבור. אני יהודי מבוגר ופשוט. אתה אומר שאנשים סיפרו לך על הכוח שלי. הכוח שלי הוא, שאני שונא שקרים. כל שקר.

„התכוננתי ללמוד עברית. אמרו לי, שאם אתה יודע אנגלית אתה יכול לשרוד בארץ הזאת. אבל זה לא חיים. אני רוצה להיות אזרח כאן. אני מוכרח ללמוד עברית. אני אלמד עברית".

■■■

יום שלישי, אולם וויז, האוניברסיטה העברית. קבלת־פנים לסלפאק. בשורה הראשונה, בצד, יושב אדם מבוגר. כששמעון פרס נכנס הוא קם ואומר: „שלום שמעון". אחר־כך הוא חוזר ומתיישב. אני אומר לו: סליחה, אתה לא גרישה פייגין? האיש בשורה הראשונה מרוצה. כן. זהו בעל עיטור הגבורה הסובייטי ואיש הוועד הפועל של ההסתדרות, גרישה פייגין, האיש שיצא מן הכפור ב־1971.

העצה שלך, חבר פייגין, לוולאדימיר סלפאק?

„שיהיה פעיל בקליטה ובהסברה".

סמוכים על שולחנם

(המשך מעמוד 1)

מידת ההשפעה של תנודות הבורסות משתנה מתורם לתורם. הענין מסתבך כשמדובר בהתחייבויות לתרומות עתידיות. בתקופות כאלה קשה להפעיל לחץ מוסרי על התורמים. תרומות בעין, ותרומות ב„בונדס" – אגרות־חוב של ישראל, יושפעו, אולי, פחות לרעה.

ענף פיננסי מפותח הוא תעשיית פדיון הבונדס. לשם כך זקוקים לפעמים המוסדות לתיירים שיעבירו אותם. כשהשערים נוחים כדאי למוסדות לרכוש, באמצעות התרומות שקיבלו, בונדס בארה"ב ולפדותן בארץ.

על השפעת המצב בבורסות על היקף התרומות אמר פעם האדמו"ר, הרבי מלובביץ': „כאשר הם מרוויחים בבורסה, חסידי אינם מספרים לי כלום. כשהם מפסידים בה – אני הופך לשותף הבכיר שלהם".

אם רייגן יכנע ללחץ המופעל עליו ויעלה מיסים, יצאו התרומות לישראל נשכרות. ככל שהחלק של מס ההכנסה האמריקני בתרומות גדול יותר וחלק התורם קטן יותר, גדלה הנכונות לתרום.

אולם בכך אין נחמה גדולה למנהלי וראשי המוסדות והאירגונים הנפגעים בארץ והם צופים ירידה חדה מאוד בהיקף התרומות שלהם כבר בעתיד הקרוב. מישרד האוצר שלנו, הם מאמינים, לא ימלא את החסר. הוא הדין בנושים מקומיים, [illegible].

ראשי ישיבות כבר קיימו השבוע כנס־חירום בעניין. אחד המתכנסים הבהיר היטב את המצב: „אנחנו חייבים להיכנס לנוהלי חירום. כל מה שיש לנו זה בזכות הכספים מאירופה ואמריקה. אם אלה יפסיקו להגיע אנחנו בצרות גדולות. צריך להתחיל בחיסכון". בישיבות כבר הוציאו על כך [illegible]. גם ראשי מוסדות אחרים מקיימים כבר דיונים, שקטים יותר, שכן איש אינו מעונין לעורר פאניקה בקרב אוהדיו ותומכיו בנושא רגיש זה.

המשבר שפרץ בשבוע שעבר באוניברסיטה העברית, בין ראשי חבר הנאמנים שלה לבין הנשיא, הרקטור והמנכ"ל אף הוא קשור במצב והיה שני צר.

הבעייה רק בתחילתה והיא תחריף כשהדולרים יחדלו להגיע ארצה. או אז יצטרכו בניה ובניה מוסדות לעשות חשבון־נפש ולחשב מה להכיר ומה לבטל. „חשבון־נפש" זה יהיה חלק מחשבון הנפש הכללי שיצטרך כל המשק הישראלי לעשות.

שינויים, שיפורים בקוי השרות של אגד החל מ־ 1.11.87

באישור המפקחים על התעבורה.

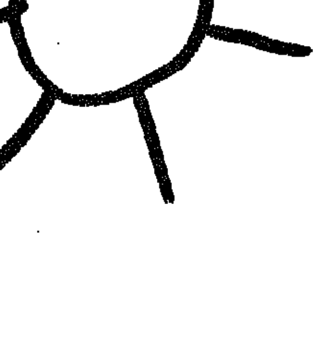

אזור הצפון

קו חדש מס' 846 צפת - ת"א מהיר

מסלול הקו: תחנה מרכזית צפת, מסעף שכון כנען, מועצה ראש פינה, תחנה מרכזית ראש פינה, דרך מסעף עמיעד והסוללים, כביש החוף לת"א. שעת היציאה מצפת בימים א'-ה' ב־06:30

שינוי בזמן הנסיעה בקו 981 צפת ת"א דרך חיפה

עם הפעלת קו 846 זמני הנסיעה מצפת לת"א בקו 981, יהיו בימים א'-ה' 04:00, 06:00 בימי שישי 08:00

שינוי בזמני הנסיעות בקו טבריה - ירושלים מס' 961

האוטובוסים האחרונים יצאו בשעות: בימים א'-ה' 18:00, 13:30 בימי שישי 13:15, 12:30 במוצ"ש 19:45, 17:45

אזור ירושלים

שינוי במספרי קוים

קו מס' 118 מגנון לתחנה המרכזית מספרו יהיה מעתה 818א'. קו מס' 218 ממטרון לרח' שלומציון מספרו יהיה מעתה 818א'.

שינוי בזמן הנסיעה בקו מס' 421 מנווה זוהר, עין גדי לת"א

שעת הנסיעה תוקדם בימים א'-ה' לשעה 14:00.

שינוי בזמני הנסיעה בקו ירושלים - טבריה מס' 961

האוטובוסים האחרונים יצאו בשעות: בימים א'-ה' 17:30, 16:45 בימי שישי 14:30, 14:10 במוצ"ש 21:15, 20:00

לוחות הזמנים יהיו בתוקף החל מה-1.11.87 ועד 1.1.88 פרט לחג החנוכה שלגביו תפורסם הודעה בנפרד.

למידע נוסף, פרטים ולוחות זמנים בלשכות המודיעין של אגד בכל התחנות ברחבי הארץ ובמרכזי המידע:
ת"א 03-432777 • חיפה 04-549121 • ירושלים 02-304304 • באר שבע 057-74341

אגד התנועה של המדינה

פרס־נובל לספרות 1987 למשורר יוסף ברודסקי

לחיות „על הגשר"

אפרים באוך

תפעה מוזרה וטראגית מלווה את גדולי המשוררים והסופרים הרוסים במאה העשרים. במובן זה יכולים חייו של יוסף ברודסקי, ווכה פרס־נובל השנה, לתאום לחייהם של בונין (שנאלץ לברוח מרוסיה), של פסטרנק (שחשש מגירוש) ושל סולז'ניצין (שגורש). גם לפושקין הוצע בזמנו לברוח למערב (כאשר ריצה עונש שהטיל עליו הצאר ניקולאי הראשון).

ב־1972 הצטרף ברודסקי לרשימה המכובדת שחלקה הוזכר לעיל, בכך שנשפט, נשלח למתנה־כפייה וגורש אחרי כן למערב.

בימיו האחרונים ברוסיה הקדיש שיר לפרופ' מיכאל גיטרמן והמתגורר עכשיו בישראל: „למיכאל מיוסף, בשעת היציאה, 29.5.72, במוסקבה, בקופת החיסכון, ברגע התשלום האחרון". בשיר הוא בא חשבון עם משוררי החצר:

בבריות המודבקות ברחוב,
ב„סנה לשליטים" המשורר המקומי הנודע,
הדיותה מבעם, יוצא בגלוי בהבדוה -
לנשק את האימפרטור ממטבעות הנושנות.
קהל רועש. צעירים, זקנים רוזנות משבילות
בולם ביחד מבריזים: „דבר כזה עוד לא היה".
ולא נודע, האם המשורר גיבור או מלוק־פינבה...

- - - - - - - - -

אתה צריך לשבת בכלא, ולא חשוב
אשם אתה או חף מפשע.
החוק למעשה הוא כמו מיסים...

השיר, שקטעים ממנו הם הד מחאה לשירו של ווזנסנסקי „מחקו את לנין מהכסף", מבטא את תחושותיו של אדם המרגיש שהצדק איתו אך הוא חסר־אונים לבצעו.

יוסף ברודסקי בצעירותו

מטאפורות מורכבות

ראשית פירסומו היתה כמשורר יהודי בשיר „בית־העלמין היהודי ליד לנינגראד":

דם לא זרעו לחם. אף פעם לא זרעו לחם.
פשוט בעצמם נפלו לאדמה הקרה כזרע.

אך מהר מאוד התברר שיהדותו המוצהרת היא שטחית וחיצונית. אם לפני הגירוש היה מעורב בחיי ברית־המועצות, הרי כשהתרחק באופן פיסי מרוסיה נטה יותר ויותר לנושאים כלליים. שירתו נעשתה עשירה במטאפורות מורכבות, כאשר בכל מטאפורה נסתרות שבע אחרות, כדומה ל„מטריושקה" הבובות הרוסיות.

אין זו שירה רוסית גלויה. מזמן לזמן נוצץ ומתפרץ בה חץ של נוסטלגיה, מוסתר בצופן של קור צפוני. למעשה, אנשי־רוח רבים ברוסיה ובעיקר סופרים ומשוררים קשורים לפטרבורג (כעת לנינגראד), שהיא העיר הצפונית המוזרה והמיסטית – עיר של לילות לבנים, געגועים ונטיות למוות, העיר של פושקין ודוסטוייבסקי, עיר שמושכת לכיוון סוריאליסטי, לעולם אחר, לערפילים, למים שטוחים וסקטים כמוות ולתחיה אחרת, צפונית, ללא תנועה.

אך בשבט „צפוני" זה של משוררים – פושקין, בלוק, בלי, בריוסוב, גומיליוב ואחמטובה – קיים זרם של משוררים ממוצא יהודי, ובראשם אוסיפ מנדלשטם, שביטא אמביוולנטיות תוססת וכאובה: משיכה לשורשים היהודיים ותשוקה לברוח מהם.

האם יכול ברודסקי להזדהות עם דברי מנדלשטם בסיפורו „רעש של הזמן": „תוהו ובוהו של יהדות מתפרץ מתוך כל סדק של דירה עשויה אבן פטרבורגית... הכתיב העברי מאיים בהדס... וזרבות ארמוניות של תומס..." או ב„פרוזה הרביעית": „מעמד הסופר כמו שהוא עכשיו באירופה ובמיוחד ברוסיה לא עולה בקנה־אחד עם שם הכבוד שלי כיהודי, אשר אני גאה בו". קשה לדעת. אבל גם הוא מתלבט, לדעתי, באמביוולנטיות זו.

יוסף ברודסקי

יוסף ברודסקי מפרש את הסבל היהודי כמושג נוצרי: סבל נצחי, בדומה לישו שלקח את כל חטאי האנושות על כתפיו. ואכן, מעריציו הגדולים של ברודסקי ברוסיה הם דור שלישי ורביעי של אינטלקטואלים יהודיים, השומרים במסתור ספרי־קודש שנשארו מאבות סביהם, והם פוחדים לזרקם כפי שהם פוחדים לגעת בהם.

דווקא־דראמאים שלי

בארה"ב, שם חי ברודסקי, הוא כותב הרבה, מוציא ספרים, הולך מחיל אל חיל, אפילו התחיל לכתוב באנגלית, אך בכל שיריו הוא

(המשך בעמוד 25)

יוסף ברודסקי

אלגיה

יְדִידָה יְקָרָה, הַמִּסְבָּאָה נִשְׁאֲרָה כְּפִי שֶׁהָיְתָה.
אוֹתוֹ זֶבֶל מִתְקַשֵּׁט עַל קִירוֹתֶיהָ,
עֲדַיִן אוֹתָם מְחִירִים. הַאִם הַיַּיִן טוֹב יוֹתֵר?
אֵינִי חוֹשֵׁב; לֹא טוֹב יוֹתֵר וְלֹא רַע יוֹתֵר.
אֵין קִדְמָה, וְטוֹב שֶׁאֵין.

טַיָּס מִקּוֹר־הַדֹּאַר, לְבַדּוֹ,
כְּמוֹ מַלְאָךְ שֶׁנָּפַל, טוֹבֵא ווֹדְקָה. הַכִּנּוֹרוֹת
בְּכֹחַ הַזִּכָּרוֹן הַיָּשָׁן, עוֹדָם מְסַעֲירִים
אֶת דִּמְיוֹנִי. בַּחַלּוֹן
כְּמוֹ בְּתוּלִים, נִרְאִים בְּלָבְנָם הַגַּגּוֹת,
וְהַפַּעֲמוֹן צוֹפֵר. כְּבָר חָשֵׁךְ.

מַדּוּעַ שִׁקַּרְתְּ? וּמַדּוּעַ שְׁמַעְתִּי
לֹא מַבְחִינָה כְּבָר בֵּין כְּזָבִים לֶאֱמֶת,
אֶלָּא תּוֹבַעַת אֵיזֶה שֶׁהֵן מִלִּים חֲדָשׁוֹת,
לֹא מוּבָנוֹת לָךְ – אֲטוּמוֹת, זָרוֹת,
אַךְ יְכוֹלוֹת לִהְיוֹת מְבַטְּאוֹת,
כְּמוֹ קֹדֶם, רַק בְּקוֹלֵךְ שֶׁלָּךְ.

1968

מרוסית: יעקב בסר

★

(מתוך: „התעכבות במדבר", הוצאה ע"ש צ'כוב, 1970, ניו־יורק)

ספריון

ספר שיריו הראשון של יוסף ברודסקי „שירים ופואמות" פורסם דווקא בניו־יורק, בהוצאה ע"ש צ'כוב. היה זה בשנת 1965, כאשר המשורר ישב בכלא הסובייטי. בברית־המועצות פורסמו שיריו לראשונה באנתולוגיה של שירה רוסית, שראתה אור ב־1967.

מאז פירסם עוד שבעה ספרים, כולם בארה"ב:

- „תחנה במידבר" (שירים), 1970.
- „סוף תקופה נהדרת" (שירים), 1977.
- „חלק הדיבור" (שירים), 1977.
- „סטאנצות חדשות לאווגוסטה" (שירים), 1983.
- „שיש" (מחזה), 1987.
- „אוראניה" (שירים), 1987.

בשנת 1986 קיבל ברודסקי את פרס המבקרים האמריקניים על ספר המסות הטוב ביותר „פחות מאחד", שנכתב כבר באנגלית. בעת האחרונה הוא מרבה לפרסם גם שירים באנגלית.

מסעו של חולם

יוסף אורן

■ יעקב קורן, איש כלבבי, הוצאת ספריית פועלים, 184 עמ'.

סיפור אגדה המפורע את חוקי המציאות הבוגרת ומבדיל בין טובים לרעים

„איש כלבבי" הוא ספרו הראשון של יעקב קורן. שם הספר מסב גם שבח וגם אהדה לגיבורו, מיקו. מיקו הוא בחור רפה־שכל, בן 29, שהוריו ואחיו כלאו אותו במוסד. בסוף אפריל 1980 נמלט מיקו מהמוסד כדי להגשים את חלומו: להגיע אל אמו ולראות את השושן הצחור בקריתתו. מיקו אינו יודע כמה תלאות מצפות לו, אך למרות פיגורו הוא יודע שאין דבר חשוב מאהבה. המסע צפונה אל אמו הוא מסע שנועד להחזיר לו את טעמה האבוד של האהבה (עמ' 85), ובדומה לפרח לב הזהב באגדה המפורסמת, מוטל על השושן הצחור, אשר „צומח רק בכרמל ובמצוקי־קיצין" (עמ' 40), להחזיות את האם.

סיפור כליאתו של מיקו במוסד מקביל לסיפור מכירתו של יוסף על־ידי אחיו לישמעאלים. מיקו הוא צאצא „נשכח מורע יוסף" (עמ' 16) – מבוגר שבקירבו מוסיפה לשכון נשמה של ילד. מסעו בן השבוע הוא מסעו האחרון של חולם החלומות בתוך הוויה ספרוּתית ואכזרית. מיקו מתעקש להוסיף לחלום למרות לעגם של אחיו, שיחד עם ההתבגרות איבדו את הכושר לחלום (עמ' 70). הוא נותר אופטימי כעוד אחיו הורעלו ובאו עד מסקנת הייאוש: „הכל אבק ברוח" (עמ' 18). במהלך מסעו לאורכה של הארץ פוגש מיקו הרבה תוכחות לצידקת מסקנתם זו של אחיו. הוא פוגש עוול והוא פוגש סבל. אך הוא פוגש גם את גלי, ילדה בת שמונה, שמצטרפת אליו למסעו. הוא מגלם בעיניה את הגיבור מן האגדות. היא נוטעת בלבו את האמונה באפשרות להגשים את החלומות (עמ' 142).

יעקב קורן ניסה בסיפורו לספר אגדה. וכמו באגדה הסיפור מורע את חוקיה של המציאות הבוגרת, וכדומה לאגדה הוא מבדיל בין טובים לרעים. ילדים ומשוררים הינם לפי הלוקה זו הטובים. מבוגרים ואנשי־מעשה מציאותיים מנוגדים כרעים. במהלך המסע לאורכה של הארץ מתברר גם לנו הקוראים שהארץ מלאה „רעים", ו„טובים" בה גרירים בה. ולפיכך מסתיימת האגדה המודרנית בכישלונו של המסע, בלכידתו של מיקו ובאי־התגשמותו של החלום. דומה שגם מיקו יוצא מן ההרפתקה מבוגר קצת יותר ומפוכח יותר.

לא חסיום בלבד מעיד שאין סיפורו של קורן אגדה כה תמימה. ראייתו האלמנטרית של אדם רפה־שכל היתה אמורה כמיקרה זה לשפוט את המציאות הישראלית באמות־מידה פשוטות וראשוניות. ומן האגדה הזו ניתן להסיק שהארץ היא טובה ונופיה הינם יפים, אך האנשים שמתהלכים בה הם רעים ומעשיהם משחיתים את יופיה. ולכן אין עוד מקום בארץ הזאת לחולמי חלומות. את מיקו, שהוא האחרון לאותו זן אנושי נדיר, רודפים אחיו בחמת־זעם, ולבסוף הם גם חוזרים וכולאים אותו במוסד, את „בן־האדמה ובן־חרציות השדה" (עמ' 59).

המשל וסיפור מסעו של מיקו לאורכה של מדינת־ישראל הוא משל שמגמתו להוציא את דינת דיוקננו העצמי. החברתי והמוסרי, רעה – כל הידוש של „איש כלבבי" אינו במגמתו, כי אם בתבניתו בורדת. המשל הזה בוחן את עצמנו מזווית־ראייה מפתיעה, מזווית־ראייה של איש־שוליים. מיקו אינו יודע להסיח ולהתחיל, אך נוכחותו בקרב אחיו מבליטה, על דרך הניגוד, את רישעותם ואת אכזריותם. אך כמו בכל הבדיקה מעין זו, שאין בה יותר מאשר בכל גימיק מסוגו, אחרי שחושפים את החידוש המפתיע, אין כבוד להוסיף ולעניין. ואומנם, לאחר התדהמה שבפתיחתו, נאלץ הקורא בכל כה שבא אחריה לחזור ולבוסס בתוך חומר סטאודראמטי מייגע.

„איש כלבבי" הוא אומנם סיפורו הראשון של יעקב קורן, אך הוא כבר השלישי מסוגו שנדפס בספריית־פועלים. ואלמלא הנטעה שהוא מתקשר אליה, היה ניתן להתייחס אליו באותה סלחנות שבה ראוי להקביל את מניו של ניסיון ספרותי ראשון. לדעתי, זהו מיזעה עידוד פסולה, שעיקר הנזק ממנה הוא לאותם כותבים מתחילים עצמם. המאמינים שהפירסום בהוצאה ציבורית מכובדת אישרה את הכותבים שלהם כיצירות ספרות בשלות לכל דבר.

ליוויה רוקח – הדמות שמאחורי „שורשי אוויר"

ראיון עם רות אלמוג לקראת צאת ספרה החדש לאור

הדסה וולמן

בימים אלה מופיע בסידרת „הספריה" הרומאן "שורשי אוויר" של רות אלמוג. זהו הרומאן הרביעי שלה וספרה האחר־עשר. הרומאנים הקודמים לו הם: „בארץ גזרה" („עם עובד", „הספריה לעם"); „את הזר והאויב" („ספריית פועלים") ו„מוות בגשם" („כתר"). מתואר בו תהליך התפתחותה של מירה גוטמן, צעירה ישראלית, מילדותה במושבה ועד לפעילותה בחוגי השמאל הקיצוני באיטליה של שנות ה־60 וה־70.

● רות, איך התחיל הספר, מה הסיפור שהוליד אותו?

הוא נולד לפני הרבה מאוד זמן, בערך עשרים שנה, כשהייתי

רות אלמוג

בזכרון־יעקב, בפנסיון של דורה שווארץ, והמקום עשה לי משהו. זכרון־יעקב הצטיירה לי כמקום חנוק, סגור, שלא סובל זרים. אינני חושבת שכך זה במציאות, אבל כך זה הצטייר לי בדימיון. הנוף היה כוח פראי. וליד הפנסיון היתה האחוזה הנטושה של מישפחת פרידלנדר. ידעתי שיום יבוא ואני אכתוב על זה. מה שראיתי או ברימיון היה איך מתפרץ לתוך המקום השקט והמנומנם הזה בן־אדם זר ואחר, ומה הוא עושה שם. לאט לאט התגבש הסיפור. למעשה את החלק הראשון כתבתי בנפרד. החלק השני התפתח יותר מאוחר מתוך הראשון ובהשפעת נסיעתי לאירופה ב־1968, ומפגישות שהיו לי עם סטודנטים מהשמאל החדש. כל מה שקרה שם נעשה מאוד מוחשי ועשה עלי רושם גדול. שני הדברים הצטרפו.

● הסיפור מובל בעיקרו על־ידי שתי דמויות שמצטלבות כל הזמן. אלחנן יהושפט לבהובי, איש זקן, מותש, תמהוני שהתגלגל לארץ במאה הקודמת לאחר נדודים רבים, ומירה גוטמן, נינתו, שלא הכירה אותו מעולם, אישה צעירה שנולדה וגדלה בזכרון (בספר לא נזכר שם המושבה), והיא מתפתחת בירושלים, במילאנו ובפאריס. הקשר העמוק ביניהם הוא בגלל משיכה עצומה, אטביסטית שלה אליו. מה פשר ההצטלבות ביניהם?

זאת שאלה מאוד קשה. אני חושבת שהוא, לבהובי, מהווה מקבילה למיבנה הנפשי של ניגעו לגרות פער ותרות. כמו הוא נקרעת בין תשוקות ארציות לבין תאווה חזקה לרוחניות, לטוהר. נוסף לכך היא מנסה להבין את עצמה דרך הדורות הקודמים. האמא שלה לא מספיק ברורה לה, והיא עצמה לא מספיק ברורה לעצמה. היא חושבת שדרך הבנת אבי המשפחה הראשון, אולי תגיע לאיזו הבנה של עצמה. היא רוצה להבין מה הניע אותו כדי להבין מה הניע אותה.

● האין זה אחד הדברים הווהר־אקטיביים למירה, היא רוצה להבין כל הזמן?

כן, אני חושבת שתבעיה של מירה היא שהיא ראציונאליסטית. היא מוכרחה לקבל הסברים ממצים כל הזמן על כל דבר. אני חושבת שהחלק הנפשי שלה לא בא לידי ביטוי באופן מלא בחיים שלה, בגלל הילדות שלה, שהיא לפרה בה איפוק ובגלל החיים שהכריזו אותה להתכחש להלק הזה של האישיות שלה.

● יש בספר התעסקות אינטנסיבית במוות, בשאלות החיים ובטעם החיים. השאלות האלה לא מכוונות למירה, הן מעצם קיבעות אל מהלך חייה. באותו המקומות בספר יש ניסיון להשיבה. היא מעמתת שתי גישות, זו של ראוק, מעלה, שאומר שמטפים הוא משום יצר הישרדות וזו של אביה, המבליקיקט, שמדבר על תיקוות, על קיום מתוך ציפייה לעולם טוב יותר, לבאורה שתי תפישות שאפשר להגיע בהתרשות אופטימיות, ובכל הצד המסתיים בהתרשות ויאוש קשה.

התפישה שראוק מייצג מדברת על הישרדות עיוורת, על טבע עיוור ספועל ללא התחשבות – זאת אומרת זה כוחן לבני־אדם. כוח עיוור להלוטין. בכוח הזה היא מכירה. התיקווה היא המצאה אנושית שעוזרת לבני־האדם לשרוד. יש לה תפקיד חשוב מאוד אבל יחד עם זה, כמו כשאבי נכתב הפירה כותבת לאביה, היא מעוותת דברים ומסוגלת להביא אנשים לחיות בתוך שקר. התיקווה היא שקרית, אבל היא מאפשרת לאנשים להתקיים. לגבי הסוף – אני לא בטוחה שהספר מסתיים בתחושת יאוש. הסוף פתוח. יש בו רמזים לפיתרון. אפשר להבין שהפיתרון של מירה הוא בעצם לשבת ולכתוב את הספר שלה בסופו של דבר. הפעילות הרוחנית היא הפיתרון נגד הייאוש. אני לא מכירה פיתרון אחר. גם אם מירה בתדמותי היא לא מכירה פיתרון אחר. מה שהיא בעצם רוצה דומה זה שהיא נגד הונאה עצמית. בני־אדם חיים בהונאה עצמית. כדי לשרוד הם צריכים את הנחמות הקטנות. אבל זה מוזיל ניסתו והיא לא רוצה לחיות בזיוף. היא מתפכחת מכשעבר לזה. זאת שיב התשיבה שלה למטור, וכאן קוב מצטלבת הדרך שלה עם לבהובי.

● יש בגיבורה ניגודים מאוד עזים ואתר ביהם, לדעתי, והיא ראציונאליות בהתרפקקת עם תמימות גדולה.

אם יש בה תמימות אני לא הייתי מודעת לזה. אני חושבת שיש בה ניגודים. תמימות, אם את אומרת. יכול להיות.

● בספר מצויים פיתרונות נוספים לשאלת החיים, למשל התאבדות, אבה של מירה מתאבדת, וישגעון. מה סוד הקסם, שיש הבשיבה של „פיתוי באלה"?

התאבדות של האבא, במיקרה הספציפי של הספר הזה, היא פיתרון לכבל. מדובר באישה חולה, עוברת למות, שקוצרה את בכלה. מה שאת מרמזת עליו אולי זה הניסיונות האחרים והניסיונות שלה זאת בריחה. ואת איכה שהחיים קשים אליה והיא לא יודעת איך לפתור את זה. הקושי שלה חסר סיבה ברורה. עצם הקיום קשה לה. גם השיגעון הוא סוג של בריחה, אבל בשיגעון יש אולי קסם יותר גדול כי הוא נותן אשליה של הרבה האני. של קיום אקסוטי, של מיקום נוכח של הקיום. יש בו גם אשליה של חופש, כאילו משוגע יכול לעשות כל מה שהוא רוצה. אבל כמובן זה לא נכון, אלה הן אשליות כי השיגעון דווקא מגביל את החופש ולא מרחיב את הקיום אלא מצמצם אותו. אני ראציונאליסטית עד הסוף. אני חושבת שהראיה הבהירה היא היחידה שמאפשרת לנו את הרווח הראציונאלי.

● האם התאבדות אינה מעשה של בחירה חופשית יותר משיגעון?

אני לא בטוחה. אם כי נראה שהתאבדות היא אקט של בחירה חופשית ושיגעון נכפה עליך מבחוץ. עכשיו אני לא בטוחה. ואת־אומרת אני בעצם האמנתי שנים רבות שגם שיגעון הוא עניין של בחירה. אני מאוד מתעניינת בנושאים האלה והיום ברור שגם שם נמצאו הוכחות לפגמים אורגאניים המביאים להתלותיות. ואת אומרת שאין פה בכלל שאלה של בחירה חופשית אלא של דיבנה שהאדם נולד איתו. ואת־אומרת שהמדע בעצם מחייב אותי לשנות מעמדה שהחזקתי בה עד עכשיו. קשה לי מאוד עם זה. מאוד קשה לי לקבל את זה, ועדיין אני שואלת את עצמי מה קדם למה. העניין הנפשי עוד לא הוכח עד הסוף. אני מאוד רוצה להחזיק באפשרות של

> **זווית הראייה שלי היא של אשה, והנשים נראות לי זקוקות וכצפות לחום ולאהבה, גברים מחפשים גם דברים אחרים**

הבחירה החופשית. בצד שני יש עוד תופעה מעניינת שנחקרה לאחרונה, והיא תופעה של תאומים שהופרדו זה מזה ונדלו בסביבות שונות לחלוטין והם פועלים באופן זהה על אף ההשפעות השונות. הדברים האלה מביאים אותי לייאוש כי הם מוכיחים שהכול גזור מראש, אין קיום בחירה חופשית.

● לאחר רווקות של 15 שנים נישאת מירה לזאב, בדימן יהודי צרפתי, שלום שואה, מבוגר ממנה בשנים רבות. איך היית מתארת את מערכת היחסים ביניהם?

ואת הוא גם אבסיתוה למירה וגם מסלים אותה. מירה היא אישה מאוד מאופקת, מאוד סגורה, שמנסה לשלוט בחייה בכל דרך אפשרית ומנהלת את חייה תוך שליטה. ואתה – [illegible] – ואת שאלה אחרת. אבל מה שהוא אומר זה שהוא לא רוצה לשלוט בכוח דבר. הוא רוצה ללכת לפי החשים סנטנציאליים. לצקול בכל העולה על רוחו. ואת כמובן שאלה אם ההצהרות שלו על החופש שהוא די צליניק הן אכן כפי שהן. מכל מקום אין ספק שהוא בקרוים פורץ לבריה. ומבחינה זו הוא מהווה ניגוד גמור למירה. אבל אני חושבת שיש גם דברים משלימים. קודם־כל דרך החשיבה שלהם. הרעיונות שלהם שונים, התפיסות שלהם שונות, אבל הראציונאליזציה משותפת לשניהם. מבחינת היחסים שביניהם, ואת משחרר במירה כפה. כאילו יש שם בת סגור שהוא בא ופותח ונותן בה אפשרות. בגלל שהוא מעורר בה אצון עיוור, האבק הזה נשאר עד הסוף למרות שהוא מבגד בה והיא לא יכולה להיות איתו. הוא הגיע שבו היא נותנת אביה, האיש שיפתור כעיות בסבילה, שאצלו היא יכולה לפצוא אישיות מקלט. ומבחינה זאת אני חושבת שיש ביניהם, לכרות ההבדלים הארי־כולה להיות יותר, איזו קרבה מאוד עמוקה.

● הם נפגשו בסעודה גדולה, ניתאו, ואחרי כמה הורביים נפרדו. התקופה המשותפת שלהם היתה מאוד קצרה. מדוע אינם יכולים לחיות יחד?

לזאב לא היתה בעיה להמשיך בנישואין, והוא גם רצה להמשיך בהם, בעוד שמירה לא יכלה. ברובד הזהות־עצמי הייתי אומרת שמירה חזרה על דגם. מירה נכנסת שוב לתוך סיטואציה של נטישה, סיטואציה שמאוד מוכרת לה בילדותה. אולי משני שתיא לא יכולה להיכנס לסיטואציה שהיא לא מבינה. המולי הבטא האנושי בנוי בצורה כזאת שהוא לא מסוגל אלא להיכנס לסיטואציות מוכרות כי שם הוא יודע איך להתנהג, וקשה לו מאוד ללמוד דברים אחרים. תרשים. העניין שהוא מבוגר ממנה יש לו משמעות. מבחינתה זאת שבהיותו גם אדם מבוגר וגם איש מודע לגלול וגם אדם מאוד רציני – שכאילו אצל איש צעיר עוד לא יש בכים לאמון שנוצר אצל מירה. כאילו אצל איש צעיר עוד לא ותגבשה מספיק אפשרות, ואי־אפשר למצוא אצלו את הוקטות שהיא מחפשת. היא גם רוצה כאנת את הנוש שיש לו את כל התשובות. כמובן שהוא טועה בעניין הזה, בזה, גם את רוצה. מתבגרת התפיכוח שלה, הצד הילדותי באופי שלה.

● ספרות נוסף חשוב להבנת מירה היא והיחסים שלה עם אמה, מערכת היחסים שהיא קטלנית וכחנה גם יחד. שיזי נשים שהיות זהה, לבת, משהוקאות זו מתוך זו –

מערכת היחסים בין מירה לאמה היא מערכת יחסים הפוכה כמערכת היחסים הרגילה בין אם ובת. התפקידים התהפכו. מירה כילדה צריכה לקבל על עצמה תפקידים של אם המקבלת, בעוד שהאם מבלאת את תפקידה של הילדה שזקוקה לטיפול ולהגנה. זה קושי קשה ביותר על נפשה של ילדה צעירה שצריכה בגיל כזה כבר להיות אחראית לחלולת, והמיקרה זה לאדם הגי קרוב שיש לה, יותר עם זה האם הזאת היא אישה שמסוגלת לתת הרבה מאוד אהבה וחום וזה מעצה ממירה הנמיצת את מירה על המעמסה שמוטלת על מתנית

> **זה הבא המאפשר לך להשתפר יותר האב הזה מאמו בזכות עלייתו, לא רק ראייה והלב** [illegible]

באפשרות ונשטחתו יש פה נגרעת יחסים די נדירה, אני חושבת, בין שתי נשים שמבינות אחת את השנייה בצורה כזהירה ותלויות זו בזו באופן מאוד קשה.

● את חושבת שמעבידה שהן חיות לבדן, ללא גבר לידן, היא סיבה נוספת ליחסי התלות?

פשיט אין להן אלא זו את זו. הן גם זרות בתוך סביבה שבה דוחה אותן, הן לא נותלות בסביבה שלהן. זה לא משנה רוחה אותן או לא. הן מוכרחות להעזר אחת על צורכי השנייה. השאר אומרת שזה בטעם כדי להיות בכלא ביחד.

● מן הספר עולה אפשר לחשוב, אולי בקריאה שטחית, כאילו קל יותר להיות אשה מלהיות גבר. שחייו קשות משחבבים. האם זו העתק או שנהתביבות הזווית הנשית נבדבת לך יותר?

דמורבנות של האישה מובנת לי יותר, עם זאת אני לא חושבת שחייו של יאן והמאהב הוקי של מירה הם יותר קלים. הוא ידע לחיות. לפיטה הכיוון הזה לא היה בלתי גדול, כי כלבי שהוא גיסה יותר היא נפל לייאוש מהם. אני חושבת שחייו היו מאוד קשים והוא גם

> **התאבדות, שיגעון, הם פיתרונות, אבל אחד הפיתרונות הטובים היא לתת לדימיון לשחק, האפשרות להיות דרך גיבורים אחרים מרחיבה את האני**

נותן לזה בטוי אחרת בדרך הוא בוחר כל דימוי על ניוון. במציאות לפיות, למעשה אני חושבת שחיי נשים וגברים קשים באותה מידה. יש דבר אחד שאולי, אך אי־אפשר לבדוק אותו עד הסוף, והוא שלנשים יש יותר מודעות לגבי מה שמתחרים. גברים נוטים יותר נוטים להונאה עצמית. אי־אפשר להוכיח את זה אבל זו ההרגשה שלי אינטו זאת.

● יש בספר משפטים מעניינים למערכת היחסים בין נשים וגברים בספר. הגברים הם הגורם הפעילים באות שהם צריכים לשבור את לא להסכים לקבל את האהבה והתלותיות של האישה. הנשים לקבל הם יותר חתכתים.

זה נכון. אני ראיתי מנקודת מבטה ראות בספור שאני לא מנסה כדיוק על שהבנות בו. אבל זה נכון. אולי הצורכים שלהם קטעים הנשים אני באמת לא יכולה לענות על זה. אני לא יודעת. אבל ברור כזווית הראייה היא זווית הראייה של אישה. הנשים נראות לי זקוקות לחום ולאהבה. גברים מחפשים יש דברים אחרים, לי נראה לי.

● באחד המקומות בספר אומרת מירה „הקוראים לא יד יותר להמציא לי את החיים שלי", ואני רוצה לשאול אותך האם זה מה שהספרות עושה בשבילך?

כן. זאת אומרת התגלות על פיתרונות. התאבדות, שיגעון – אחד הפיתרונות הוא לתת מקום לדימיון לשחק ובנוסף, האפשרות להיות דרך גיבורים אחרים ולעבור דרכם גורמת לי מין כעין נוכח כי אחרי הכול בוודאי אי־אפשר להיות איתי עם כל הגיבורים בספר הזה. אם יש דימיון בהיות בין לבין מירה. שום זה דבר בכותבת היא בכך שאולי מירה כותבת אינו המחפה כשלי, אבל לא בבחינת תולדות חייה, לא בבחינת הגילגולים שלה ולא בבחינת ההתנגדות הפילוסופית, שהיתה דבר מאוד מרכזי בחייה. בשום בחינה היא לא דומה לי. עליוה הבחירה אני מחייבת את האני שלי. ובתהליך הכתיבה אני חייבת לעבור את עצמי, נכנסת להיות הדמות, אהבת אני לא יכולה בכלל לכתוב, ואז היא מדברת דרכי. זה נובע באופן טבעי. אבל זה פחות או יותר כך.

● הלך מעילות הספר, כמו בספרים אחרים שלך, אינו מתרחש בארץ, ב„שורשי אוויר" את מתרחקת לאיטליה, לפריז ולצרפת. כמו ל„ערב בתשעה" ב„ארץ גזירה" ו„מוות בגשם". מה מתנת לך התרחקות זאת?

מאפשרת לי לצאת מהפרובינציאליות כמו לשלם מחיר, והבאה אלי את הגעגועים שלי לנסיעות, לנדודים. דווקא כמו חלק בהבדבות שאני מבפיסה עליהם לא הייתי בהם בעצמי. זה גם מאפשר לי להתרחק מעצמי. להתדיין את העדות. מירה בעצם עושה את ההתרחקות שלה מהרץ כי אני לא הייתי רוצה לעשות דרך פה. יותר על זה, ביאה לי שזה גם יותר נכון, במיקרה הזה לפתח. להכיר על דברים במתרחשים כאן בשום כמו שני דברים שמתרחשים במקום אחר, אלא כדי לתת להם יותר בהירות.

● אלו גם מוות בדרך לדייק, שמתעלה ביותר שבצאתם במקומות של הדימיון –

זה מתחיל כזה שיש לי בעיה, חבי חושבת שהיא קיבת אצל כל סופר בארץ. הארץ מאוד קטנה. אם אתה נוגע כותב על מישהו ומביא לו שם, הרי יכולים לתת שם לכותבת הזאת, לכמה או שימבוגה. זה בעיקר תמטיראמינות. אפילו סכות של נגיאים צריך לאמרה מאוד לרייתר בסאתו בחוק, שלא ייספעי לך לא נכונים. זוה נראה לי, בגלל הספרים הקטנים של הארץ העובדה שכל אחד מכיר את כולם. המוקע כאפשר לי להתחמק מהבעייתיות הזאת.

● יש בספר לא מעט דמויות פוליטיות. החל בלהבובי שמקריב לקרובים וחוצה לקרב, ללא הצלחה, גם את חבריו היהודיים אליהם, ועד למירה שמגלגלת כאחד מחוגי השמאל באיטליה. ואם את מירה פוליטית עם כיוון שמאלי?

כן, אני חושבת שאני כמירה עם הכיוון שבו הלכה מירה עד גבול כמוית, כלומר צריך מאוד להזהר כי בקצה עלול להביא אנשים עד לקיצוניות, כמו שזה קורה וקרה בקצוות בהשמאל החדש באיטליה ושם לאנרכיסטים, טרוריסטים וכיוצא־באלה. צריך

> **ליוויה רוקח עשתה דברים שאולי אני הייתי רוצה לעשות, אבל לא הייתי מסוגלת מתמת מודעות או יסוד שמרני שיש בי**

להיזהר שלא להיגרר אחרי הקפם על תוספה הבהיתות והמטיטות. שוב נכנס פה הפולכים הראציונאלי. אבל כאינדיבידואלית אני מזדהה עם עמדותיה של מירה.

● הדמות הפרטית בספר, מירה נותנת, בבדה בין השמאל והשיור החופשים של הנבות שהתהיתנות. את נותנת לציר כו הואת

היא בנויה בהשראתה של דמות ששמעתי הבורה באופן מאוד שמחי, הדמות היא לליוויה רוקח, שהיתה גם כן, כמו מירה, פעילה בשמאל ושדייה האחרים מאוד הקבינה שכוונת הענייות הפוליטיות שלה. אני הכרתי את ליוויה באופן מאוד שטחי, פגשתי אותה בחומא עם מעשים, האחדים באך מאה עצמים, והמאהבים שלה והשאירה עלי רושם גדול מאוד. אני חושבת שהיא עשתה דברים שאולי אני הייתי רוצה לעשות. ואני לא הייתי מסוגלת מתמת מודעות ואיזה יסוד שמרני שיש בי. אני בכלל לא הכרתי אותה. לא הזדהיתי איתה. עד הסוף אבל הדמות שלה היתה מעוררת כבוד, ואין ספק שהיא השפיעה עלי. אבל אני מוכרחה להדגיש שמירה בעיקרן אינה ליוויה רוקח. אולי אלכלא פגשתי את ליוויה, מירה לא היתה נולדת אצלי. אפשר לומר שהספר נכתב בהשראתה. ואני גם מקווה שאני מיצבה לה כאיזהו אומן יד, ומר.

ממכבש הדפוס

ת ר ב ו ת · ס פ ר ו ת · א מ נ ו ת

אורי סלע

עזר

איך ללכת לצבא

לקראת גיוס – מדריך למתגייס ולחייל / חיים רביה, עכנואל רוזן / כתר / 260 עמודים.

מי שאינו בחור־ישיבה יוכל ללמוד בספר זה, במקום התלמוד, מה מצפה לו בצבא. עיקרו של הספר הוא תיאור של מסלולי השירות בחילות השונים, אבל קודמים לכך כמה פרקים מקיפים על ההכנות לגיוס, בסיס קליטה ומיון, טירונות וכדומה ומשלימים את הספר פרקים על העתודות השונות, קורסים קדם־צבאיים, צרור עצות לחיי יום־יום (ובתוכו – איך אפשר כלי – גם מתכונים לבישול, המנצלים את תכולת מנות־הקרב) וסיכום הזכויות והחובות של החייל. בולט כאן בחסרונו מפתח, שהיה מאפשר עיון מהיר בעת הצורך.

פריצת דרך מקראית

בראשית שלי / דליה קורדשנג, יונה זילברמן / עיצוב גרפי: חיים רון / מודן / 162 עמודים + חוברת עבודה לתלמיד 192 עמודים + מדריך למורה 69 עמודים + קלטת.

ערכה זו היא ניסיון לפריצת־דרך בלימוד התנ"ך בכיתות הנמוכות. התלמיד מוזמן ללמוד תורה מתוך ספר שהוא מהודר ומעוצב היטב. פרט זה איננו, אומנם, עניין של תוכן ואף־על־פי־כן יש לו חשיבות לא־מבוטלת בקביעת יחסו של התלמיד לחומר. נוסח המקרא נדפס כאן באותיות בהירות ונוחות לקריאה, בפיסוק (שיש בו פשרה בין הפיסוק המסורתי לבין פיסוק מודרני) וכחלוקת הפסוקים בדרך נוחה להבנה. בשולי כל עמוד – פירושים קצרים, מנוקדים כמובן, ומיבחר אגדות חז"ל מעובדות, העשויות להרחיב את דעתו של הילד. לכל אלה נוספים צילומים צבעוניים של הריאליה, הנופים והארכיאולוגיה של המקרא. בחוברת העבודה של התלמיד (שהיא בעצם ספר מפואר נוסף בכריכה קשה) ימצא הקורא גם איורים צבעוניים מסוגננים לספר בראשית, מעשה ידיו של חיים רון, בצד מיגוון עבודות ותרגילים ואפילו עמודי תמונות לגזירה ולהדבקה. ואם תחשק נפשו של הילד להאזין למיבחר פרקי בראשית – ימצא אותם מזומנים לפניו בקלטת וקרא אותם יהורם גאון.

מידע על תזונה

מזון, תזונה ודיאטה / ד"ר יעקב אילני (סייגנבאום) / כתר / 221 עמודים.

מהדורה חדשה של הספר שראה אור בזמנו בשם "כל מה שרצית לדעת על מזון, תזונה ודיאטה" והוא ערוך מחדש, מורחב ומעודכן. בספר מובאות הנחיות לתזונה נכונה, דיאטות לצרכים שונים (לא רק הרזיה אלא גם מחלות והפרעות), טבלאות של הרכבי המזונות בארץ ולוחות עם נתונים שונים באותו עניין, שנועדו לסייע בתיכנון נכון של התזונה. לכל אלה קודם פרק של שאלות ותשובות בענייני תזונה ויש גם מעין לקסיקון אלפאביתי המבאר מונחים (שהורחב בספר מיוחד של אותו מחבר). בסך־הכל, מידע רב ועשיר ובכל זאת, מי שירצה להעמיק באמת בנושא יזדקק עדיין לספריו המעמיקים של פרופ' גוגנהיים.

מחקרים

בין כל העולמות

אגריפס הראשון – מלך יהודה האחרון / דניאל שוורץ / מרכז זלמן שזר / 244 עמודים.

עיקר ידיעותינו על המלך אגריפס הראשון באו לנו מכתביו של יוספוס פלאביוס (ונוספו להן ידיעות שנמסרו בכתבי פילון, בברית־החדשה, בדברי חז"ל, בכתבי ההיסטוריונים הרומיים, במימצאים ארכיאולוגיים ועוד. את כל המקורות האלה בוחן החוקר בספרו, כשהמכוונה הראשית היא, למעשה, לא כל־כך הארה חדשה של דמות אגריפס הראשון, אלא ניתוח כתביו של יוספוס, בחינת מקורותיו ובירור מטרותיו. ואף־על־פי שזו המטרה, בכל זאת מצטיירת כאן דמותו רבת־הצדדים של האחרון למלכי יהודה, דמות מורכבת שהיטלטלה בין כל העולמות – העולם הרומי, שבו התחנך, העולם היהודי, שקיבל אותו בהסתייגות, והנוצרים שאותם רדף.

יחודה של האנטישמיות

אנטישמיות העומק / אדגר לרצאטו / נושא ספרי מדע ומחקר בהוצאת צ'ריקובר / 134 עמודים.

"אנטישמיות העומק" – זה מונח שהמחבר בחר לכנות בו את המרכיב המיוחד של שינאת היהודים, שהיא מעין "ערך מוסף" לכל שאר המרכיבים, המופיעים גם בשינאת זרים או שינאת מיעוטים בכללה. על מציאותו של מרכיב כזה הוא לומד מכך, שהאנטישמיות קיימת גם בחברות שאין בהן יהודים כלל, שהיא משתוללת גם במקומות שבהן היא מכוונת כלפי תדמיות מיתיות נטולות קשר למציאות ולא כלפי יהודים ממשיים, שהאנטישמיות משגשגת לפעמים בסתירה קיצונית לאינטרסים החומריים והפוליטיים של המחזיקים בה ועוד. לאור אבחנה זו, הוא בוחן את התפתחותה וגילגולה של אנטישמיות העומק בנצרות, בתרבות החילונית, באיסלאם ובנאציזם ומקדיש גם פרק לאנטישמיות עצמית ודיון נוסף לגילויי האנטישמיות כאנטי־ישראליות כיום. לבסוף, נדונה גם המלחמה באנטישמיות, והאמצעי החשוב ביותר לעניין זה, לדידו, הוא קיום מדינת־ישראל.

מחקרים

בין בגרות לספרות / אברהם הגורני־גרין / אור־עם / 300 עמודים.

מה נשאר מהספרות של תש"ח, מיהם המתחלפים בקדמת הבימה הספרותית, כיצד משתקפת הארץ בעיני יוצרים שנולדו בה – על שאלות אלו ונוספות מנסה הספר לענות. המחבר שעוסק בספרות כבר שנים רבות הן כמבקר והן כמפקח על הוראת הספרות, קיבץ רשימות שנכתבו במשך השנים, על ארבעים וחמישה יוצרים, ומנסה ליצור באמצעותן תמונת מצב של הספרות הישראלית. הקורא ימצא שם את ס. יזהר לצד פנחס שדה, את דן סרי לצד א. ראובני וגם מקומם של נציגים מספרות העולם לא חסר.

תיעוד

שליחויות עלייה

אל המיליון הנשכח – שליחות עלייה לסוריה ולאירן / יונה כהן / 218 עמודים.

יונה כהן, יליד ירושלים וסופרו של עיתון "הצופה", עשה בשליחויות עלייה בסוריה (1944־1945) ובאירן (1950־1955) והוא מספר כאן את סיפורן של השליחויות האלה. מתוארים ביקורים בביירות ובחלב, מסעות של גניבת גבול הלבנון (העלייה ברגל מגבול הצפון היתה למעשה ראשית העלייה "הבלתי־ליגאלית"), פגישות עם קהילות יהודיות בהרי הלבנון, סיפורו של "כתר ארם צובא" (המובא ביתר הרחבה בספרו של אמנון שמוש), ועוד. השליחות לאירן התקיימה כבר לאחר קום המדינה ועיקרו של הסיפור הוא העלאת פליטי עירק שהשתכנו באוהלים בבית־קברות עתיק סמוך לטהראן. הספר מלווה בתמונות רבות.

ככה יעשה למוטה

מן ההרור ומן הערבות של סטאלין אל הזירות שבמולדת בישראל / שלמה פישקובסקי / מאידיש: אשר ברתנא / במות לספרות ולאמנות / 287 עמודים.

שמו הארוך של הספר כבר מתמצת את תוכנו. המחבר נולד למישפחת איכרים יהודים ותוך מלחמת־העולם הראשונה והמהפכה ערק מהצבא הפולני לרוסיה הסובייטית. כשבוי הצטרף למיפלגה הקומוניסטית ואחר־כך התגייס לצבא האדום. ב־1926 התקרב למיפלגת טרוצקי־זינובייב, נאסר וגילה מאז שנים בבתי־כלא ובמחנות־עבודה רחוקים. אחרי מלחמת־העולם השנייה חזר לפולין ובסופו של דבר עלה לארץ. הספר לא רק מתעד את החיים האלה, אלא מוסר גם את הלקחים האנושיים והפוליטיים של מי שחי אותם, כיום בשנות השמונים שלו.

אמנות

בית העמודים הראשון

זאב רכטר / רן שחורי / המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות, הקיבוץ המאוחד, כתר / 88 עמודים.

ספרות תיעוד והערכה באדריכלות חדשה היא כה נדירה אצלנו, עד שצריך לברך אפילו על מונוגרפיה קטנה כזאת, שאין בה כדי למצות את נושאה. זאב רכטר (1899 עד 1960), מראשוני העלייה השלישית, הטביע על האדריכלות הישראלית חותם בל־ימחה בתכננו את הבית הראשון על עמודים (בית אנגל בתל־אביב, 1933) ועיצב, או היה שותף לעיצוב, רבים מהבניינים הציבוריים הבולטים בארץ, לרבות היכל התרבות. בספר מובאת מונוגרפיה, המספרת את תולדותיו ועבודתו ומביאה מיבחר מגוון, ככל שאפשר במיסגרת מצומצמת כזאת, של תצלומים ותוכניות מבנייניו.

סיפורת

סופו לעפר

שיגלמן / אהרן מגד / ספריה לעם – עם עובד / 261 עמודים.

שני גורלות נפגשים ומשתלבים בסיפור ולשניהם סוף מר. האחד הוא גורלו של ישראלי, פרופסור להיסטוריה, והשני של משורר יידי תושב פאריס, שפוגש בו. הפרופסור נוטל על עצמו, במין כפייתיות פנימית, לארח את המשורר ולדאוג לתרגום ולהוצאה לאור של ספר שיריו, ואומנם הספר רואה אור ושיגלמן, המשורר, משתקע בארץ, זמן לא רב לפני שהוא נפטר, אולי מעוגמת־נפש על שספרו אינו מעורר בארץ אפילו הד קלוש שבקלושים. בו בזמן מתערערים חיי הנשואים הארוכים והמאושרים של הפרופסור. רעייתו, אחרי שעברה את שנת החמישים שלה, בוגרת בו לראשונה, ומאז מידרדרים יחסיהם עד להתאכזרות. אווירה של קוהלת ושל "אדם יסודו מעפר וסופו לעפר" מתנגנת בדפי הספר הזה.

כל סיפורי תמוז

סיפורים / בנימין תמוז / כתר / 362 עמודים.

אוהבי הסיפורת של תמוז, והם רבים, ישמחו על ספר זה. אומנם, מובאים בו רק שלושה סיפורים שלא כונסו קודם לכן, אבל איתם מרוכזים כאן כל סיפורי "חולות הזהב",

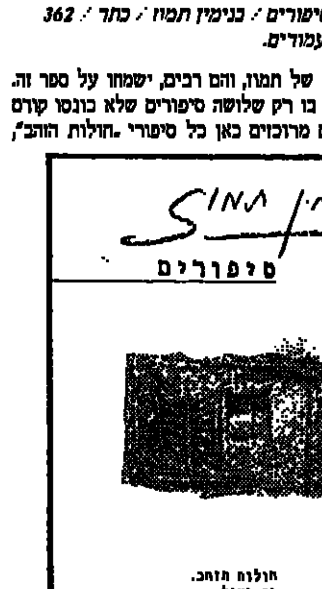

שער "סיפורים"
ציור העטיפה: אסנת הר
עיצוב העטיפה: ראובן נוטלס

"גן נעול", "סיפור אנטון הארמני" ו"ריחו המר של הגרניום" ואלה נערכו בידי המחבר מחדש. ספר זה כולל עתה את כל סיפוריו הקצרים של תמוז והוא ראשון לסידרה שתכנס את כל הסיפורת שלו ואף תכלול ספר חדש. "הזיקית והזמיר".

קשה כשאול קנאה

כתב־אישום / אביגדור דגן / מצ'כית: יהודה להב / ספרית פועלים / 135 עמודים.

קלימוב, התובע הכללי, רווק המספק את צרכיו המיניים בעזרת מזכירתו המסורה, מתאהב להפתעת עצמו ברעייתו של פקיד, ידי־ימינו של המזכיר הכללי. מכיוון שאינו מצליח לדכא את תשוקתו, הוא רוקם מזימה פוליטית נפתלת שתחסל כמה אישים, לרבות בעלה של היפהפיה, ותביא את הנחשקת אל מיטתו. הוא רק לא הביא בחשבון את עוצמת קינאתה של מזכירתו הנאמנה, שלמדה ממנו פרק או שניים בהלכות תככים, וכך הוא מוצא את מותו. זה אחד מארבעה סיפורים המכונסים בספר, כולם על רקע צ'כוסלובקיה והמישטר הטוטאליטארי שבה.

הרוצח את עצמו

ייאוש / ולאדימיר נאבוקוב / מאנגלית: אילנה דן / כתר / 155 עמודים.

סיפורו של רוצח מעוות־נפש היורה לאחר תיכנון מדוקדק ב"כפילו" – איזה נווד שנראה לו דומה לעצמו. הרעיון הוא להוליך שולל את המשטרה כאילו הוא עצמו נרצח ועד לבצע את הפשע המושלם, שבסופו של דבר מתגלה כפגום עד היסוד מבחינה זו. מה שעושה את הסיפור למעניין הוא ה"נאבוקוביות" שבו, כלומר אותו חיטוט עצמי מריר וסאטירי גם יחד, שאינו מתעלה לרמת הטובים שבכתביו, אבל גם המנה הזאת תנעם למעריציו המושבעים.

מטבע קשה

הדיבר השמיני / לורנס סנדרס / מאנגלית: איריס פרסקי / מועדון קוראי מעריב / 298 עמודים.

גיבורת הסיפור היא רווקה, 1.87 מטר גובהה, מומחית למטבעות עתיקים, המגבשת בשביל מעסיקה רכישה של אוסף יקר. המטבע היקר ביותר באוסף נעלם ואחרי היעלמו נהרגים אנשים הקשורים בפרשה. כדרכו של מותחן, התעלומה עתידה להיפתר בסופו, וכדרכנו, לא נספר כאן כיצד ורק נציין את מיומנותו הרבה של סנדרס בטוויית סיפור מתח ניו־יורקי רהוט.

דראמה

מבימת המחזור המקורי

אמריקה / יורם פורת / מודן / 79 עמודים.

המחזור, היונק את השראתו מ"אמריקה" של קפקא (וגם מוגדר כמחווה לקפקא), הוא סיפורו של קארל רוסמן, המשתוקק לשווא לכבוש את אמריקה הנכספת לעצמו. הוא הוצג כמה פעמים, לאחרונה בפסטיבל ישראל, אבל לא זכה לחיי במה ארוכים וחוזר עכשיו כספר.

לילדים

שיר נולד

גם גדולים היו קטנים / שלמה טנאי / איורים: יפה טלרק / עידנים, ידיעות אחרונות / 71 עמודים.

איך הופכת החוויה העוברת על המשורר לרצף מלים מנוקדות, שקולות ומחורזות, המהלכות אחר־כך קסם על קוראיהן? זו השאלה ששלמה טנאי מבקש להשיב עליה בט"ו הסיפורים הקצרים, המספרים על הולדתם ואמצאתם של שירי ילדים נודעים בליבות מחבריהם, ביניהם ביאליק, אלתרמן, פניה ברגשטיין, פיכמן, אגדה, בוזים, לאה גולדברג, שלונסקי, ש. שלום, ילן־שטקליס, קיפניס, טשרניחובסקי ועוד. הסיפורים הם גם מעין פרשנות אפשרית לשירים ולכל אחד מהם נלווים איורים ורשימה ביוגראפית תמציתית של המשורר. אוריאל אופק הוסיף אחרית־דבר והספר הוקדש לזכרו.

לנוער

הצייר מקים משפחה

משפחת החיות / רנדאל ג'ארל / מאנגלית: נירה צפריר / איורים: מוריס סנדק / מסדה / 140 עמודים.

הסיפור, מצד העלילה, הוא פשוט: מעשה בצייר המתגורר בגפו בבקתה שבנה לעצמו ומוצא תרופה לבדידות ב"מישפחה" שהוא מקים לעצמו, באוספו אל הבית סירונית מן הים, גור של דוב, תחליבר ולבסוף גם ילד. הסיפור כתוב כאגדה פיוטית ואיוריו של מוריס סנדק נותנים לו ערך מוסף במראות הנוף הרכים שלהם. גם ההוצאה טרחה להוסיף חן לספר בבחירת הנייר הצהבהב.

מונטה כריסטו ועלובי החיים

שני ספרי־נוער קלאסיים צרפתיים בהוצאת כתר: הרוזן ממונטה כריסטו (שני כרכים) / אלכסנדר דיומה / תרגם ועיבד: מיכה פרנקל / ציורים: אבי כץ / 692 עמודים ● עלובי החיים / ויקטור הוגו / עברית: אביטל ענבר / 586 עמודים.

בשעתם, היו ספרי הנוער המתורגמים יוצאים כמעט תמיד כשהם "מעובדים", כלומר מקוצרים ביותר, מתוך הנחה סמויה שסבלנותו של הקורא העברי הצעיר לא תעמוד לו להתעכב על משהו חוץ משטף העלילה. מגמה זו היא כיום בנסיגה, וטוב הדבר. קודם־כל, ראוי לכבד את הסופר ואת דרכו בעיצוב ספרו. שנית, ראוי לכבד את הקורא ואת נבונותו. בכל זאת, שני הספרים שלפנינו מעובדים. בשביל "הרוזן ממונטה כריסטו", הזו המיפגש השני עם הלשון העברית תוך יובל שנים בערך וריבוי זה של תרגומים יכול להעיד על הפופולאריות הבלתי־דועכת של האסיר דאנטס וסיפור בריחתו מן הכלא. זה גם, כנראה, התרגום המלא ביותר ביחס וההשמטות מצטמצמות רק לפרקים ארכניים של רקע פוליטי שאלי יהיו סתומים בשביל מי שאינו מתעמק בתולדות צרפת בזמן ההוא. השמטות ממין זה עשה גם אביטל ענבר בתרגומו ל"עלובי החיים" (תרגום רביעי לעברית תוך 83 שנה, כשהראשון נעשה בעילום־שם על־ידי אליעזר בן־יהודה). תרגום זה הופיע בראשונה לפני תשע שנים, אבל עכשיו נדפס מחדש כדי ללוות את ההצגה.

חינוך חופשי ויצירתי

גברים קטנים / לואיזה מיי אלקוט / עברית: חגית כורד / ציורים: דליה ליצקי / 190 עמודים.

לואיזה מיי אלקוט (1832 עד 1888), בתו של מחנך וסופר אמריקני, שהיה בשעתו חדשן חשוב בתחום החינוך ודגל בשילטון עצמי ובאחריות של התלמידים, זכתה לפירסומה הגדול הודות לספרה "נשים קטנות", האהוב מאוד עד היום. מכאן כתבה לא מעט ספרי המשך והרחבה ואחד מהם הוא "גברים קטנים", המתאר את הניסיון החינוכי היצירתי שלו היתה שותפה כילדה. זו מהדורה חדשה של התרגום, שראה אור ראשון לפני עשר שנים וגם לו יש, אגב, המשך שטרם תורגם.

גותיקה מצמררת

המסכה ועוד סיפורים מעולם אחר / [illegible] / כיוונים / 136 עמודים.

"המסכה" הוא סיפורו של טייל ישראלי הנוטל מסיכה מבית־קברות אינדיאני עתיק וסופר של דבר שבעיקבות נשף פורים, שבו הוא עושה בה שימוש, מקבלת המסיכה המקוללת את קלסתרו והוא לובש את צורתה שלה. אבל גיבור ישראלי הוא נדיר בכל סיפורי הספר. בדרך־כלל, הם עוסקים במקומות רחוקים ובתקופות רחוקות ואין לדעת אם כולם פרי־דמיונו של המחבר או שנסמכו על מקורות לועזיים כלשהם. מה שמשותף להם, מכל מקום, הוא שייכותם לאותו שטח בעולם "הסיפורת הגותית": כולם סיפורי־אימים, נרדפי מיסתורין קודרים ורוחות רפאים ויעבירו בגבו של הקורא צמרמורת מענגת של פחד.

פיתחון פה

ת ר ב ו ת

יעל ויידמן

אסתר קמרון: פסיכואנליזה עצמית

אסתר קמרון, משוררת אמריקנית, שהיהדות נסיבות. בגיל 30 החליטה להתגייר ולעלות ארצה. ספר שיריה "אור בגרדג" יצא לא מכבר לאור בעברית, ובימים אלה הופיע בהוצאת הקיבוץ המאוחד הרומן "בצ'ביתה עצמי של עולם".

לקרוא לו להבין שהוא אותו צ, המובה בשם הספר. די בעובדה שהמשמו הוא של המשורר שאול צלאן. מדוע בחרת להבדיל רק באות צ?

באנגלית הכותרת היא האות c הקטנה, שהיא לא רק האות הראשונה של שמו, אלא גם סמל האור. האות צ, שהיא האות הראשונה של שמו בעברית, גם היא בעלת משמעות מסויימת, צדק שהיא גם ספירה בקבלה. לא קראתי לו בשמו המלא, כיון היתה מתוך רצון שהסיפור יתפרש כסיפורה של כשאת יוצרת ומות של אדם. יש כמה בכו נושם עצמו. אבל יש לה בבא משהו משלו, אין לי, כמובן, התנגדות לעצם העובדה שידעו מי הדמות. גם הקוראים רשאים לאורך כל הספר. אני משוט רוצה שהקורא יראה את דרכו ודרך ניסיונה שלי, ויבין איזה תפקיד הוא מילא בפסיכולוגיה שלי ובעולמי שלי, כי זה לא רק פסיכולוגיה אישית, אני מתארת דרכם גם את חיים של הדור.

[illegible]

האוזן השלישית

ס פ ר ו ת

ענת לויט

למען אבא גאה

אל טקס חלוקת מענקי היצירה עליהם לוי אשכול, שהתקיים בבית־הסופר בתל־אביב בערבו של יום ראשון השבוע, הגיעה חבורה אורחים שמשכה את תשומת־הלב, ולו בשל הלבוש הבלתי־שיגרתי. המדובר בבני־מישפחתו של המשורר הדרוזי נעים עריידי שהיה בין מקבלי הפרס. החבורה כללה את אשתו, אביו, גיסו ושבעה מנכבדי כפרו מרר שבגליל התחתון, ביניהם דודיו, שבאו למעמד המכובד הגיעו בלבושם המסורתי. חתן השימחה האמיתי באירוע היה אביו של נעים, שאומנם "אינו מבדיל בין סוגי הפרסים והפרסומים, אינו יודע באיזה סכום כסף מדובר, ואפילו לא קרא משירי בנו שאינו יודע עברית. אבל הוא גאה מאוד", והמשורר מיהר להדגיש כי "בשביל אותו זה הוא יעבוד [illegible]". בשנה הקרובה מקווה עריידי [illegible] את זאת התווה שתתם יום ספריית "עקד", ובכוונה לספר [illegible] עלידיו (ערבית, [illegible] של כרי הסופרים הערביים שחיים בישראל, וביניהם אמיל חביבי, [illegible], עלי שאירה והמתרגם עצמו). ולספר אחר, שבכתיבתו עוסק עריידי כבר שנים אחדות, המבוסס על חייו. בין כתיבה לתרגום הוא מקווה להתפנות לסיום הדוקטוראט על אורי צבי גרינברג שיגיש לאוניברסיטת בר־אילן.

אחרוני החוזרים

אל תוך סופות הרעמים והברקים התל־אביביים של תחילת החורף [illegible] שניים מאחרוני הסופרים שבילו את הקיץ בארצות שמעבר לים. הסופר שמשבו בלס שב משהות של חודשים בעיר האורות, לשם הוא נוסע בכל הזדמנות. בפאריס עסק בעיקר בכתיבת שתי נובלות ארוכות. האחת מתארת את יומו האחרון בכנראה, לפני שעלה לישראל בשנת 1941, במרכזה של הנובלה השנייה סופר מצרי המצוי על סף המעבר מזיקנה לסניליות. עתה יעבר בלס את כתבי היד ובכוונתו לפרסמם בספר. נוסע־חוזר אחר הוא הסופר אהוד בן עזר, המספר לאוזן השלישית כי שב ברגשות תיסכול כפויים מביקור פרטי בן שלושה ימים שערך בהונגריה. "מטרתי היתה למצוא את הכפר סנט אישטוואן, שבו נולד סבי, יהודה ראב, לפני מאה ושלושים שנה, ובו רקם אבי־סבי, אליעזר ראב, עם אחיינו יהושע שטמפפר, את חלום העלייה לארץ־ישראל". הכוונה התקצרה על חורם של עשרה קילומטרים בלבד. בטיול המאורגן, באוטובוס [illegible], ראה בן עזר את הכפר מנגד, כלומר הגיע רק עד אגם בלטון. כפיצוי בילה יומיים מרתקים בבודפסט, וזכה בפגישה מרגשת עם המשורר היהודי־הונגרי דובר העברית אנדראש מואי.

חנוך לוין בתחפושת

הרמת כוסית שנערכה בין ידידים לרגל צאת ספרו של חנוך לוין "כך איכפת לציפור", הפתיע המחזאי מרבן התיקשורת את הנוכחים בהופעה מאולתרת, שאותה ביים וגם ביצע בכהוא... מתופש לאשה. המקטעים בללו מערמונים מהספר, ולאוזן השלישית נודע כי הנוכחים התרשמו במיוחד מ[illegible] המישפט שגילה לוין. במהלך המסיבה ביצע מנחם פרי, העורך בכהן שנים רבות את ההקראה הפוליטית ללוין, מציגה אוטראית מיוקד "סיכני טובי", יצירה שכתב חנוך לוין עבור כתבתקת "סיכן קריאה". הסמינה גם זכתה להלהטתו של אלכס כגן, שחיבר לחנים נפלאים ל"יעקבי וליידנטל". וכל נשאר בברשיפדיה. א־פרופו לוין, בחודשים הקרובים עומד לראות אור ב"סיכן קריאה – הקיבוץ המאוחד" כרך שיכלול את 15 המחזות שכתב עד כה, ביניהם מחזות שנדפסו בעבר, אלם אולו מן המרפים, וכן מחזות כ"יסורי איוב", "הזונה הגדולה מבבל" ו"הוצאה להורג", המודפסים לראשונה עבור קהל [illegible], מעריצי לוין.

קצרצרים מפי שביט

החל מחודש נובמבר יגיש הסופר דן שביט בגלי צה"ל פינת סיפור שבועית, שתיקרא "אלף פנים". הסיפורים, פרי עטו, יהיו בהגדרתו "ריאליסטיים, דוקומנטאריים, פנטסטיים ואפילו גלריים". אורך כל סיפור כחמש דקות שידור. סיפורים אחדים יהיו פרי התבוננות בתופעות תל־אביביות, שאולי לא יבחינו בהן תושבי הקבע של המטרופולין הגדולה. [illegible] בימים אלה שב שביט אל קיבוצו, לאחר [illegible] שנתאפשרה עקב זכייתו במענק היצירה ע"ש לוי אשכול. [illegible]

ישראל – [illegible] הארץ

[illegible]

ספרות חו"ל

א מ נ ו ת

תמי שבכן, פאריס

פרוסט כמוצר שיווק

"הטרור הפרוסטיאני הוא כה גדול, עד כי כל סופר בחברה שלא קרא את "בעיקבות הזמן האבוד" נחשב להחטא בחסר־תרבות. למעשה, איש אינו מדבר על לקרוא את "בעיקבות הזמן האבוד", אלא רק על הרצון ולקרוא אותו" – כך כותב ברנרד פיבו, בנקר הספרות הפופולארי של הטלוויזיה הצרפתית, בירחון "ליר" ("לקרוא") היוקרתי, גם הוא, לסופר הצרפתי הגדול. [illegible] על יצירתו המונומנטלית וארבע מהדורות הייסות, הכוללות בהלוך קטעים שנתגלו באחרונה, יוצאות בסוף החורף אל השוק.

[illegible]

קריקטורה של [illegible] "איש אשר לפתע [illegible] על כוכל פרוסט"

[illegible]

ז'קלין קנדי־אונסיס נגד משה ספדי

דליה מגור, ניו־יורק

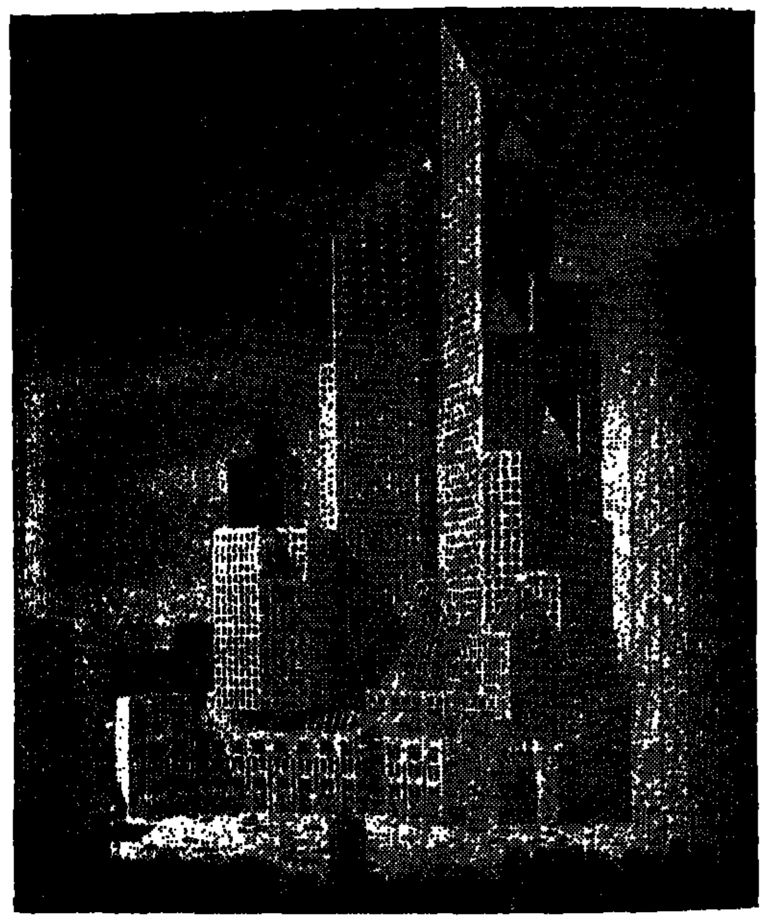

משה ספדי: מודל הבניין בכיכר קולומבוס, ניו־יורק

האדריכל משה ספדי מצליח [illegible] ליצור לא מעט סערוריות סביב הבניינים שהוא מתכנן, וזה גם מה שקורה בימים אלה בניו־יורק. פריצת הדרך שלו למפה הבינלאומית של האדריכלות, לפני עשרים שנה, בתוכניתו החדשנית לבתי מגורים - האביטט, עוררה ביקורות קשות וממשיכה [illegible] עד היום. בנין שתיכנן עבור אגודת הסטודנטים בקולג' בסן־פרנסיסקו גרם למהומות סטודנטים, כאשר חבר־הנאמנים סרב לאשר את התוכנית. גם תוכניותיו של ספדי בירושלים (פרוייקט ממילא, למשל) אינן עוברות בשקט. ולמרות זאת, בנייניו מפוזרים בכל העולם, ועכשיו הוא עומד לפני דריסת־רגל ראשונה ומשמעותית בניו־יורק, וכצפוי, מתעוררת מהומה.

המדובר בפרוייקט בנייה גדול־ממדים ו[illegible] אלף מ"ר בעלות כוללת של מיליארד ומאתיים מיליון דולר, שבו שני מגדלים למשרדים ולדירות־מגורים, וכן שטחי מיסחר ובידור בקומות התחתונות ושפע של אזורים ציבוריים בצורת גינות פנימיות. הפרוייקט ממוקם בכיכר־קולומבוס במנהטן, בפינה הדרומית־מערבית של הסנטרל־פארק, במקום שבו עומד היום ה"קולוסיאום", מיבנה מכוער לכדי שימוש לתערוכות ולכינוסים.

מחכים לבית־המשפט

אף שתוכניות הבנין עברו את כל ההליכים והאישורים הרשמיים, ומאה מיליון דולר כבר הוצאו על הכנת התוכניות לבנייה, זוכה עכשיו הפרוייקט להתנגדויות ציבורית נרחבת, ואישורו הסופי תלוי בפסיקתו של בית־המשפט. ייתכן שממדי הרעש היו קטנים יותר אלמלא עמדו בראש המתנגדים כמה מה־[illegible] של אמריקה, ובראשם ז'קלין קנדי־אונסיס. היא חברה ב"חברת האמנות העירונית", גוף ציבורי הדואג לחזות העיר, והוא מניע את התביעה המשפטית. הגברת אונסיס גייסה כמה ידידים בעלי השפעה כמו הנרי קיסינג'ר, פול ניומן, וולטר קרונקייט, ואפילו האדריכל הנודע פיי, ידיד המישפחה ומתכנן את ספריית קנדי בבוסטון, אשר תיכנן לפני שנים אחדות את מרכז הקונגרסים החדש המחליף את ה"קולוסיאום". מבקרי אדריכלות כינו את הבנין בלאגן, אסון, הדריכה, [illegible] וטיעון משונה, בהתחשב בבניינים המבוצעים באמת בניו־יורק. אולם העילה העיקרית להתנגדות היא גובהו של המיבנה. [illegible] הבנין הכי גבוה בעיר [illegible] הוא יטיל צל [illegible] על הפארק הסמוך לו, והצל הזה מדאיג מאוד את "חברת האמנות העירונית".

תיאורים מפורטים על תנועותיו של הצל המאיים מופיעים את כתבת השער הגדושה, שהקדיש השבועון "ניו־יורק" לפרשה. צל ארוך על הפארק, שבסיאו יגיע לקולומבוס [illegible], אינו ענין של מה בכך עבור אנשי ניו־יורק, החרדים בליבר, ובצדק, לגורלו של הפארק שבמרכז עירם. צל קבוע עתיד להשפיע גם על האקולוגיה של הפד[illegible] הצמחות. אולם ראוי להזכיר שאין זה הצל היחיד המיועד על הפארק, וההתנגדות לבניינים גבוהים היא חלק בלתי נפרד מההיסטוריה של האדריכלות בניו־יורק.

עבודה בכבוס עתק

כנגד טובת הציבור, שתרדים לה כלימך ז'קלין אונסיס וחבריה, עומדים [illegible] לא פחות משמעותיים של טובת הציבור. הבנין אונסים נבנה על־ידי [illegible], כורטיגר [illegible] והוא, אגב, בבוסטון, וגם זה כנראה [illegible] בניו־יורק. [illegible] אך הוא עובר על [illegible] ציבורית. [illegible] מיליון דולר [illegible] מיליון דולר. [illegible] בראה, את אונסים והידידים המפורסמים.

לעיריית ניו־יורק, [illegible] את הפרוייקט בצורת [illegible] אינטרסים נוספים [illegible]

[illegible]

[illegible]

גם אם ייבנה הבנה כפי שתוכנן, וגם אם יקצץ בעשרים אחוז [illegible] אחד הבניינים המעניינים בעיר. [illegible] בניו־יורק. [illegible] תל־אביבי.

עירום ופסולת

עודד ברושי

■ ממלה לוי, ציורים, גלריה ארטיסקופ, [illegible] 48, תל־אביב.

לפני כחמש שנים נחתה ממלה לוי בזירת הציור המקומי כמו מכוכב אחר. ציוריה עסקו אומנם בתכנים מקומיים, אולם נבעו מתרבות ציור זרה. ציורי השמן על בד שלה הם רומנים (סטילס) מסצינה גדולה, המתרחשת כל הזמן בשום מקום מוגדר. תחת כיפת השמיים, במרחבים מעוקים של מיגרשי גרוטאות ונתים הרוכים, מתרחש מיפגש בין שתי קיצוניות. זהו מיפגש בין האדם העירום כביום היוולדו, ראשוני, טיבעי ובר־חלוף לבין מיצבורי הפסולת שמייצרת החברה ושיישארו לנצח.

המסר האקולוגי, הבולט מייד לעין, משמש רק כתפאורה לנושא המרכזי: העירום. גיבוריה של לוי מנוכרים זה לזה. הם גם מנוכרים לסביבה המסונפת של גבעות שברי הבבוניות ושאריות חומרי הבנין, בגופיהם העירומים שעלו זה עתה מן הרחצה. העירום מודגש גם מדיבור המלאכותי של הדמויות והרקע, [illegible] כמו מיתאר דקיק של כוי ציור גלוי.

במהלך ההתוודעות הראשונית עם ציוריה הצופה אינו [illegible] מייד את הסגינות [illegible]. הוא [illegible] בניסיון לפקם ולהזהות את הנושא הציורי [illegible] ים, [illegible] להזה בציורים מציאות [illegible] הוא הצעד הראשון להבנת עבודותיה של לוי.

טכניקות הצביעה המעורבות של [illegible] ארוכות, אזורים פונטליסטיים וטלאים [illegible] לא ברורים, יחד עם צבעים רוויים, מלוכלכים הצללות לא נכונות - מחוקקים את [illegible] המציאותיות של הציור. זהו אנטי־ריאליזם, המורכב על־פי צפנים ריאליסטיים. [illegible]

[illegible]

בשכתבתי על ממלה לוי, בעיקבות תערוכתה בגלריה [illegible] לפני כשנתיים, הזכרתי לשם השוואה את הצייר האמריקאי הצעיר אריק פישל, [illegible] ציור [illegible]

> גיבוריה של ממלה לוי מנוכרים זה לזה. הם גם מנוכרים לסביבה המסונפת של שברי הבבוניות ושאריות חומרי הבנין

[illegible] עם תמונות מרוחצים

[illegible]

לחיות „על הגשר"

(המשך מעמ' 20)

[illegible]

אלקטרה (ישראל) בע"מ
מכרז רכב 11/87
החברה מעמידה בזאת למכירה את כלי הרכב הבאים:

מס' רישוי	סוג הרכב	מס' ק"מ
3659380	סובארו 1300	195000 (השכרה לשעבר)
2548481	סימקה 1100	165000
3610080	פיאט 127	205000 (השכרה לשעבר)
3612180	פיאט 127	200000 (השכרה לשעבר)
5833582	טלבוט טנדר	210000
2527781	טלבוט וואן	160000

את כלי הרכב אפשר לראות בבית אלקטרה ברח' ספיר 1 אזור התעשיה החדש בראשל"צ ולקבל טפסי מכרז באגף בינוי ותחזוקה, בין התאריכים 1.11.87 – 4.11.87 בשעות 13.00 – 16.00.
לטופס המכרז חובה לצרף המחאה בנקאית בגובה 10% מההצעה.
אין החברה מתחייבת לקבל הצעה הגבוהה ביותר.
אגף בינוי ותחזוקה

למכירה ברמת־אביב
ברח' ברודצקי 15 (גוש 6770, חלקה 10)
חנות
בשטח של כ־100 מ"ר
(חכירה ממינהל מקרקעי ישראל עד לשנת 2017).
הצעות לרכישת הנכס (במזומן בלבד ובתוספת מס ערך מוסף) יש להפנות לת.ד. 27, ת"א עבור מח' נכסים עד ליום 20.11.87.
אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

מפעלי נייר אמריקאיים ישראליים בע"מ
מכרז רכב מס. 78/580

	סוג הרכב	מס. רישוי	שנת ייצור
.1	סובארו 1300 רגיל	51-754-53	1983
.2	פיאסטה פי. 957 סמ"ק	84-095-84	1984
.3	פיאסטה פי. 957	84-124-84	1984
.4	דייהטסו 1000 רגיל	73-172-83	1983
.5	דייהטסו 1000 אוט'	72-910-83	1983
.6	דייהטסו 1000 רגיל	49-923-84	1984
.7	פיאט פורה 1000 רגיל	54-207-84	1984
.8	פורד טרנזיט 100־2400	39-619-83	1983
.9	סוברו טנדר 1600	26-847-54	1984
.10	סוברו טנדר 1600	26-719-54	1984

את הרכבים ניתן לראות במפעלנו באזור התעשיה בחדרה ולהגיש הצעות למחלקת התחבורה עד לתאריך 5.11.87 (פרט לימי ששי).
יש לצרף להצעה המחאה בגובה 10% מערך ההצעה.
הוצאות העברת הבעלות על חשבון הקונה. לרכב מסחרי יש להוסיף 15% מע"מ.
אין החברה מתחייבת לקבל ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.
על הקונה להעביר בעלות ביום קבלת הרכב.

פתיחת עסק חדש וניהולו
הנחיה מעשית בפיתוח הרעיון העיסקי • רישוי • מימון ומיסוי • חשבונאות • שיווק • יסודות התוכנית העיסקית
5 פגישות ערב, החל מנובמבר בבית מלון בתל־אביב.
נתרם מס מקומות הרשמו מייד!
לפרטים והרשמה רק התקשר לטל: 03-453590
"רוח" המרכז לפיתוח יוזמה פרטית בע"מ
The Private Enterprise Development Centre

למכירה
משאית גורר תומך (סוס)
תוצרת מק דגם F.M 767 S.T
שנת ייצור 79 270,000 ק"מ.
ניתן לראות את המשאית לאחר תאום טלפוני עם חברת מסילות רחובות בע"מ טלפונים: 08-453192, 08-459788, בין השעות: 7.00 – 18.00
אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

"שרשים" מרכז לימודים יהודיים
משרד החינוך והתרבות האגף לתרבות ואמנות
„החרדים"
הם טוענים שהם היהדות האמיתית. הם טוענים שהם ממשיכי הדרך. הם טוענים שהם יהיו היהודים האחרונים שישרדו.
האמנם?
אדמורים. מתנגדים. אנטי־ציונות. ישיבות. היחס לשירות בצבא. יצירה רוחנית. תנועת המוסר. קנאות. קהילה. דאגה לזולת. היחס לציונות והמדינה. היחס לשואה. יחס דתיים חילוניים. על כל אלה ועל תולדות והתפתחות הקהילה החרדית מאז המאה ה־19 ועד ימינו, נדון ונלמד בסמינר מיוחד אותו נקדיש לחרדים.
המרצים בסמינר:
פרופ' עמנואל אטקס – החוג להסטוריה של עם ישראל, האוניברסיטה העברית
מר צבי זוהר – חבר במכון הרטמן
ד"ר מנחם פרידמן – המחלקה לסוציולוגיה, אונ' בר־אילן ואונ' ירושלים
פרופ' אביעזר רביצקי – החוג למחשבת ישראל, האונ' העברית
פרופ' אליעזר שבייד – החוג למחשבת ישראל, האונ' העברית
מר גרשום שוקן – עורך עתון „הארץ"
המקום: מלון „טבריה", טבריה
המועד: שישי־שבת, ו'־ז' כסלו תשמ"ח, 27–28.11.87
פרטים והרשמה: אגודת „שרשים", טל' 02-280873, 02-286749
הסמינר כולל הסעה הלוך ושוב
נפתחה ההרשמה לסמינר על „האנטישמיות המודרנית", שיערך במלון „גיר עציון" בתאריך 13–14.11.87

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למשפטים · אגודת שוחרי האוניברסיטה בירושלים
ערב עיון לזכרו של
ד"ר אברהם רוזנטל ז"ל
במלאת 25 שנה לפטירתו
ייערך ביום שלישי, י"א בחשון תשמ"ח (3.11.87)
בשעה 17:30 באולם הסינט קרית האוניברסיטה, הר הצופים
תכנית ערב העיון:
17:30 פתיחה
פרופ' ש. גולדשטיין, דיקן הפקולטה למשפטים
פרופ' ג. טדסקי, הפקולטה למשפטים
18:00 הרצאות
פרופ' א. לבונטין, הפקולטה למשפטים
"הצעת חוק ברירת הדין (פרק הנזיקין)"
השופט א. ברק, בית המשפט העליון
"תפקידו של בית המשפט העליון בפיתוח המשפט"
19:30 כיבוד קל
• הציבור מוזמן

ייצור ופתוח בע"מ
מפעלי תיידות (מיסודה של ייצור ופתוח) בע"מ
מפעלי תעשיה (מיסודה של ייצור ופתוח) בע"מ
ביום א' 1.11.87
אנו עוברים למשרדינו החדשים
ברח' דרך פתח־תקוה 80 ת"א
ת.ד. 20258
מיקוד: 61202
טלפון: 03-337971
(16 קווים)

תדיראן בע"מ
מדור הרכב
הצעה למכירת כלי רכב
אולדסמוביל אומגה – שנת ייצור 1983 (2800 סמ"ק – 6 צילינדרים)
פורד טרנזיט – שנת יצור 1982
פורד פיאסטה – 1,100 סמ"ק, שנת ייצור 1983 + מזגן.
את כלי הרכב ניתן לראות בחניון מזהרת תדיראן דרך בגין 11, [illegible]
הצעות ניתן להגיש במקום, אין תדיראן מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת.

חברת המלח לישראל אילת בע"מ
מעוניינת לרכוש
משאית – גורר תומך (סוס)
דגם וולוו 12 – F
שנת ייצור 1988 ומעלה
נא להתקשר 6־78123־059 לרני בירנצוויג בין השעות 07.00–14.00

לדפרזהב
דרוש
משרד להשכרה בנתניה
בשטח של כ־60־70 מ"ר
רצוי אולם בקומת קרקע
עם קוי טלפון וחניה.
נא להתקשר לטל. 03-7532270 החל מיום א'

אוניברסיטת תל־אביב
מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה
תוכנית עמיתי דיין
לשנה"ל תשמ"ט מוצעות:
1. מילגת מחקר לחוקר בכיר
2. מילגת מחקר בתר דוקטורית
3. מילגות קיום לתלמידים לתואר שלישי באוניברסיטת תל־אביב
המילגות תוענקנה עפ"י תחרות למחקרים בתחומים הבאים: המזה"ת במאה ה־20, יחסי ישראל־ערב בהקשרם המדיני הרחב, סוגיות ביחסי ישראל־ערב בהן פעל משה דיין ז"ל.
לקבלת פרטים נוספים ניתן לפנות למרכז דיין, טלפון 420100(03) עד ה־1 בינואר 1988.

אוניברסיטת בר־אילן
הפקולטה למדעי היהדות · המחלקה לספרות עם ישראל ע"ש יוסף ונחום ברמן
שמחים להזמין את ציבור שוחרי הספרות העברית
לטקס הענקת פרס ישראל וברטה ניומן לספרות עברית
לסופר דוד שחר
הטכס יתקיים אי"ה ביום ראשון ט' מר־חשון תשמ"ח (1 בנובמבר 1987), בשעה 14.00, באולם הסינט באוניברסיטת בר־אילן.

אגוד ערים לאיכות הסביבה – מזבלת כרמון
מכרז מס' 1/87
ביצוע עבודות ואחזקה במזבלה אזורית כרמון
מבוקשות בזה הצעות מקבלנים לביצוע עבודות ואחזקה שוטפת באתר.
את פרטי המכרז, הערוכים בתיק הסכם, ניתן לקבל במשרדי המועצה האזורית באר־טוביה (לפנות לרחל), תמורת 100 ש"ח לפקודת מזבלת כרמון.
סיור קבלנים ייערך בתאריך ה־12.11.87 בשעה 12.30 באתר.
תאריך אחרון להגשת הצעות ט' כסלו תשמ"ח, 30.11.87, שעה 12.00.
אין האגוד מתחייב לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.
שמעון אלבז – יו"ר כרמון

למוסד ממלכתי
דרושים בשכירות בתים פרטיים/בודדים בני 3–2 חדרים עם טלפון
1. באזור השרון.
2. בעפולה.
3. קרית שמונה.
4. נהריה.
5. מטולה.
6. ירושלים.
ללא דמי תווך
הצעות נא להפנות לטלפון: 03-205344 – 03-205504

למכירה
ציוד אפיה מגרמניה
משטחות בצק, פרסים, מערבלי סטפן, מכונות לבגטים, מטחנות פרג, מטחנות לכל מטרה, מכונות בשר תעשייתיות, משאבות ריבה לסופגניות,
בעבודה: 02-523550
בבית: 02-522269

שיטת סולבה

זכרון ★ ריכוז והורדת מתחים

בירושלים 18.11.87

בתל־אביב מרוכז 20.11.87

לפרטים ☎ 03-299040

למכירה

מכונת הדפסה אופסט

1 גליון (64×92.5)

היידלברג

במצב מצויין

בפרטים נא לפנות

טלפונית 04-521139

מוסך כהן

צבע בתנור

350 ש"ח

☎ 03-828987

רח' שד"רא ואין 4, יפו

מתפנה

איש ביטוח ותיק

(10 שנות נסיון)

בתפקידי ניהול וביצוע בכירים בענף הביטוח

מעוניין להצטרף לסוכנות/משרד לביטוח

אפשרות לרכישה/שותפות/ניהול תיק קיים.

בהצעות נא לפנות ת.ד. 16466 תל־אביב – ל־780

– סודיות מוחלטת מובטחת –

שפץ ביתך

עד 12 תשלומים שווים ללא ריבית

בנייה, ריצוף, קרמיקה, אינסטלציה, חשמל, סיוד, תריסים עבודות צבע

☎ 03-9341770 חגד

משרד העבודה והרווחה.

אורט ישראל - המערכת ללימודי מבוגרים

ללמוד זה כדאי ומשתלם

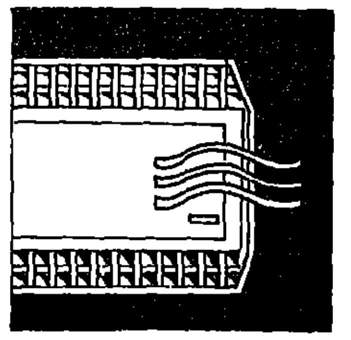

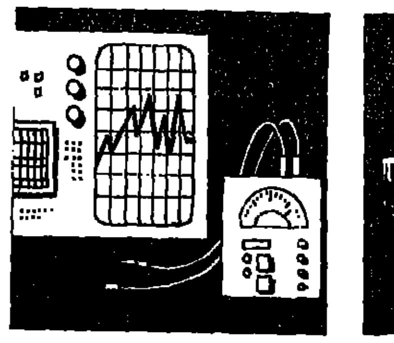

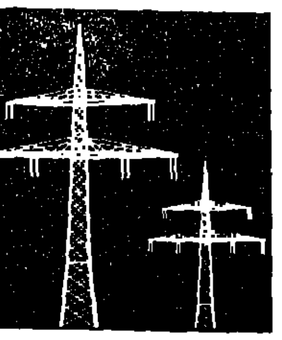

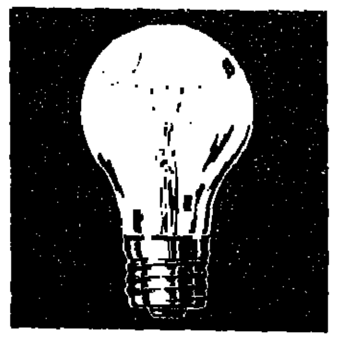

חשמלאי מוסמך מסלול א

בקורס זה תוכשר לביצוע עבודות הכנה ופקוח, בדיקות, תיקונים ושיפוצים של מכשירי חשמל ביתיים ותעשייתיים.

מי מתאים לקורס?

בעלי השכלה של 10 שנות לימוד העובדים במקצוע או בעלי רשיון "חשמלאי עוזר".

מה לומדים בקורס?

מגוון מקצועות: מתמטיקה, פיסיקה, תורת החשמל, מכונות חשמל, אלקטרוניקה תעשייתית, טכנולוגיה, תקנים, תכנון מתקנים, עבודה מעשית במעבדת חשמל ובבית מלאכה.

ובתום הלימודים?

לאחר שתעמוד בהצלחה בדרישות הקורס ובבחינות הגמר הממלכתיות תהא זכאי לתעודת גמר ממלכתית מטעם משרד העבודה והרווחה ואורט ישראל.

השתלמות במתח גבוה לחשמלאים

אם אתה מתעניין בעבודת חשמל במתקני מתח גבוה ואתה חשמלאי מוסמך הקורס הזה עבורך.

מה לומדים בקורס?

את כל הנושאים שעושים אותך למקצוען במתח גבוה: מערכת העברה וחלוקה של מתח גבוה, מתחי יתר ברשתות מתח גבוה, ציוד של מתקנים, כוחות טכניים במערכת מוליכי הזרם של מתקן מתח גבוה, חמרי בידוד במתקני מתח גבוה, הפעלת מתקנים, הארקות, ציוד ייחודי של מפעיל מתקני מתח גבוה, בטיחות במתקני מתח גבוה, סיורים והפעלות מעשיות במתקני מתח גבוה.

ובתום הקורס

לאחר שהצלחת בדרישות הקורס ובמבחנים החיצוניים, תוענק לך תעודה מטעם המערכת ללימודי מבוגרים ומשרד העבודה והרווחה.

הכשרת אלקטרונאים

שורה של התמחויות בענף האלקטרוניקה עומדת בבסיס הקורס להכשרת אלקטרונאים. כשתסיים את הקורס, תוכל לעסוק במקצועות הבאים: התקנת מערכות וציוד עזר, כיול וכוונון ציוד אלקטרוני, איתור ניתוח ותיקון תקלות. תחזוקת ציוד אלקטרוני, בדיקת נתונים של ציוד ורכיבים, ביקורת איכות. סיוע בכתיבה טכנית ועריכת תיקי ייצור, עריכת נסויים ומדידות. אבטחת איכות בקו הייצור. ציוד אלקטרוני.

האם הקורס מתאים לך?

אם יש לך השכלה של 10 שנים לפחות, אתה מוזמן לקורס.

מה לומדים בקורס?

מתמטיקה, פיסיקה וכימיה, תורת החשמל, אלקטרוניקה, מדידות בחשמל ובאלקטרוניקה, טכנולוגיה של רכיבים אלקטרוניים, אנגלית טכנית ומעבדה ועבודה מעשית.

ובתום הקורס

הצלחה בדרישות הקורס ובבחינות החיצוניות, תזכה אותך בתעודת "אלקטרונאי", מטעם המערכת ללימודי מבוגרים ומשרד העבודה והרווחה.

קרור ומזוג אויר

קורס מיוחד זה, יכשיר אותך באופן עיוני ומעשי גם יחד, להיות בעל מקצוע בנושא קרור ומזוג אויר, לפניך 3 מסלולים:

א. בעלי רשיון חשמלאי עוזר, העוסקים במקצוע - מסלול עיוני בלבד.

ב. לבעלי רשיון חשמלאי עוזר שאינם עוסקים במקצוע - מסלול עיוני ומעשי.

ג. לחסרי נסיון ותעודת חשמלאי עוזר מסלול עיוני ומעשי.

מה לומדים בקורס?

במסלול א: יסודות התרמודינמיקה, תורת הקרור, מתקני קרור, תורת מזוג האויר, פקוד ובקרה, מתקני מזוג אויר, יסודות השרטוט.

במסלול ב: נושאי מסלול א + עבודה מעשית.

במסלול ג: כל נושאי מסלול ב + תורת החשמל, מתמטיקה, מכונות חשמל, טכנולוגיה ומעבדה.

ובתום הלימודים

מי שעומד בהצלחה בדרישות הקורס ובבחינות החיצוניות, יקבל תעודה מטעם המערכת ללימודי מבוגרים ומשרד העבודה והרווחה.

פרטים והרשמה:

כל יום מ־08.00 עד 19.00

ביום ו' 13.00

הלימודים בהתאם לתוכניות משרד העבודה והרווחה

תל אביב:
שד' דוד המלך 39 מיקוד: 64354
טל' 234507, 234332
רח' החבור 32 מיקוד: 65255
טל' 657065, 660086

רח' בת ציון 10 כניסה מרח' יצחק שדה 76, טל' 300917

ירושלים
רח' דורות ראשונים 8 (סמטה מהמדרחוב)
טל' 221974, 223033

חיפה
שמריהו לוין 30 מיקוד: 33103
טל' 666182/4, 664671

נתניה
רח' ירושלים 1, מיקוד 94229
טל' 332727

אשדוד:
רח' רוגוזין 32 טל' 08-522261

המרכז החקלאי

מתגבש גרעין להתיישבות כפרית בגליל

אם ברצונך להיות שותף להגשמת אתגרים חלוציים ולהקמת חברה חיה ותוססת

הצטרף אלינו

יתקיים מיפגש גרעין בתנועה בת"א ביום: 3.11.87 בשעה 17.00 בבנין המרכז החקלאי ק"ג שד' שאול המלך 8.

לבירור פרטים לפנות:
למרכז החקלאי, המחלקה לכפרים קהילתיים – 03-252351 [illegible]
ובערב: שי לוי 08-785681 מרכז הגרעין.

בירושלים

יבואן – יצרן – סיטונאי

איש עסקים עם קשרים מסחריים ענפים ואולם גדול המתאים לתצוגה ומכירה באזור התעשיה תלפיות

מעוניין בייצוג – סוכנויות

בשטח הטכני, חשמלי, מוצרי גומי ופלסטיק, מוצרים וחומרים לבניין

ת.ד. 2260 ירושלים

הרוב קובע:

ידיעות אחרונות העתון של המדינה

עיריית ראשון־לציון
האגף לתרבות, אמנות, נוער וספורט

פסטיבל זמר ארצי לנוער

פסטיבל זמר ארצי לנוער שיראשון מס' 1

במסגרת חגיגות שנות ה־40 למדינה, פותחת עיריית ראשל"צ במסורת פסטיבלי זמר ארציים לנוער.

בפסטיבל זה יוצגו 10–12 שירים מקוריים שיכתבו ויבוצעו ע"י צעירים עד גיל 21.

המופע יערך בחסות קצין חנוך ראשי לצה"ל וישתתפו בו בין היתר גם חיילים בשרות סדיר.

שלושת השירים שיזכו במקומות הראשונים, יזכו בפרסים יקרי ערך.

המופע יוקלט על גבי תקליט וישודר במסגרות שונות.

כל יוצר יכול לשלוח עד 3 שירים מקוריים על קלטת ולשלחה עד 30 לנובמבר 87 למטה פסטיבל הזמר עיריית ראשל"צ - מחלקת נוער, רח' גורדאו 13, טלפון 03-9664315.

קבלת טופס הרשמה ותקנון מפורט בכתובת זו. פניות טלפוניות בין השעות 08.30–13.00.

אחה"צ יש להתקשר לטלפון 03-953555,

03-991867.

רשת הפצה בענף המזון

עם מאות לקוחות, סיטונאים וקמעונאים

מעוניינת במוצרים להפצה

בחיפה והצפון

נא לפנות לת.ד. 1040 קריית־מוצקין

האוניברסיטה הפתוחה

תפנית

תפנית – לימודי התמחות והעשרה • לימודי תעודה

נותרו מספר מקומות בקורס:

תקשורת המונים

הקורס משלב לימודים עיוניים, לימודים מעשיים במסגרת סדנאות (בעיתונות ובי חסי־ציבור) ופרויקט־גמר במתכונת של התמחות.

הקורס מיועד למתעדים לפתח קריירה בתחומים המעשיים של תקשורת המונים, ולמעוניינים לרכוש כלים בסיסיים בראשית דרכם.

הקורס יתקיים בימי ה' בין השעות 16:30–20:00, וייפתח ביום 19 בנובמבר 1987. הקורס יתנהל במשך 25 שבועות ויכלול 125 שעות.

הלימודים ייערכו בכיתות הלימוד של האוניברסיטה הפתוחה, רח' קלאוזנר 16, רמת־אביב, תל־אביב.

מידע נוסף ניתן לקבל במשרדי "תפנית"
טלפונים (03)422578
(03)422552

האם תל־אביב מתפוקקת?

כל תושב יודע את התשובה. עורקי התחבורה בכניסות וביציאות של תל־אביב, וכן במרכז העיר, הולכים ונסתמים.

זוהי לא רק מריטת עצבים, זה גם נזק כלכלי כבד מאד של רבבות שעות עבודה אבודות.

מתוך 800,000 כלי־רכב בישראל, 400,000 נעים מדי יום בתל־אביב, שצירי התחבורה שלה יכולים להכיל בצורה סבירה רק מחצית ממספר זה.

בתוך הפיקוק הזה, הולכת ונעצרת גם התחבורה הציבורית. שום תוספת של אוטובוסים חדישים, משוכללים וממוזגים לא תועיל, גם האוטובוסים אינם יכולים לנוע.

ברגע האחרון, לפני שהמצב יצא מכלל שליטה, "דן" מציע ותובע:

- **לבלום ולדלל כניסת רכב פרטי לתל־אביב באותן דרכים שננקטו ברבות מהערים המטרופוליטניות בעולם.**
- **להקצות יותר ויותר נתיבים בלעדיים לתחבורה ציבורית, שיעשו את הנסיעה לנוחה ומהירה.**
- **לפצל בהסדרים חוקיים את שעות תחילת הפעילות בענפים שונים כמקובל בעולם: אם בתי־הספר מתחילים את הלימודים ב־8 בבוקר, ופתחות החנויות רק ב־9 בבוקר והבנקים ב־10 בבוקר.**
- **לקדם את הכדאיות הכלכלית של שימוש בתחבורה ציבורית לעומת רכב פרטי.**

אלה צעדים פשוטים ומהירים, שאינם דורשים השקעות אדירות ושנים ארוכות של ביצוע – והם חיוניים כדי שאיכות־החיים בעיר לא תידרדר לגהינום.

כך זה לא יכול להימשך!

חגרת את עצמך? רגע! ומה עם הילדים?!

כיצד נגן על ילדינו בעת נסיעה במכונית

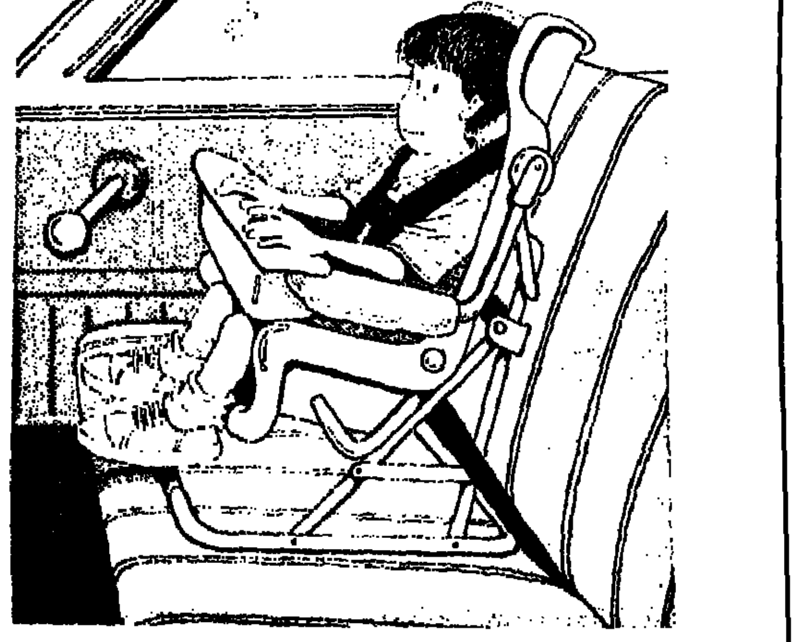

עצות שמושיות

עשה

1. רכוש רק התקן ריסון הניתן לחיזוק לגוף הרכב והשתמש בו כהלכה.
2. יש להשתמש בהתקן הריסון לילדים בכל נסיעה.
3. יש להסיע ילד עד גיל שנה לערך כשגבו לכיוון הנסיעה. את מושב הבטיחות יש להתקין בהתאם.
4. הרצועות הבטיחות חייבות להיות מהודקות לגוף הילד. לכן יש להלביש את הילד באופן המאפשר תנועה חופשית לידיים ולרגלים.
5. ברבים מכלי הרכב משנת ייצור 1980 ואילך קיימות מאחורי המושב האחורי נקודות־עיגון, אליהן ניתן לחבר רצועות בטיחות ולהשתמש בהן יחד עם התקני הריסון לילדים.
6. אם אין ברכבך נקודות־עיגון, ניתן לעתים להתקין חיבור לרצועות בטיחות בתוא"ם מיוחדים.

אל תעשה

1. לעולם אין להסיע ילד כשהוא מוחזק בידיים, אף לא במושב האחורי.
2. אין לחגור יותר מילד אחד בחגורת בטיחות אחת.
3. לעולם אין להושיב ילד על ברכי נוסע, אפילו הנוסע חגור בחגורת בטיחות בעצמו.
4. אין לעטוף ילד־תינוק בשמיכה ולחגור מעליה את חגורת הבטיחות.
5. אין להסיע ילד ללא הגנה, אף לא למרחק קצר.
6. אין להסיע ילד במושב בטיחות בלי להשתמש בריתמה המיוחדת של המושב.

מידע נוסף תמצא בעלון ההדרכה שהוכן עבורך.
לקבלת העלון פנה אל:
◆ המחלקה לחינוך לבריאות במשרד הבריאות, ת.ד. 1176, ירושלים - 91010
◆ המינהל לבטיחות בדרכים, ת.ד. 867, ירושלים - 91008
◆ התחנות לבריאות המשפחה

משרד הבריאות
המחלקה לחינוך לבריאות

דרך צלחה ובטוחה

משרד התחבורה
המינהל לבטיחות בדרכים

בוגרי ישיבת בנ"ע "נתיב מאיר"!

במסגרת חגיגות 35 שנה לייסוד הישיבה יערך בע"ה ביום שלישי, י"א במר־חשון תשמ"ח (3.11.87) בשעה 19.00, בבנייני האומה בירושלים

כינוס בוגרי ישיבת "נתיב מאיר"

בחסות ראש הממשלה, ובמעמד הרבנים הראשיים לישראל, רבנים שרים ואישי ציבור.

הכנס יעמוד בסימן הוקרה למייסד הישיבה מורנו ורבנו הרגול ר' אריה בינה שליט"א ובסימן יסוד ארגון בוגרי הישיבה

בתכנית האמנותית:

- החזן משה שטרן
- שני ה"שמוליקים" (רודנסקי, סגל)
- מאז ועד היום – סרט על 35 שנות הישיבה (המפיקים: אדיר זיק ובני שריד)
- תזמורת משטרת ישראל
- מקהלת הישיבה – מנהל מוסיקלי: מנשה לב־רן
- מנחה: מרדכי פרימן

כרטיסים: בערב המופע בקופות בבנייני האומה.

בוגרי הישיבה, הורים וידידים נא לראות הזמנה זו כאישית!
מפקדי יחידות בצה"ל, מתבקשים לשחרר את בוגרינו לערב זה!

להתראות בכינוס!

בואו לפגוש את מוריכם וחבריכם ולשמוע עמהם!

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל

התנועה הקיבוצית המאוחדת / המזכירות

תל־אביב, רחוב דובנוב 10, ת.ד. 40017, טל' 250231

יום: 26.10.87

מכירת מכוניות משומשות מס' 26.10.87

הצבור מוזמן להגיש הצעות לקנית המכוניות המשומשות כדלקמן:

סוג המכונית	מספר המכונית	שנת יצור	הערות
רנו 5 1100	85-752-83	1983	
רנו 5 1100	85-773-83	1983	
רנו 5 1300 לחקאר	42-343-84	1984	כולל מזגן מקורי
רנו 5 1300 לחקאר	43-053-84	1984	כולל מזגן מקורי
רנו 5 1300 לחקאר	43-060-84	1984	כולל מזגן מקורי
פיג'ו 504 סטיישן 1800	47-930-82	1987	כולל מזגן

לתשומת לב הצבור

המכוניות כשירות לנסיעה, לטוח טסט בתוקף. ניתן לראותן ברחוב דובנוב 10 ת"א, בין השעות 08.00–15.00, מתאריך 11.87 [illegible]. מקלט רדיו, מגיני שמש ואביזרים (תוספות) אינם נכללים במחיר.

יש להגיש הצעות במעטפות סגורות שיוחזרו לתיבת [illegible] במשרד התנועה [illegible] ת"א, באישור [illegible] בשער [illegible] וזאת עד לתאריך 3.11.87, בשעה 12.00.

אין אנו מתחייבים לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת. [illegible]

תנאי המכירה:

1. הקונה יעביר בעלות רשומה על המכונית עד [illegible] כולל הרכב [illegible]
2. תיטל הרכב שולם במלואו.
3. המכוניות נמכרות במצב כפי שהן, אין תמורה ואחריות לתקינותן או לשמישותן.

בכבוד רב,
מנעקי התק"מ – סח' תחבורה

קרא היום ב־

על־המקום

שבועון ידיעות אחרונות באזור השרון

- **כספי: הפסידו חסכונות בבורסה**
- **תחבורה: מחמיר המצב בכבישים**
- **שביתת הטלוויזיה: פונים לשידורים לא חוקיים**
- **שיקום: נפגעי ראש בבית־לוינשטיין**
- **חורף בכביש: שימו לב לצמיגים**

במוצ"ש

מכירה מיוחדת בסאניו

רח' פרישמן 50, תל-אביב

מבצע מיוחד על מוצרים מתצוגה עם שריטות ופגמים חיצוניים קלים:

40% הנחה על מכשירי ווקמן-רדיו.

30% הנחה על מערכות סטריאו-רדיו טייפים.

20% הנחה על מכשירי וידאו, טלוויזיות ומיקרוגל.

ל-3 ימים בלבד

ובנוסף, 6 תשלומים ללא ריבית וללא הצמדה עם אפשרות ל-12 תשלומים.

אחריות מלאה.

לרגל המבצע פתוח במוצ"ש - 19:00-22:00. במשך השבוע - 9:00-19:00

התשלומים באמצעות כרטיסי אשראי ויזה וישראכרט. המבצע עד גמר המלאי.

SANYO

האיינשטיין של יפן

מרכז רפואי "סורוקה" באר-שבע | בי"ס רקנאטי אוניברסיטת בן-גוריון בנגב

אחות מוסמכת

מודעה זו מופנית אליך

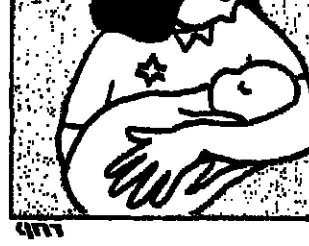

אחיות המחפשות אתגר מוזמנות להצטרף לקורס

מיילדות

שייפתח בחסות החטיבה המיילדותית הגדולה בארץ — בבאר-שבע.

בדבר פרטים עליך לפנות למזכירות בי"ס רקנאטי, אוניברסיטת בן-גוריון טלפון 057-660664

משרד החינוך והתרבות המחלקה להשתלמות עו"ה ירושלים | אוניברסיטת בר-אילן בית הספר לחינוך - המדור להשתלמות מורים | משרד החינוך והתרבות האגף לתרבות תורנית ירושלים

מתכבדים להודיע על פתיחת קורסי ההשתלמות הבאים:

1) דתיים — חילוניים: חיים ביחד, כיצד?

מוקדי הקורס: • יסודות תפישת עולמם של יהודים מאמינים ולא מאמינים • הבנת משבר החילון בתרבות היהודית • עקרונות הדימוקרטיה והליברליזם • התמודדות עם בעית דו-קיום „חילוניים – דתיים" • סדנה מעשית להידברות ועוד.

הקורס כולל פגישות עם בני נוער, אישים וגופים העוסקים בנושא ההידברות.

מועד: הקורס יתקיים בימי ב' משעה 16.00 עד 19.30 בהיקף של 112 שעות.

2) דת, חברה ומדינה — סדנא יישומית

מוקדי הקורס: • סוגיות השנויות במחלוקת בחברה בישראל: דת ולאום, היחס לתרבות היהודית; היחס לתנועה הציונית ולמדינת ישראל • גורמי ליכוד ופירוד בחברה הישראלית • חוק, משפט ומשפט עברי בישראל • חופש דת ומצפון – זכויות הפרט • מאפייני המערכת הפוליטית • תפישות מדיניות ותפישת הדמוקרטיה במחשבת היהדות • הזהות היהודית והנכונה ועוד.

מועד: הקורס יתקיים בימי ג' משעה 16.00 עד 19.30 בהיקף של 56 שעות.

בין המרצים: השופט פרופ' מ. אלון, פרופ' א. דון-יחיא, פרופ' מ. ליסק, הרב ש. מירון, פרופ' י. פרידלנדר, פרופ' ש. רוזנברג, פרופ' א. רונן-צבי, ח"כ פרופ' א. שאקי, פרופ' א. שביד, פרופ' ש. שטרית ואחרים.

אוכלוסיה: הקורסים מיועדים למחנכים, מורים לאזרחות ולכלל ציבור המורים.

תכנית הקורס תישלח לכל דורש!

המעוניינים ולגו בהתיפות ושירות אלו: המדור להשתלמות מורים, ביה"ס לחינוך, אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן, מיקוד 52100 או בטלפון: 03-718445/6 בימי א'-ה' בין השעות 08.30 עד 16.30 וביום ו' בין 08.00 עד 12.00

אוניברסיטת חיפה

היחידה ללימודי חוץ

מסתיימת ההרשמה ללימודי תעודה לשנת הלימודים תשמ"ח

לימודי הרוח, החברה והאמנות

חדר 300 בבניין חרב-תכליתי טל: 04-240508, 04-240398

- פסיכולוגיה חברתית
- פסיכולוגיה של משא-ומתן
- פסיכולוגיה וספרות
- מצבי לחץ ומשברים
- פסיכולוגיה של שינוי התנהגות והתפתחות האישיות
- דינמיקה קבוצתית — סדנה למודעות עצמית והתפתחות אישית
- דינמיקה קבוצתית — התמודדות עם מצבי לחץ ושחיקה
- דינמיקה קבוצתית — סדנה ליחסי הורים-ילדים
- סוגיות בקרימינולוגיה ובמשפט
- פרסום, יחסי-ציבור ודוברות
- עיתונאות ודוברות
- ניהול המשרד המודרני — קידום והעשרה
- סדנת משחקים חינוכיים
- חידושים בעולם הביולוגיה והרפואה
- בריאות ומודעות גופנית
- ארכיאולוגיה: אמנות וארכיטקטורה בא"י
- מוסיקה — לקראת קונצרט
- האמנות המודרנית
- סדנה ליצירת תיאטרון
- הערכה וביקורת של סרטים
- יצירות מופת בתולדות הארכיטקטורה
- פילוסופיה — האני, העולם, אלוהים
- מיסטיקה יהודית

סדנאות לאמנות

- סדנאות לרישום וציור — רמות א' ב' וג'
- סדנת רישום וציור למתחילים
- הכנה ברישום וציור ללימודי תואר ראשון
- סדנה לעיצוב פנים
- סדנה לעיצוב פנים למתקדמים
- סדנאות גרפיקה למתחילים ולמתקדמים
- סדנת קרמיקה ופיסול קרמי
- סדנת אריגה אמנותית
- סדנת אריגה אמנותית למתקדמים
- יסודות הצילום
- סדנת יצירה בצילום
- סדנת רישום וציור לגימלאים בוקר

לפרטים לפנות אישית ליחידה ללימודי חוץ, או לטלפונים המצויינים לעיל.

$ 3,000 ויותר

תוכל/י להרוויח במשך עבודתך בשיבוץ **יהלומים וזהב לאחר סיום קורס צורפות ושיבוץ**

* קורסים בוקר וערב

חדש - אפשרות לקורס נסיון.

תל-אביב שנקין 9, טל' 03-285863

חיפה הרצל 8 קומה א' (מעל מפעל הפיס) טל' 04-645770

גבי המשובץ 25 שנות נסיון ומוניטין

בית הספר לעצוב חלונות ראווה בע"מ **דקו**

למד/י עיצוב חלונות ראווה כמו באירופה

לאחר השתלמות בגרמניה בשליחות משרד העבודה, אנו פותחים 2 כיתות לימוד נוספות ברמה גבוהה במתכונת בתי-ספר לדקורציה באירופה בהדרכת טובי המעצבים והתפאורנים בארץ.

תוכנית לימודים בלעדית הכוללת:

עיצוב חלונות ראווה ■ מודלים ■ בניית דקורציות ■ גרפיקה ■ הדפס משי ■ אופנה.

פרטים והרשמה בבית הספר, שד' רוטשילד 27, תל-אביב.

טלפון: 03-621312 בין השעות: 16.00—20.00.

— מספר המקומות מוגבל —

בית הספר החקלאי מקוה ישראל | המכון הממשלתי לחכשרה טכנולוגית

נמשכת ההרשמה

לבית הספר לטכנאים מכון ויניק

תוך שנה תוכל לרכוש דיפלומה של

טכנאי מוסמך באחד המקצועות:

★ **תקלאות מבוקרת וממוחשבת**

★ **מדידות (גאודזיה)**

מועמדים שלא השלימו השכלתם התיכונית יתקבלו לכיתת

★ **קדם הנדסאים**

קיימות אפשרות מגורים במעונות.

לשימת לב: חייל חובת הנרשם תוך שנה ממועד שחרורו יקבל מילגת שכ"ל למגמות הטכנאיות לשני סימסטרים (משך הלימודים שלשה טרימסטרים).

לפרטים והרשמה לשנת הלימודים תשמ"ח פנה למכון ויניק במקוה ישראל, או בטלפונים 03-842050, 03-857500.

פתיחות המגמות/מסלולים מותנית במספר הנרשמים.

עיריית רמת-גן

הודעה לספקים וקבלנים

ועדת המכרזים של עיריית רמת-גן מודיעה על רישום ספקים וקבלנים לרשימת הספקים והקבלנים של העיריה.

רשאים לבקש הרשמתם כל הספקים והקבלנים הרשאים להשתתף במכרז זוטא כמשמעותו בתקנות העיריה (מכרזים) תשל"ח - 1978 ובכפוף לכל דין.

קבלנים ו/או ספקים המבקשים להרשם מתבקשים לשלוח למזכיר ועדת המכרזים בקשה אשר בה יפורטו הנתונים הבאים:

1) תחומי העיסוק ו/או סוגי הציוד ו/או הטובין ו/או השרותים המסופקים על-ידם.
2) דוגמאות, מפרטים ופרוספקטים של הציוד המסופק.
3) העתק תעודה המעידה על רישום אצל רשם הקבלנים.
4) אישור על ניהול ספרים ורישום כחוק לצורך מס ערך מוסף. לכל בקשה כמפורט לעיל יצורף טופס פרטים נוספים שניתן לקבלו אצל מזכיר ועדת המכרזים.
5) הרישום יבוצע עפ"י אלפון מקצועי ותחומי העיסוק שצוינו. ניתן לקבלו יחד עם טופס הרישום.

את הבקשות וטופס הפרטים והנוספים המצורף להן יש לשלוח לא יאוחר מיום 30.11.87, לפי הכתובת:

מזכיר ועדת המכרזים – עיריית רמת-גן.

שמעון לביא מזכיר העיר

אוניברסיטת בר-אילן

הפקולטה למשפטים

בשיתוף עם לשכת עורכי הדין/מחוז תל-אביב ולשכת רואי חשבון

מודיעה על פתיחת ההשתלמות בנושא „הכנסות תושבי ישראל ממקורות בחוץ לארץ והכנסות תושבי חוץ ממקורות בישראל – היבטי המס והוראות חוק הפקוח על המטבע"

שתתקיים אי"ה ביום שישי י"ד בחשון תשמ"ח (6 בנובמבר 1987) בשעה 9.00 בבוקר באולם ארגנטינה

דברי ברכה:

פרופ' **סיני דויטש**, דיקן הפקולטה למשפטים

עו"ד **צבי מיתר**, יו"ר הועד המחוזי תל-אביב, לשכת עורכי הדין

רו"ח **יצחק רוטמן**, נשיא לשכת רואי חשבון

הרצאה: **מיסוי עסקאות רב לאומיות** — עו"ד **יעקב נאמן**

הערה: ההשתתפות בהשתלמות פתוחה לעורכי דין ורואי חשבון שהרשמתם אושרה בכתב על ידי מזכירות הפקולטה.

בת"א והסביבה

דרוש מחסן

כ־1000 מ"ר

עם משרדים וגישה נוחה לפריקה

לפנות בשעות הערב 03-218367

למכירה / השכרה

ביצחק שדה

בתל-אביב – בשטחי גמר

בנין כ־1000 מ"ר

★ *5 קומות + מרתף* ★ *7 חניות*

★ *20—40 קווי טלפון*

03-5790070, 03-5790071

לתעשיה הצבאית באזור המרכז

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

ל-5 ימי עבודה בשבוע

דרישות המשרה:

★ סוג 3 לפחות בהנהלת חשבונות.

★ נסיון של 3 שנים לפחות בהנהלת חשבונות תעשייתית.

★ רצוי ידע בתמחיר.

• מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בפרוט קורות חיים ונסיון לת"ד 1044 רמה"ש מיקוד 47100.

נא לציין תעודת זהות.

התעשיה הצבאית

בית ספר תיכון כפרי ויצ"ו שויצריה נחלת יהודה 75910

דרושים

מדריכים חברתיים

בתקף של משרה מלאה

★ מגורים במקום.

★ מועמדים בעלי השכלה מתאימה.

★ וותק של 3 שנים בעבודה מקבילה.

יפנו בכתב עפ"י כתובת של לעיל.

אוניברסיטת בר-אילן

המחלקה לכימיה

למחקר חדשני בשטח הפולימרים למטרות רפואיות

דרוש

ביוכימאי/ת

או

כימאי/ת

הכישורים הדרושים: M.Sc. או Ph.D.

יתכן גם אפשרות לסטודנט לתואר שלישי.

רצוי נסיון קודם בשיטות אימונולוגיות, רצוי גם נסיון בשיטות הפרדת חלבונים.

לפנות לפרטים: שלמה מרגל טל: 03-718308 או למזכירות המחלקה לכימיה טל: 03-718309/10

דרושים

מרכיבים

להרכבת מוצרי אלומיניום באתרי בניה.

★ **עובדים שכירים** לאזור הצפון והמרכז בעלי נסיון, המתגוררים באזור ת"א והסביבה ובאזור הצפון.

★ **קבלני משנה** לאזורי המרכז, אשדוד ואשקלון.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות טלפונית אל:

אזור הצפון בשעות הערב: 04-234481 לעקב

אזור המרכז, בשעות הבוקר: 03-283588, 03-285780

בשעות הערב: 03-5518992 לאלי, 03-5510218 לאהרון.

חברת יבוא לכימיקלים גדולה דרושה

מזכירה מעולה

לטיפול בכל עבודות המשרד

הכישורים הדרושים:

★ שליטה טובה באנגלית ועברית, כולל הדפסה.

★ נסיון בשימוש במחשב (D-BASE) P.C.

★ יכולת עמידה במצבי לחץ.

★ תפקיד במשרה מלאה, יתרון בעלות נסיון קודם בעבודה דומה.

נא לפנות טלפונית לאביטל 03-286262.

--דרושים--

סוכני מכירות

בכל הארץ

עם נסיון ורכב

טל. 03-736138

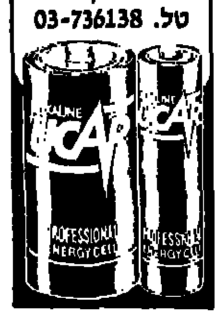

---

1) דרוש **מהנדס מכונות יצור**

ענף המתכת עבור שבבי רגיל נסיון של לפחות 10 שנים.

2) **מסגרים רתכים מעולים**

טלפון 03-727345, 03-729084

נופשנית מועדון נופש וספורט קרית בן-גוריון חולון דרוש

גנן

במשרה מלאה

לפרטים 5521831/2

למשרד אדריכלים/ות

הנדסאי/ת

נסיון הכרחי

לקביעת ראיון טל. 03-772432 8.00 – 12.00

דרוש

מהנדס מים

בוגר הטכניון לעבודה במשרד פרטי 5 ימים בשבוע

ת.ד. 11333 ת"א 61112 עבור „מהנדס מים"

יש עבודה בחברת החשמל

ליחידת מעבדות ובקרת איכות בחיפה

דרוש/ה:

מהנדס/ת מכונות בתחום האנרגיה

הכישורים הדרושים:

★ בוגר/ת הטכניון בהנדסת מכונות רצוי בעל/ת תואר שני

★ ידיעה טובה של השפה האנגלית

המעונינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים אל מח' כח אדם מרת"ם ת.ד. 10 חיפה 31000.

לתחנת הכח חיפה

דרוש/ה:

מהנדס/ת חשמל זרם חזק

הכישורים הדרושים:

★ בוגר/ת טכניון בהנדסת חשמל זרם חזק

★ ידע באלקטרוניקה תעשייתית ומיחשוב

★ ידיעת השפות עברית ואנגלית בכתב ובע"פ (רצוי גם גרמנית)

המעונינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים אל מחלקת כח אדם תיפעול צפון ת.ד. 10 חיפה 31000.

למחלקת אירגון ושיטות למחוזות בתל-אביב

דרוש/ה:

מהנדס/ת תעשייה וניהול

הכישורים הדרושים:

★ רצוי נסיון של מספר שנים

המעונינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים אל מח' כח אדם אגפית דרום, ת.ד. 25 תל-אביב.

להקמת תחנת הכח "רוטנברג" באשקלון

דרושים:

מסגרים מעולים עובדי גובה

הכישורים הדרושים:

★ בעלי נסיון

★ בריאות תקינה

★ בוגרי בי"ס מקצועי

העונים לדרישות הנ"ל, יפנו אישית עם תעודת השכלה אל מח' כח אדם, אגף הביצוע רח' החשמל 16 קומה 12 ת"א.

לתחנת הכח "רוטנברג" באשקלון

דרושים:

מכונאי אחזקה

הכישורים הדרושים:

★ בוגרי בי"ס מקצועי

★ נסיון של 6 שנים לפחות

★ מגורים באשקלון והסביבה

למחלקת שיפוצי טורבינות

דרושים:

מסגרי מכונות

הכישורים הדרושים:

★ בוגרי בי"ס מקצועי

★ נסיון מקצועי של 4 שנים לפחות

★ מגורים בגוש דן

המעונינים יפנו בכתב, בצרוף קורות חיים, אל מח' כח אדם תיפעול דרום רח' החשמל 14 ת.ד. 25 ת"א

לאזור עפולה

דרוש/ת:

מהנדס/ת מתכנן/ת ברשת

הכישורים הדרושים:

★ הנדסת חשמל זרם חזק

★ ידע ונסיון בתכנון וביצוע מתקני חשמל

★ מקום מגורים עפולה והסביבה

המעונינים/ות יפנו בכתב בצרוף קורות חיים אל מחלקת כח אדם מחוז הצפון ת.ד. 179 חיפה.

חברת החשמל לישראל בע"מ

ויזה כרטיסי אשראי לישראל בע"מ

דרושים

נהגים – שליחים

עם רשיון לווספה.

נסיון של שנתיים לפחות.

לאחר שרות צבאי.

נא לפנות לטל' 03-261116 שלוחה 230, תמי מח' כ"א.

לחברת בת של תדיראן

דרושים/ות

בוגרי/ות מדעי החברה

שיוכשרו לתפקידים אחראיים.

מיום א' לשרה טל' 03-9262369, 03-9215981.

לחברת חקלאית ציבורית העוסקת ביצוא

דרושות

• מנהלת חשבונות

עצמאית עם נסיון של 5 שנים לפחות למשרה מלאה (נסיון בעבודות יצוא - יתרון)

• מזכירה

למשרה מלאה לעבודות מזכירות כולל ידיעה טובה בכתבנות עברית ואנגלית, (ידיעה בטפסת אנגלית – יתרון).

לפרטים טל' 03-5407884/9

לכפר מימון מושב עובדים של הפועל המזרחי

דרוש:

מזכיר — גזבר

מועמדים בעלי נסיון מוכח בתפקיד יפנו בכתב למזכירות, כפר מימון דואר נע הנגב מיקוד 85225. למועמד המתאים אפשרות דיור במקום.

יוזמנו לראיון רק בעלי רקע מתאים לתפקיד. נא לציין טלפון לצרכי זימון לראיון.

משרה מס' ח'/221/87

בכפר הנוער תופים (ליד עכו) טלפון 04-912244

דרוש/ת

מדריך/ה חינוכי/ת

לאחר שירות צבאי בוגר/ת תיכון להדרכת נוער עולה מאתיופיה.

עדיפות לבוגר/ת תנועת נוער דתית.

מגורים במקום חובה.

לעיתון יומי גדול

באזורים אשדוד אשקלון קרית מלאכי קרית גת

דרושים/ות

אנשי מכירות מעולים

תנאי קבלה:

★ *השכלה תיכונית.*

★ *משוחררי צבא*

★ *כושר ביטוי ויוזמה*

★ *העבודה על בסיס עצמאי*

למתאימים תנאים טובים

לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית: 08-332720

דרוש

מנהל ביצוע

לחקמת מבני תעשיה במרכז הארץ

הכישורים הדרושים:

1. נסיון של 5 שנים לפחות בהקמת מבנים טרומיים.
2. שליטה בתחומים הטכניים: חישובי כמויות, לוחות זמנים, הכנת מכרזים, ניתוח עלויות וכד'.
3. יכולת ניהול עצמאי של אתר בניה.

★ פרוט קורות חיים ונסיון קודם.

לשלוח בכתב-יד בלבד לת.ד. 1327 רמה"ש. לו"ב.

הלוח הכללי | הלוח הנפוץ ביותר | הלוח הגדול ביותר

לחברה פיננסית
דרוש/ה
אחראי/ת גביה
מקום העבודה – **ירושלים**

הכישורים הנדרשים:
★ ידע בהנה"ח וחישובים מסחריים.
★ ידע בעבודה במערכות ממוחשבות.
★ כושר ניהול משא ומתן עם לקוחות.
★ נסיון קודם, בעבודה דומה, הכרחי.
★ תושב/ת ירושלים.

מועמדים העונים על הכישורים המבוקשים, יפנו בכתב יד, בפרוט נסיונם והשכלתם, אל מנהל אגף משאבי אנוש, ת.ד. 37800 ת"א, 61376. סודיות תישמר.

קרן אלקטרוניקה בע"מ
למפעלנו באשקלון דרוש:
מהנדס מכונות
לניהול נושא זיווד מכני, משרד טכני ומחלקת ייצור מכנית.

כישורים דרושים:
★ ידע בתכנון זיווד אלקטרוני למערכות צבאיות ולמערכות תקשורת אזרחיות.
★ יכולת להוביל את התכנון המכני של המפעל.
★ נסיון ניהולי של 3 שנים.
תנאי עבודה משופרים.
5 ימי עבודה בשבוע.

נא לפנות בכתב-יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם בעבודה למחלקת כח אדם, ת.ד. 5019 אשקלון 78150. סודיות מובטחת.
ההצעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.

לביה"ס חימי
"מבואות ים"
דרושים
מדריכים חברתיים
לנוער בגיל תיכון, שכר בדרוג הוראה, מגורים במקום.
המעוניינים יפנו בפרוט קורות חיים להנהלת מבואות-ים מכמורת 40297 טלפון 053-663242

למוסד ציבורי גדול בת"א
דרוש
פיסיקאי בכיר
בתחום האלקטרואופטיקה (אופטרוניקה)
לניהול מחקר ופיתוח בתחום הלייזרים והחומים נילווים.

● **דרישות התפקיד:**
1. תואר שני לפחות (רצוי תואר שלישי) בפיסיקה/אלקטרואופטיקה.
2. הכרת תחום האופטרוניקה בכלל והלייזרים בפרט.
3. 6 שנות נסיון במחקר ופיתוח מתקדם של מערכות צבאיות משולבות בלייזרים/אמצעים אלקטרואופטיים אחרים.
4. נסיון ניהולי/עבודת מטה רצוי בניהול פרוייקטים ובאירגון ותאום עם רמות בכירות של מערכת הבטחון.
5. כושר ביטוי בכתב ובע"פ בשפות עברית ואנגלית (רצוי שפות נוספות).
6. כושר ניהול משא ומתן.

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 7093 נוש' 550 מיקוד 61006.

למוסד ציבורי
דרוש/ה
עובד/ת סוציאלי/ת
שני שליש משרה לפרוייקט חברתי לנערות במרכז הארץ.

בדבר פרטים נא להתקשר לגב' שרית גמליאל עבודה 03-625493 בית 03-341754.

למשרד נסיעות בת"א
פקיד/ת נסיעות
מנוסה ועצמאי/ת
טלפונים 03-615613, 03-625986

לחברת בניה בירושלים
דרושים
מנהלי עבודה
מנוסים
מזכירה מיומנת
ומנוסה
02-639977
02-699005

למסעדה
אקסקלוסיבית בנוסח אירופאי
דרוש **טבח**
נסיון + המלצות
אפשרות לדיור במקום.
06-399047

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
[illegible]

חשוב למחווטות
אנחנו מקיימים הבטחות!

אם את מלחימה/מחווטת
יוצאת צבא או בעלת שנתיים
נסיון במפעל תעשייתי,
יש לנו עבורך
הצעת עבודה רצינית,
עם: הכנסה טובה,
הרבה יחס חם, שלל
הטבות ומלוא התנאים
הסוציאליים, כחוק.
וחשוב מכל. אמינות.
אנחנו מקיימים כל
מה שאנחנו מבטיחים.
ללא יוצא מהכלל.
ואנחנו מבטיחים הרבה.
אז אם את בעלת נסיון
ומעוניינת בעבודה טובה,
לתקופה ארוכה
עם אפשרות למשמרות,
פני אל מנפאואר בהקדם.
זה משתלם!

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

ימים א'-ה': 14.00-08.00
תל-אביב: רח' אידלסון 13, טל. (03)298877
ירושלים: רח' החבצלת 5, טל. (02)233436
חיפה: רח' העצמאות 104, טל. (04)530051

יותר טוב מנפאואר

ADMARK

להוצאת ספרים מסדה
דרושים
מקדמי מכירות
● הכנסה טובה תמורת עבודה קשה.
● העבודה דורשת ניידות רבה.
● רצוי נסיון קודם במכירות — עדיפות בענף הספרים.
● רשיון נהיגה חובה — עדיפות לבעלי רכב.

נא לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים לת.ד. 823 גבעתיים 53108. (עבור מכירות).

ארדט
חברה לביטוח בע"מ
לאגף תביעות
דרושה:
פקידה מנוסה
לסילוק תביעות רכוש (אלמנטרים)
בתחומי אש, פריצה, תאונות אישיות.
יתרון לבעלות נסיון בחוזיות
ובוגרי המכון לביטוח.
נא לפנות לרונית טל. 03-640818

לקורס טייסי ריסוס חקלאי
דרושים מועמדים
א. עד גיל 30
ב. בעלי רשיון טיס מסחרי
לפנות עד 6.11.87 לעל-ניר (כמיאויר) ש.ת. הרצליה בין השעות 14.00-10.00 בצרוף תולדות חיים, לצורך הרשמה.

למפעל תעשייתי באזור תל-אביב
דרוש/ה
שרטט/ת טכני מנוסה
נסיון הכרחי גם באיזומטריה.
יפנו רק בעלי נסיון מוכח.
נא לטלפון: 03-482216.

התנדב
לתפקיד בטחוני בחו"ל

אם אתה
■ יוצא יחידה קרבית לאחר מסלול של לוחם ומפקד (עדיפות לקצינים.
■ גילך בין 21 - 30 שנה.
■ בריאותך תקינה (פרופיל 82 ומעלה).

הצטרף אלינו

אנו מציעים
■ חוזה העסקה לשנה אחת ויותר.
■ מועמדים נשואים יוכלו לצאת עם משפחותיהם לחו"ל לשנתיים-שלוש.
■ תנאי שכר טובים.
■ אפשרות להיקלט בעבודה קבועה בתום התפקיד בחו"ל.

פנה נא, ללא דיחוי, בכתב לת.ד. 17557 ת"א מיקוד 61176 עבור א.ב וצרף את תולדות חייך, פרטיך האישיים, כולל מספר ת.ז, וטלפון. פונים מתאימים ייענו

הצעה מתאימה גם לסטודנטים העומדים לצאת ללמוד בחו"ל

סודיות מובטחת

הלוח הכללי | הלוח הנפוץ ביותר | הלוח הגדול ביותר

לחברת בניה
מהגדולות בארץ
דרושים
לפרוייקט
חדשני ויוקרתי
אנשי מכירות רציניים בעלי יוזמה
המוכנים להשתלב בצוות מכירות סולידי.
(רצוי בעלי רכב פרטי)
למתאימים מובטחת משרה בגוף שיווקי מתקדם, לטווח ארוך עם אפשרויות קידום מצויינות.
לפרטים: נא לפנות לטלפון: 03-425370/1. לבקש את פנינה.

לחברה בנמל תעופה
בן גוריון
דרושים
ראשי צוות
★ בוגרי 12 שנות לימוד לאחר שרות צבאי מלא.
★ שליטה טובה באנגלית.
★ גיל עד 26.
★ בריאות תקינה (פרופיל מעל 72).
טרקטוריסטים ומלגזנים
★ בעלי רשיון נהיגה לרכב פרטי ומשא.
★ שליטה מלאה בעברית.
★ לאחר שרות צבאי מלא.
★ בריאות תקינה (פרופיל מעל 72).
העבודה במשמרות
ואינה מתאימה לסטודנטים.
ועדת קבלה תתקיים ביום ב' 2.11.87 בין השעות 9.00 – 12.00 בבנין ממן, נמל תעופה בן גוריון, מחלקת כח אדם.
נא להצטייד בפנקס מילואים, תעודת זהות, רשיון נהיגה ואישורי לימודים.

למוסד ציבורי בחיפה
דרוש/ה
מנהל/ת מטבח
כישורים נדרשים:
★ מנהל/ת משק ו/או בוגר/ת מדרשה לתזונה, עדיף בעל/ת השכלה אקדמאית בתחום שירותי מזון ודיאטה.
★ דרוש נסיון מוכח ויכולת ניהולית ומקצועית.
לפנות בכתב יד בציון תולדות חיים ומספר טלפון לת.ד. 7228 חיפה.

לקדם-שווק
דרושים
אנשי מכירות מעולים
★ *מכונות צילום מסמכים*
★ *מדפסות לייזר למחשבים*
★ *ציוד כריכות משרדי.*
עדיפות לבעלי נסיון
לפנות בטל. 03-663721 מונטיפיורי 10 ת"א.

ל"שלף יועצים לשיווק"
דרושים
עבור חברת אלקטרוניקה גדולה
אנשי/נשות מכירות!
לניהול מו"מ עם לקוחות
מכירת ציוד אלקטרוני מתקדם
ופיתוח מודעות למוצרים חדשים.

כישורים מועדפים:
★ קציני/ות קשר בצה"ל ו/או רקע טכני באלקטרוניקה.
★ ידע בסיסי בשפה האנגלית.
★ יכולת מכירה וכושר שכנוע.
★ הופעה ייצוגית ואמינה.
★ בעלי רכב פרטי.

מועמדים/ות מאזורי ירושלים, חיפה, עפולה, טבריה, הוד השרון, נתניה ובאר-שבע וסביבותיה

יפנו בכתב יד בציון קורות חיים ומספר טלפון אל: "שלף יועצים לשיווק, ת.ד. 33465 ת"א מיקוד 61333. רק מועמדים/מועמדות מתאימים/ות ייענו.

סודיות מובטחת

למוסד ממלכתי בתל-אביב
דרושים
נהגים
הכשורים הנדרשים:
★ גילאי 24-35.
★ רשיון נהיגה על אוטובוס ומשאית מעל 15 טון.
★ נסיון קודם הכרחי.

מועמדים העומדים בכל הדרישות לעיל לאחר שרות צבאי מלא בצה"ל, יפנו בכתב בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז. ומס' טלפון לת.ד. 39888 ת"א
(מיקוד 61398).
פונים מתאימים ייענו

למוטורולה תקשורת ישראל בע"מ
דרוש
הנדסאי/טכנאי מכונות
לתחזוקת מכונות הייצור

כשורים נדרשים:
★ ידע במערכות פנאומטיות והידראוליות.
★ נסיון במכניקה עדינה.
★ נסיון קודם של כ-5 שנים בתעשיה האלקטרונית

המעוניינים יפנו בכתב יד, תוך ציון קורות חיים ונסיון (ומספר טלפון להתקשרות) אל: מוטורולה – גיוס עובדים, רח' קרמנצקי 3 תל-אביב, מיקוד 67899 (ולציין על המעטפה: עבור "הנדסאי מכונות")

סודיות מובטחת

דרושה
מזכירה בכירה
לניהול משרד
שפות: עברית, אנגלית
שפות נוספות -- יתרון
בדבר פרטים נא להתקשר לטל' 03-249034 בשעות העבודה.

לחברה קבלנית פרטית במערב אפריקה
דרושים:
★ **מנהלי עבודה** - לבניה קונבנציונלית
בעלי ידע בעבודות נגר.
★ **מנהל עבודה** - לבנית טרומית
נסיון 3 שנים לפחות בבניה טרומית למגורים.
★ **מנהל עבודה** - לבניה קונבנציונלית
בעל נסיון בעבודות בידוד ואיטום גגות
★ **מנהל בית מלאכה לאלומיניום**
בעל נסיון, 3 שנים לפחות בייצור והרכבת חלונות אלומיניום וניהול צוות עובדים.
★ **מנהל נגריה** - בעל נסיון בניהול נגריה לבנין ורהיטים בסדר גודל של כ-50 עובדים.
הערה: לכל המשרות הנ"ל דרוש ידע שפיר באנגלית
נא לפנות בצרוף קורות חיים ובהקדם – לת.ד. 44411 חיפה.

למוסד ממלכתי
דרושים גברים לעבודת שטח
בעלי: עניין ואתגר מבצעי
הכישורים הדרושים:
★ גילאי 21-28
★ השכלה תיכונית מושלמת
★ לאחר שרות בצה"ל ביחידות שדה בתפקידי פיקוד
אנו מציעים:
★ עבודה מגוונת ובלתי שגרתית, בצוות צעיר ודינמי
★ קביעות בעבודה ואפשרויות לקידום
★ שכר גבוה ותנאי שרות מיוחדים
נא לפנות בכתב לת.ד. [illegible] ת"א מיקוד 61392 עבור ה.ש. ולציין קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס' ת.ז וטלפון.
- פונים מתאימים ייענו -

המשטרה אתגר
דרוש **קצין פרשים**
דרישות התפקיד: קצין בצה"ל, בוגר בית ספר חקלאי מומחה בעלי חיים, ידע ברכיבה, בעל רשיון נהיגה, בריאות תקינה, גיל עד 35
מקום השרות: ג.ית : גון
[illegible]
סודיות מובטחת

נציגת מכירות
מנוסה
למכירת כרטיסי [illegible] עם פוטנציאל [illegible]
[illegible]
לקבוע פגישה בטלפון 03-376715 בין השעות 8.00-14.30

[illegible]
רכז/ת
הדרכה ונוער
לאיזור המרכז
[illegible]

אוניברסיטת בן גוריון בנגב
מכרז 27.50
שם המשרה: **עובד/ת מעבדת הוראה ומחקר במח' להנדסת חשמל**
[illegible]

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
[illegible]

אסטרונאוטיקס
דרוש
הנדסאי אלקטרוניקה
(משרה 301)
כישורים:
★ נסיון קודם בפיתוח מעגלים אלקטרוניים.
★ נסיון באלקטרוניקה צבאית - יתרון.

5 ימי עבודה בשבוע.
תנאים נאותים למועמד המתאים.
המשרה מיועדת לנשים וגברים כאחד.
-- סודיות מובטחת. --

לפנות לאסטרונאוטיקס, אגף הארגון, רח' הירקון 23 בני ברק, ת.ד. 198 מיקוד 51204 או טלפונית 03-784318.

דרוש
טכנאי שירות
למתן שירות לציוד תעשייתי
★ בוגר בית ספר מקצועי במגמת מכונות.
★ אחרי צבא.
★ או בעל נסיון של 3 שנים בעבודה דומה.
נא להתקשר, או לשלוח תולדות חיים ופירוט נסיון מקצועי בכתב אל –
גפן בע"מ –
היחידה למשאבי אנוש
רחוב גאולה 47 תל-אביב 63304 טל. 03-630467 03-655454